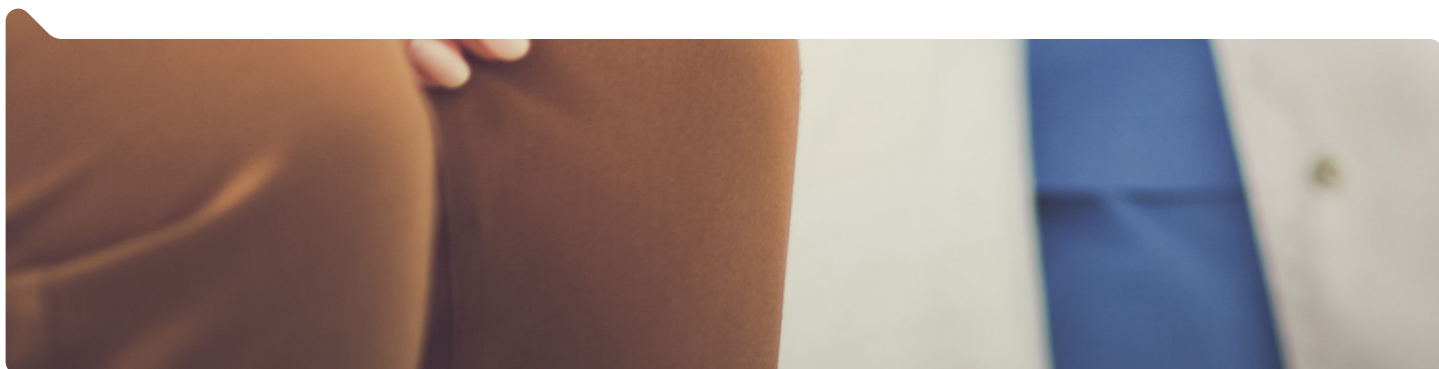




Huisarts & Pensioen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
Halfjaarverslag januari - juni 2026





Inhoudsopgave

1.	Inleiding	04
2.	Uitsluiten	10
3.	ESG-integratie	13
4.	Engagement	16
5.	Betrokken aandeelhouderschap: stemmen & corporate governance	100
6.	Impactbeleggen	106
7.	Bijlagen	107

1. Inleiding

Voor Huisarts & Pensioen is maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) een logisch onderdeel van haar kerntaak: zorg voor later. Huisarts & Pensioen staat voor een goed en betaalbaar pensioen. Tegelijkertijd vinden wij het belangrijk dat we ons vermogen beleggen met oog voor de wereld om ons heen. Huisarts & Pensioen is van mening dat verantwoord beleggen bijdraagt aan het realiseren van een goed en betaalbaar pensioen voor huidige en toekomstige generaties. Daarom zet Huisarts & Pensioen haar invloed als belegger in om bedrijven maatschappelijk verantwoord te laten ondernemen.

Voor Huisarts & Pensioen is het van groot belang dat de deelnemers in het pensioenfonds zich herkennen in het MVB-beleid, de missie en visie van het beleid ondersteunen, en goed begrijpen wat er wel en niet wordt gedaan met het pensioenvermogen. Uit onderzoek weten we dat onze deelnemers vragen om een goed pensioen, zowel financieel als maatschappelijk. Huisarts & Pensioen vindt dat beide doelstellingen in hoge mate te combineren zijn in een afgewogen beleggingsbeleid. Daarnaast hoorden we terug van deelnemers dat zij het belangrijk vinden dat de beleggingen ook op een positieve manier bijdragen aan maatschappelijke ontwikkelingen. Klimaat & milieu en Gezondheid zijn duidelijk ook voor onze deelnemers de hoofdthema's binnen MVB.

Kerncijfers MVB halfjaarverslag Huisarts & Pensioen



KLIMAATNIEUWS

Klimaatbeleid

Wij willen ons inzetten voor de klimaattransitie en streven we ernaar om het Parijsakkoord te volgen. Dat houdt in dat we de CO₂-uitstoot van onze portefeuille verlagen in lijn met het reductiepad dat we hebben bepaald. We werken toe naar een beleggingsportefeuille die in 2050 per saldo CO₂-neutraal is.



2

Speerpunt thema's

Huisarts & Pensioen heeft twee ambitiethema's benoemd:
Gezondheid en Klimaat & Milieu



663

vergaderingen
gestemd

Stemcijfers

8.067	Agendapunten
663	Aandeelhouders- vergaderingen
17,43%	Tegenstemmen

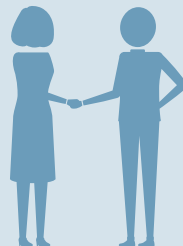


1.953

ISSUERS EN LANDEN
WAARIN WIJ NIET
INVESTEREN

Uitsluitingen

699	Fossiele brandstoffen
690	Tabak
510	Staatsbedrijven
187	Wapens
108	Normschenders
57	Goed bestuur
46	Landen



129

DIALOGEN MET 85
ONDERNEMINGEN

Normatieve engagement

Arbeidsnormen	39%
Mensenrechten	29%
Milieu	24%
Corruptie	9%



54

DIALOGEN

Thematische engagement

Kleding en circulariteit	8
Access to Healthcare	6
Goede Voeding	5
Nature Action	5
Klimaattransitie Luchtvaart	5
Just Transition	5
Water impact en afhankelijkheid	5
Klimaattransitie Chemie	5
Preventie Mensenrechtenrisico's	5
Ontbossing	5

1.2. Het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen betekent rekening houden met mens en milieu wanneer vermogen wordt belegd. Door bij alle beleggingskeuzes de milieu-, sociale en bestuurlijke aspecten mee te wegen, willen we bijdragen aan een goed leefklimaat en een duurzame wereld. Hierbij hebben we altijd de volgende twee uitgangspunten voor ogen:

- 1) Richt geen schade aan.
- 2) Help mensen en draag bij aan de maatschappij.

Hierbij sluit Huisarts & Pensioen zich aan bij samenwerkingsverbanden, maakt gebruik van bewezen beleggingsstrategieën en -instrumenten en volgt wet- en regelgeving op het gebied van duurzaamheid. Daarnaast houden we rekening met algemeen geaccepteerde internationale standaarden. In het belang van onze deelnemers zoeken we continu naar een goed evenwicht tussen risico, rendement, kosten en duurzaamheid. Het beleid is hierdoor steeds in beweging.

Voor een goed pensioen is een goed rendement op de beleggingen belangrijk, maar het is ook van belang dat die beleggingen bijdragen aan een duurzame toekomst waarin deelnemers ook daadwerkelijk van hun pensioen kunnen genieten. Huisarts & Pensioen oefent daarom haar invloed als belegger uit op de ondernemingen waarin zij belegt om aan te sturen op een duurzame bedrijfsvoering. We zijn er bovendien van overtuigd dat beleggingen die beter presteren op ESG (*environment, social and governance*)¹ factoren ook betere beleggingen zijn voor de lange termijn.

Huisarts & Pensioen hanteert twee speerpunten in het MVB-beleid: Gezondheid en Klimaat & milieu. De keuze voor deze speerpunten is gebaseerd op de normen en waarden van de huisartsen. We beseffen dat gezondheid en een leefbaar klimaat voorwaarden zijn om van een goed pensioen te kunnen genieten. Ook zijn we ons bewust van de wetenschap dat klimaatverandering een van de grootste risico's is waar we als beleggers en samenleving de komende jaren mee te maken krijgen. Bovendien is er brede steun uitgesproken voor deze speerpunten in ons laatste deelnemersonderzoek over het MVB-beleid.

Gezondheid

Wij beleggen niet in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, handel of distributie van tabak, controversiële wapens en wapens voor de consumentenmarkt. Daarnaast zoeken we actief de dialoog op met bedrijven. Op dit moment gebeurt dit via engagement programma's op de onderwerpen "Access to Healthcare" en "Goede Voeding". Daarnaast nemen wij deel aan het Health Engagement

Network. Dit engagementprogramma richt zich op duurzaamheidsthema's in de beleggingsportefeuille die gerelateerd zijn aan de zorgsector. Over onze inspanningen binnen dit engagementprogramma publiceren wij een separate rapportage op onze [website](#).

Waar mogelijk steunen we ook andere collectieve engagement initiatieven. In het afgelopen halfjaar hebben we de volgende initiatieven ondersteund:

- Investor statement over transparantie m.b.t. voedingswaarde en gezondheid in de out-of-home sector: Beleggers uiten in dit statement zorgen over de beperkte transparantie rond gezondheid en voeding in de out-of-home sector. Bedrijven blijven sterk afhankelijk van ongezonde producten, terwijl rapportage hierover minimaal is. Daardoor kunnen beleggers risico's rond regelgeving, veranderende consumentenvraag, volksgezondheid en reputatie onvoldoende beoordelen. Het statement roept bedrijven op jaarlijks te rapporteren over de gezondheid van hun totale verkoop, op basis van een erkend Nutrient Profiling Model en caloriedata, zodat risico's en voortgang beter inzichtelijk worden en gezondere productportefeuilles worden gestimuleerd. Het statement is uitgebracht door langetermijnbeleggers en adviseurs binnen ShareAction's *Long-Term Investors in People's Health* (LIPH)-programma.

In de uitvoering van het stembeleid van Huisarts & Pensioen wordt ook expliciet aandacht besteed aan het thema Gezondheid. Uit het engagement programma vloeit een "focuslijst" voort met bedrijven die tijdens het stemseizoen extra worden gemonitord. Vervolgens worden relevante resoluties op het gebied van gezondheid gesteund.

Huisarts & Pensioen belegt in het Zorgvastgoedfonds waarvan wij aan de oprichting vijf jaar geleden hebben bijgedragen. Dit fonds investeert in Nederlands zorgvastgoed, waaronder eerstelijnszorgcentra.

Klimaat & milieu

Wij beleggen niet in bedrijven die omzet behalen uit de productie van fossiele brandstoffen, tenzij ze een geloofwaardig pad bewandelen richting een klimaatneutrale economie.

Daarnaast zoeken we actief de dialoog op met bedrijven. Op dit moment gebeurt dit via engagement programma's op de onderwerpen "Aanpak Ontbossing", "Kleding en Circulariteit", "Klimaattransitie Chemie", "Klimaattransitie Luchtvaart", "Nature Action" en "Waterimpact en -afhankelijkheid".

Waar mogelijk steunen we ook andere collectieve engagement initiatieven. In het afgelopen halfjaar hebben we de volgende initiatieven ondersteund:

¹ Governance of Goed ondernemingsbestuur gaat over de manier waarop een onderneming wordt bestuurd en gecontroleerd. Daarbij wordt gekeken of bestuurders en toezichthouders verantwoord handelen, transparant zijn en rekening houden met de belangen van aandeelhouders, werknemers en andere betrokkenen.

- Investor statement over schone lucht in de vracht- en logistieksector: Beleggers waarschuwen in dit statement voor de groeiende gezondheids- en financiële risico's van luchtvervuiling in de vracht- en logistieke sector. Door emissies uit wegtransport, zoals NOx en fijnstof, neemt de druk toe via strengere regelgeving, rechtszaken en rapportageverplichtingen. Veel bedrijven geven echter nog onvoldoende inzicht in hun uitstoot en bijbehorende risico's. Beleggers roepen bedrijven op luchtvervuiling als materieel risico te erkennen, schadelijke emissies te meten en openbaar te maken, reductiedoelen te stellen en sneller over te stappen op schonere voertuigvloten. Het statement is uitgebracht door langetermijnbeleggers en adviseurs binnen ShareAction's *Long-Term Investors in People's Health* (LIPH)-programma.

In de uitvoering van het stembeleid van Huisarts & Pensioen wordt ook expliciet aandacht besteed aan het thema Klimaat & milieu. Uit het engagement programma vloeit een "focuslijst" voort met bedrijven die tijdens het stemseizoen extra worden gemonitord. Vervolgens worden relevante resoluties op het gebied van Klimaat & milieu gesteund.

Huisarts & Pensioen monitort ook de CO₂-voetafdruk² van de beleggingsportefeuille en heeft zich ten doel gesteld om deze voetafdruk in 2030 gehalveerd te hebben ten opzichte van 2019. In 2050 willen we een per saldo CO₂-neutrale beleggingsportefeuille hebben. Per beleggingscategorie wordt een reductiepad gespecificeerd en nader uitgewerkt. In de eerste helft van 2026 zaten we voor onze liquide beleggingen in ondernemingen (aandelen en obligaties) ruim onder het reductiepad. Zie hoofdstuk ESG-integratie.

Internationale normenkaders

Naast haar eigen speerpunten zoekt Huisarts & Pensioen binnen het MVB-beleid ook naar aansluiting bij internationale normenkaders. Als ondertekenaar van het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant van de Nederlandse Pensioensector spelen de OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de daarin verwerkte UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's) een belangrijke rol. Ook het Global Compact van de Verenigde Naties vormt een belangrijk uitgangspunt voor het beleid. Het Global Compact heeft betrekking op vier hoofdthema's:

- Mensenrechten;

- Arbeidsnormen;
- Milieu; en
- Anticorruptie.

Het Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (zie bijlage). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO). Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook nog de volgende thema's:

- Consumentenbelangen;
- Wetenschap en technologie; en
- Mededinging en belastingen.

MVB-instrumenten

1. Positieve selectie en ESG-integratie³: De afgelopen jaren is een deel van onze aandelenportefeuille overgezet naar onze nieuwe aandelenstrategie. Binnen de nieuwe aandelenstrategie wordt vanuit een bredere blik naar het duurzaamheidsprofiel van een bedrijf gekeken. We investeren in bedrijven die ook op de lange termijn maatschappelijk relevant blijven. We kijken dan onder andere naar het duurzaamheidsprofiel van de bedrijfsprocessen en de impact op de maatschappij van de verkochte producten en diensten. Voor het overige deel vande portefeuille aandelen ontwikkelde landen en voor bedrijfsobligaties belegt Huisarts & Pensioen enkel in de bedrijven die behoren tot de 30% best presterende bedrijven op basis van hun ESG-score. Voor de beleggingscategorie aandelen opkomende landen beleggen we alleen in de 60% meest duurzame bedrijven. Daarnaast wordt ook voor andere beleggingscategorieën ESG-integratie toegepast door de verschillende vermogensbeheerders (zie: Reikwijdte MVB-beleid).

2. CO₂-reductie: Huisarts & Pensioen wil een positieve bijdrage leveren aan een verantwoorde en geleidelijke transitie naar een klimaatneutrale⁴ economie. Huisarts & Pensioen wil hierbij de broeikasgasreductiedoelen van de Europese Unie naar aanleiding van het zogenoemde Parijs-akkoord volgen. Dat behelst een transitie naar een beleggingsportefeuille die per saldo CO₂-neutraal is in 2050. Huisarts & Pensioen werkt toe naar het tussentijds doel van

² De CO₂-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO₂-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij gekeken naar de scope 1 & 2 emissies van het bedrijf. Deze totale uitstoot wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (Enterprise Value including Cash, EVIC) in datzelfde jaar. De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO₂-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO₂-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee. In eerste instantie gaat het om de scope 1 & 2 emissies van het bedrijf (scope 1 betreft de directe uitstoot door het bedrijf door bijvoorbeeld het gebruik van voertuigen met verbrandingsmotor. Scope 2 betreft de indirecte uitstoot door het gebruik van energie die is opgewekt door de verbranding van fossiele brandstoffen). In de komende jaren is het de bedoeling dat hier ook scope 3-data aan wordt toegevoegd. In scope 3 data wordt de uitstoot van toeleveranciers en gebruikers van de producten ook meegenomen.

³ Het meenemen van Ecologisch, Sociaal en Goed bestuur informatie in het beleggingsproces.

⁴ Klimaatneutraal betekent dat de netto uitstoot van broeikasgassen gelijk is aan nul. Eventuele rest (moeilijk te vermijden) emissies dienen volledig gecompenseerd te worden door verwijdering van CO₂. Deze doelstelling is in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Wij maken nu nog geen gebruik van compensatie. Hoe het reductiepad vormgegeven wordt voor de periode na 2030 en welke middelen ingezet worden ten behoeve van CO₂-compensatie richting 2050 wordt in de toekomst nader bepaald.

50% CO₂-reductie in de beleggingsportefeuille ten opzichte van 2019 in 2030.

3. Uitsluiten (zie hoofdstuk "Uitsluiten" voor de toegepaste criteria):

- Tabak;
- Controversiële wapens;
- Wapens voor de consumentenmarkt;
- Fossiele brandstoffen;
- Ondernemingen die internationale normen schenden (VN Global Compact en OESO Richtlijnen);
- Landen die onderhevig zijn aan relevante VN sancties;
- Landen die zich niet houden aan minimale normen op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen en anti-corruptie; en
- Ondernemingen die voor meer dan 50% eigendom zijn van landen op de uitsluitingslijst.

4. Engagement: het aangaan van de dialoog met ondernemingen om een positieve gedragsverandering

te realiseren. Dit doen we naar aanleiding van geconstateerde betrokkenheid bij controversieel gedrag (normatieve engagement) en op basis van thematische aandachtsgebieden (thematische engagement).

5. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

6. Impact beleggen: beleggen met de intentie om naast een financieel rendement aan de hand van meetbare doelstellingen positieve impact op een of meerdere sociale en/of milieu-thema's te genereren. Dit doen we op dit moment met onze investeringen in het Zorgvastgoedfonds en in het Achmea IM PE Partnership Fund - Healthy People & Planet.

Reikwijdte MVB-beleid

Daar waar mogelijk past Huisarts & Pensioen haar verantwoord beleggen beleid toe op alle beleggingscategorieën. Welke instrumenten op welke beleggingscategorieën worden toegepast is aangegeven in onderstaande tabel.

TABEL 1.2.1

Beleggingscategorie	Uitsluitingen	ESG-integratie			Betrokken aandeelhouderschap		Impact
		Algemeen	Best-in-class	CO ₂ -reductie	Stemmen	Dialogo	
Staatsobligaties	v				nvt	v	
Liquide zakelijke waarden							
Aandelen ontwikkelde markten	v		v		v	v	
Aandelen opkomende markten	v		v		v	v	
Nieuwe aandelenstrategie	v	v		v	v	v	
Krediet							
Hoogwaardige bedrijfsobligaties	v		v	v	nvt	v	
Opkomende markten obligaties	v				nvt	v	
Hoogrentende obligaties	v			v	nvt	v	
Illiquide zakelijke waarden							
Infrastructuur	nvt	v		v	nvt	v	
Direct vastgoed	nvt	v		v	nvt	v	
Impact beleggen (zorgvastgoed)	nvt				nvt		v
Illiquide krediet							
Hypotheke	nvt			v	nvt	nvt	

Het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen geldt voor beleggingen in discretionaire mandaten en voor een groot deel van de fondsen die worden beheerd door externe vermogensbeheerders. Wanneer gebruik wordt gemaakt van beleggingsfondsen van externe vermogensbeheerders is het niet altijd mogelijk om een eigen MVB-beleid toe te passen. Bij de selectie en monitoring van beleggingsfondsen wordt daarom goed gekeken naar de mate waarin het MVB-beleid van de uitvoerder

overeenkomt met het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen. Naast de uitvoering van het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen door externe vermogensbeheerders zien we dat vermogensbeheerders strategieën hebben ontwikkeld voor ESG-integratie en ESG-criteria structureel meenemen in het beleggingsproces.

Infrastructuur

Het infrastructuur fonds waar Huisarts & Pensioen in belegt, investeert in bedrijven die zich bezig houden met klimaat, water en andere milieuthema's zoals duurzame energie, drinkwater/waterzuivering en duurzame warmtevoorziening. Continu worden bij de onderliggende investeringen nieuwe ESG-initiatieven uitgevoerd die gericht zijn op extra aandacht voor veiligheid en welzijn van medewerkers en klanten, energie efficiency, verbetering van goed bestuur en focus op meer diversiteit. De vermogensbeheerder van het fonds is een van de oprichters van de GRESB⁵ (Global Real Estate Sustainability Benchmark) Infrastructure Assessment. Daarmee kunnen infrastructuurfondsen met elkaar vergeleken worden op ESG-prestaties.

Vastgoed

Ook voor het vastgoedfonds waarin Huisarts & Pensioen belegt is ESG een integraal onderdeel van het beleggingsproces en het selectieproces. Beleggingen worden alleen geselecteerd wanneer deze voldoen aan het strenge ESG-beleid van het fonds. Dit resulteert in bovengemiddelde GRESB-scores van het fonds. Daarnaast heeft de vermogensbeheerder in kaart gebracht hoe de vastgoedportefeuille is blootgesteld aan fysieke klimaatrisico's en aan transitierisico's die gepaard gaan met toenemende regelgeving voor het uitstoten van broeikasgassen.

Hypotheken

Tot slot wordt ook in de hypotheekportefeuille van Huisarts & Pensioen rekening gehouden met ESG-factoren. Voor de hypotheek die via de vermogensbeheerder worden aangeboden geldt dat de mogelijkheid om extra te lenen voor energiebesparende maatregelen. Ook wordt inzicht geboden in milieulabels en de CO₂-voetafdruk van de hypotheekportefeuille.

Uitbesteding uitvoering MVB-beleid

Huisarts & Pensioen heeft Achmea IM aangesteld als ESG-dienstverlener en heeft Achmea IM de opdracht gegeven om uitvoering te geven aan het MVB-beleid. Uit hoofde daarvan voert Achmea IM onder andere het ESG due diligence beleid uit waartoe Huisarts & Pensioen zich heeft gecommitteerd in het kader van het IMVB Convenant Pensioenfondsen. Ook geeft Achmea IM namens Huisarts & Pensioen uitvoering aan de stem- en engagement activiteiten. Periodiek legt Achmea IM verantwoording af aan het pensioenfonds.

Communicatie en verantwoording

Transparantie is onafscheidelijk verbonden met een goed MVB-beleid. Huisarts & Pensioen rapporteert daarom tweemaal per jaar hoe zij invulling geeft aan het beleid via dit halfjaar verslag. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan actuele MVB-thema's op de website en in de nieuwsbrief Huisarts & Pensioen. Daarnaast staan op deze website onder meer de volgende documenten:

1. Het volledige MVB-beleid;
2. Het Stembeleid;
3. De stemrapportage middels het Vote Disclosure Systeem waar zichtbaar is hoe per aandeelhoudersvergadering is gestemd;
4. Rapportages over goed bestuur;
5. Uitsluitingslijsten voor landen en bedrijven; en
6. De volledige beleggingsportefeuille van het pensioenfonds.

⁵ GRESB is een organisatie die internationaal erkende benchmarks produceert om de milieu-, sociale en governanceprestaties (ESG) van commercieel vastgoed en infrastructuur te volgen.

2. Uitsluiten

Er zijn verschillende redenen waarom wij ervoor kiezen om niet te beleggen in bepaalde ondernemingen. Zo kan het pensioenfonds ervoor kiezen om niet te beleggen in ondernemingen die ongewenst gedrag vertonen of ondernemingen die bepaalde controversiële producten produceren. Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, is een engagementbeleid niet reëel. Het is immers lastig de onderneming over te halen een ander product te produceren. In dat geval hanteert Huisarts & Pensioen op voorhand een uitsluitingsbeleid. Daarnaast kunnen ondernemingen die op structurele wijze met hun gedrag internationale normen bijvoorbeeld rondom mensenrechten, milieu, arbeidsnormen of corruptie schenden en bij achterblijvende engagementresultaten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hierbij vormen de principes van het Global Compact, de principes van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en UN Guiding Principles on Business & Human Rights de uitgangsbasis.

Het uitsluitingsbeleid van Huisarts & Pensioen richt zich op bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, die wapens produceren ten behoeve van consumenten, de tabaksector, mijnbouwbedrijven die zich voornamelijk op (thermische) steenkool richten, teerzandolieproducenten, producenten van schalieolie en -gas, producenten van Arctische olie en -gas, en bedrijven die structureel en op grove wijze internationale verdragen schenden op het gebied van o.a. milieu, mensenrechten, arbeidsrechten en corruptie. Ook voor overheden en staatsbedrijven worden uitsluitingscriteria gehanteerd. De actuele uitsluitingslijsten voor [bedrijven](#) en [landen](#) zijn op onze website te vinden.



2.1. Gezondheid

Tabak

Huisarts & Pensioen wil op geen enkele wijze betrokken zijn bij bedrijven die omzet genereren uit de productie, distributie of verkoop van tabak. Ook toeleveranciers van producenten van rookwaren en producenten van e-sigaretten worden uitgesloten.

Controversiële wapens

Voor Huisarts & Pensioen zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. In de praktijk gaat het om de volgende typen wapens:

1. Biologische wapens;
2. Chemische wapens;
3. Antipersoonsmijnen;
4. Clustermunitie;
5. Nucleaire wapens;

6. Witte fosfor; en
7. Verarmd uranium.

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt Huisarts & Pensioen aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Daarnaast wordt gekeken of wapens een disproportionele impact hebben op de burgebevolking wanneer zij gebruikt worden.

Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele belegbaar universum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt is dat reden tot uitsluiting.

Wapens ten behoeve van de consumentenmarkt

Uitsluiting van ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, handel of distributie van wapens ten behoeve van de consumentenmarkt. Bij directe betrokkenheid wordt een onderneming uitgesloten en wordt er niet gerelateerd aan een bepaald percentage van de omzet. Onder wapens voor de consumentenmarkt wordt verstaan:

- Aanvalswapens
- Automatische vuurwapens
- Semiautomatische vuurwapens

- Enkelschotsvuurwapens, munitie of magazijnen met een hoge capaciteit



2.2. Klimaat

Fossiele brandstoffen

We beleggen niet in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van olie en gas. Ondernemingen worden uitgesloten bij een blootstelling van meer dan 1% omzet uit de productie daarvan. We maken een uitzondering voor ondernemingen die geloofwaardige stappen zetten in de energietransitie. Om in aanmerking te komen voor uitzondering moeten ondernemingen voldoen aan 1 van de 4 onderstaande criteria:

- Significante investeringen in de ontwikkeling van hernieuwbare energie;
- Op basis van de bedrijfsstrategie in lijn handelen met een opwarmingsscenario van 2 graden of minder;
- Op basis van de beleid en de verwachte uitstoot een geloofwaardige transitie doormaken in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs; of
- Gedegen voortgang in dialoog met Achmea IM.

Er wordt géén uitzondering gemaakt voor ondernemingen die omzet behalen uit onconventioneel gewonnen fossiele brandstoffen. Deze ondernemingen worden altijd uitgesloten vanaf een omzet van meer dan 1% uit steenkool⁶, teerzand, schalie olie en -gas, en Arctische olie en -gas. Voor ondernemingen die omzet halen uit de elektriciteitsopwekking uit kolen hanteren we een omzetgrens van 5%. We zien dat veel nutsbedrijven die ook serieus werk maken van de omschakeling naar hernieuwbare energie nog beperkte historische blootstelling hebben aan de opwekking door middel van kolen.



2.3. Overig

Schenders van internationale normen

Huisarts & Pensioen is van mening dat ondernemingen die internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie schenden, moeten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hiervoor hanteert Huisarts & Pensioen een aantal belangrijke raamwerken als uitgangspunt, namelijk het UN Global Compact, de OESO-Richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights*. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook de volgende thema's: consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De *UN Guiding Principles* geven handvatten voor staten en ondernemingen hoe mensenrechtenschendingen in de praktijk te voorkomen, te adresseren en te mitigeren.

Vaststelling uitsluitingen

Bedrijven die door onze dienstverlener Achmea IM worden aangemerkt als "Normschender" worden direct uitgesloten. Dit zijn bedrijven met bewezen en ernstige schendingen van internationale normen. Met bedrijven die betrokken zijn bij controverses zetten wij in op engagement om verbetering te stimuleren. Dit betreft situaties waarbij er sprake is van een mogelijk negatieve ernstige impact, incidenten of vragen over het gedrag van een bedrijf, maar waarbij de feiten nog niet definitief zijn vastgesteld, waarbij de schade indirect is of waarbij herstelmaatregelen worden genomen. Indien een bedrijf onvoldoende voortgang boekt, kan het bedrijf alsnog worden uitgesloten.

Landen

Het uitsluiten van landen is met name relevant bij de beleggingen in staatsobligaties en infrastructuur. Huisarts & Pensioen sluit landen uit op basis van relevante sancties of embargo van de Verenigde Naties tegen de betrokken overheid. In de bijlage vindt u de actuele landenuitsluitingslijst.

VN Sancties worden relevant geacht als zij:

- a. in relatie staan met schending van door Nederland ondertekende internationale verdragen (of waaraan Nederland is gebonden op grond van haar lidmaatschap van internationale organisaties);

⁶ Inkomsten uit kolenhandel en -transport worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in het uitsluitingsbeleid.

b. gericht zijn tegen de regering van het land zelf of de huidige machthebbers;

c. in relatie staan met schendingen van internationale verdragen of algemeen geaccepteerde normen van één of meerdere van de volgende categorieën:

- non-proliferatieverdrag tegen verspreiding van kernwapens
- mensenrechten schendingen
- misdrijven tegen de menselijkheid
- schending van de democratie
- wapen- en/of handelsembargo's

Ook worden landen uitgesloten wanneer zij zich niet aan minimale standaarden houden op basis van drie onafhankelijke indices:

- Freedom in the World Index van Freedom House (mensenrechten)
- Global Rights Index van ITUC (arbeidsrechten)
- Corruption Perception Index van Transparency International (corruptie)

Staatsbedrijven

Wanneer ondernemingen voor meer dan 50% eigendom zijn van een van de landen op de uitsluitingslijst komen deze ook op de uitsluitingslijst terecht.

3. ESG-integratie

Positieve bijdrage

Binnen de aandelenportefeuille investeren we in twee verschillende strategieën, waarvan één met een lange termijn waarde strategie. Dit betekent dat we in een select aantal bedrijven investeren die financieel aantrekkelijk zijn, maatschappelijk relevant zijn en dit naar verwachting ook blijven. Bedrijven worden beoordeeld op de duurzaamheid van hun bedrijfsvoering aan de hand van een ESG-scorecard. Daarnaast wordt gekeken naar de toegevoegde waarde voor de maatschappij van de geproduceerde producten en diensten. Dit noemen we positieve bijdrage. In tegenstelling tot impactbeleggingen mag deze bijdrage ook onbedoeld tot stand komen, zonder vooraf bepaalde doelstellingen. Onze vermogensbeheerder selecteert ondernemingen op basis van hun bijdrage aan minimaal één van de volgende vier duurzaamheidsthema's:

- Groener
- Gezonder
- Veiliger
- Eerlijker

Daarnaast mag een beperkt aantal bedrijven ook enkel voldoen aan de criteria die we stellen aan de bedrijfsvoering, zonder dat de producten of diensten direct een positieve bijdrage leveren aan één specifiek thema. Deze bedrijven dragen in ieder geval niet negatief bij aan de duurzaamheidsthema's en vallen daarom in de categorie "neutraal".

Om te bepalen welke bedrijven worden opgenomen in de portefeuille vindt er een integrale beoordeling plaats op basis van al deze onderdelen, financieel en maatschappelijk. Wij hebben hierbij de overtuiging dat de maatschappelijke relevantie van bedrijven ook kan bijdragen aan het lange termijn financiële resultaat.

Als lange termijn betrokken aandeelhouder hebben we een geconcentreerde beleggingsportefeuille (60-100 ondernemingen) en kennen we dus alle bedrijven waar we in beleggen. De lijst met bedrijven in deze aandelenportefeuille en de reden waarom ze passen bij onze overtuigingen is [hier](#) te vinden.

TABEL 3.1 ESG-KENMERKEN NIEUWE AANDELENSTRATEGIE PER DECEMBER 2025

Indicator	Waarde	Opmerking
Aantal ondernemingen	64	Doel: 60 – 100
• Groener	37,0%	
• Veiliger	6,4%	
• Gezonder	28,1%	
• Eerlijker	14,0%	
• Neutraal & cash	14,5%	
Klimaatvoetafdruk	3 tCO ₂ /mln EUR	Uitgedrukt in CO ₂ e/EVIC
Relatieve klimaatvoetafdruk	-93%	T.o.v. MSCI ACWI
Klimaat alignment	40% aligned 34% aligning 21% committed to aligning 2% not aligned 3% no disclosure	% portefeuillegewicht
Gemiddelde ESG Score	8,1	Methodologie van MSCI ESG

Best-in-class

Huisarts & Pensioen streeft ernaar om alleen nog te beleggen in bedrijven die laten zien dat ze maatschappelijk verantwoord ondernemen belangrijk vinden. Dit komt onder andere tot uiting in de ESG-score die bedrijven krijgen toegekend door een onafhankelijk onderzoeksbureau. ESG staat voor Environment (milieu), Social (sociaal beleid) en Governance (ondernemingsbestuur). Huisarts & Pensioen maakt hiervoor gebruik van de ESG-data van MSCI ESG.

Sinds september 2020 past Huisarts & Pensioen op de portefeuille aandelen ontwikkelde landen positieve selectie toe op basis van deze ESG-scores. Dit wordt ook wel een best-in-class beleid genoemd. Per sector en regio worden alleen de 30% best presterende bedrijven (op basis van marktkapitalisatie) in de portefeuille opgenomen. Huisarts & Pensioen belegt voor dit deel van de portefeuille dus ook in veel minder bedrijven dan voorheen.

In de tweede helft van 2021 is ook de portefeuille aandelen opkomende markten aangepast op basis van positieve selectie. Alleen de 60% meest duurzame beleggingen hebben we in portefeuille gehouden, de overige de 40% hebben we verkocht.

In de eerste helft van 2022 is de toepassing van positieve selectie ook in de bedrijfsobligatieportefeuille geïmplementeerd. Alleen de 30% meest duurzame beleggingen hebben we in portefeuille gehouden, de overige de 70% hebben we verkocht. Voor iedere beleggingscategorie onderzoeken we telkens wat er

mogelijk is en hoe we op een verantwoorde manier een zo positief mogelijk resultaat kunnen behalen.



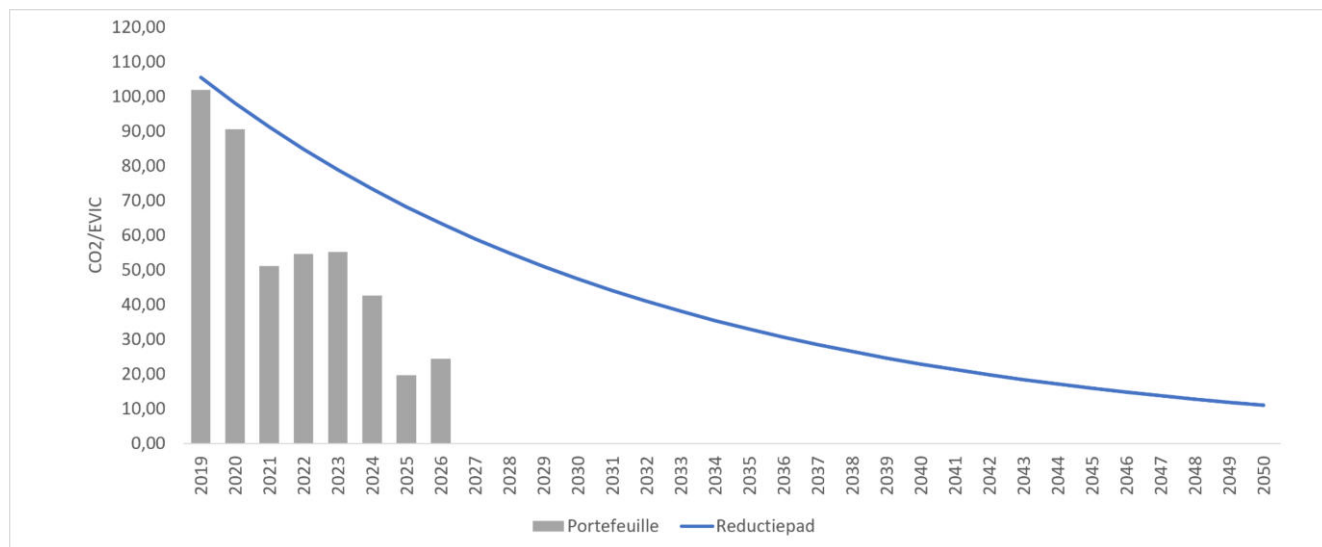
Door deze positieve selectie ontstaat een prikkel voor ondernemingen om zich in te spannen om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Zo willen we bijdragen aan een goed leefklimaat en een duurzame wereld. Positieve selectie leidt niet tot meer beleggingskosten, wel tot beperkte meerkosten voor de dataleverancier. Een voorwaarde voor deze manier van inrichten van de portefeuille is dat het risico-rendementsprofiel op lange termijn vergelijkbaar moet zijn met traditionele beleggingen. Uit onderzoek blijkt ook dat deze manier van duurzaam beleggen niet ten koste hoeft te gaan van het rendement en dat het naar verwachting geen extra risico's met zich meebrengt. Net als bij haar overige beleggingen houdt Huisarts & Pensioen de ontwikkelingen van het rendement nauwlettend in de gaten.

CO₂-reductie

ESG-integratie is ook het meten van de CO₂-voetafdruk en het sturen op reductie door middel van

reductiedoelstellingen. Het CO₂-reductiepad (blauwe lijn) dat Huisarts & Pensioen wil bewandelen ziet er als volgt uit:

FIGUUR 3.2



Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- 7% jaarlijkse reductie van de broeikasgasintensiteit in lijn met EU Klimaatbenchmark methodiek
- Gehanteerde metriek: CO₂/EVIC (Enterprise Value Including Cash)⁷
- Referentiejaar: ultimo 2019
- Referentiepunt: Marktbenchmark⁸
- Jaarlijks zakkend plafond met ruimte voor tussentijdse afwijking
- Tijdige evaluatie en herijking van de gekozen aanpak in verband met data ontwikkelingen en impact op de portefeuille

In bovenstaande grafiek is de gemiddelde voetafdruk van onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties afgezet tegen het reductiepad dat we willen bewandelen. Per eind 2025 zaten wij met onze portefeuille ruim onder dat pad. Met name onze nieuwe aandelenstrategie heeft een zeer lage CO₂-intensiteit als gevolg van de selectie van ondernemingen die weinig broeikasgassen uitstoten.

⁷ PCAF definitie voor EVIC: The sum of the market capitalization of ordinary shares at fiscal year-end, the market capitalization of preferred shares at fiscal year-end, and the book values of total debt and minorities' interests. No deductions of cash or cash equivalents are made to avoid the possibility of negative enterprise values.

⁸ Een benchmark is een referentieportefeuille waarmee we vergelijken of onze beleggingen beter of slechter presteren. De benchmark bestaat uit een verzameling beleggingen die vergelijkbaar is met de portefeuille van het pensioenfonds. Een benchmark is de "meetlat" waarlangs we de prestaties van onze beleggingen leggen.

4. Engagement

Het streven van een onderneming naar winstmaximalisatie kan op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Daarmee ontstaat er een risico voor de continuïteit van de onderneming en houdbaarheid van winstrealisatie op de langetermijn. Daarom is het in het voordeel van de onderneming en haar belanghebbenden dat richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden gerespecteerd. Om die reden gaat Huisarts & Pensioen in dialoog met deze ondernemingen. Inzet: het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van 'good practices'. Zo draagt Huisarts & Pensioen bij aan het bewaken van het juiste evenwicht, aan langetermijnwaardecreatie en beschermt het haar belangen en die van haar deelnemers.

4.1. Huisarts & Pensioen en de dialoog

Engagement is het aangaan van een dialoog met ondernemingen. Met het aangaan van de dialoog willen we het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren, langetermijnwaardecreatie stimuleren en aandeelhouderswaarde vergroten. We voeren de dialoog op meerdere vlakken:

1. We spreken ondernemingen aan die internationaal breed gedragen normen en principes over mensenrechten, arbeidsnormen, milieu of anticorruptie schenden. Dit noemen we **Normatief engagement**.
2. We spreken ondernemingen in specifieke sectoren of ketens aan ter bevordering van een algemene standaard. Dit noemen we **Thematisch engagement**.
3. Binnen onze nieuwe aandelenstrategie voeren we engagement met ondernemingen op een breed palet aan onderwerpen die voor die specifieke ondernemingen relevant zijn, dit noemen we **ESG Due Diligence engagement**.
4. We spreken met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen over Ecologische, Sociale en Governance (ESG)kwesties. Dit doen we veelal in collectief verband. Dit noemen we **ESG Nederland engagement**.
5. We spreken ondernemingen in collectief verband, wanneer de situatie erom vraagt en het onderwerp past binnen de speerpuntthema's van Huisarts & Pensioen. Dit noemen we **Collectief engagement**.

Verschillen in focus en doelstelling

De verschillende typen engagement hebben elk een andere focus en doelstelling. Voor elk van de vormen geldt dat het een zaak van een lange adem is. Anders dan bij uitsluiting, als pensioenfondsen of beleggingsfondsen op voorhand niet beleggen in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegd wordt in ondernemingen die ter discussie staan, maar we als aandeelhouder het management actief aansporen om het beleid of de activiteiten te verbeteren.

Het **Normatieve engagement** heeft als doel controverses ten aanzien van UN Global Compact principes, OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding Principles on Business and Human Rights te stoppen en te voorkomen. Controverses ten aanzien van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die mogelijk leiden tot een controverse staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en de media. In de praktijk leiden deze controverses vaak tot rechtszaken, die boetes of schadeclaims voor de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die de belangen van aandeelhouders schaden. Normatief engagement voeren we uit in samenwerking met ISS ESG.

Om tot een selectie van de ondernemingen te komen die vallen binnen het Normatief engagementprogramma wordt een due diligenceproces uitgevoerd. Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op controverses ten aanzien van 1 of meerdere principes van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of UN Guiding Principles on Business and Human Rights door het onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een controverse wordt een dialoog

gestart om deze vermoedens te verifiëren en, wanneer deze vermoeden correct zijn, te zorgen dat de onderneming actie onderneemt. Ook bij een vastgestelde controverse wordt de dialoog met deze bedrijven gestart met als doel deze op te heffen en nieuwe controverses te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld de lokale bevolking ter sprake komen.

Het **Thematische engagement** heeft een andere doelgroep dan Normatief engagement. Hierin staan niet de bedrijven centraal die normen schenden, maar juist bedrijven die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties verder kunnen verbeteren. De thema's worden gekozen in samenspraak met klanten van Achmea IM. Bij de keuze spelen de volgende overwegingen een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuilles (zowel aandelen als bedrijfsobligaties);
- Succeskans van de dialoog.

De uitvoering van het Thematische engagement wordt gedaan door het Team MVB van Achmea IM.

Het **ESG Due Diligence engagement** is onlosmakelijk verbonden met onze nieuwe aandelenstrategie en de geconcentreerde portefeuille van ondernemingen. Omdat ondernemingen reeds op hun duurzaamheidsprestaties geselecteerd zijn is de focus van het engagement gericht op verder stimuleren van de strategie die ondernemingen hebben gekozen. Dit engagement wordt uitgevoerd door de vermogensbeheerder van de aandelenstrategie.

In het **ESG Nederland engagement** is Achmea IM namens Huisarts & Pensioen in gesprek met belangrijke Nederlandse ondernemingen. Dit valt veelal samen met het aandeelhoudervergaderingseizoen. Deze dialogen vinden veelal plaats in samenwerking met andere Nederlandse institutionele beleggers en Eumedion, het Nederlandse Corporate Governance Platform voor institutionele beleggers. Het gezamenlijke doel is het beïnvloeden van governance- en duurzaamheidsthema's, veelal ingegeven door de actualiteit van de aandeelhoudervergadering. Te denken valt aan beloningsbeleid, benoeming van bestuurders, fusies & overnames en sociaal- en milieubeleid.

Binnen **Collectief engagement** trekt Huisarts & Pensioen samen op met andere institutionele beleggers waar het effectief is en past binnen onze kernthema's. Ook steunen we publiekelijk initiatieven indien dit de belangen van ons en onze deelnemers goed vertegenwoordigt.

Escalatiestrategie

Huisarts & Pensioen hanteert een escalatiestrategie als de dialogen met ondernemingen uit de engagementprogramma's onvoldoende voortgang boeken. Als eerste wordt gekeken of de dialoog geïntensiveerd kan worden met andere (hogergeplaatste) afgevaardigden of door het versturen (al dan niet met andere beleggers) van een urgentiebrief aan het bestuur. Mocht dit geen effect hebben dan kan Huisarts & Pensioen haar aandeelhoudersrechten inzetten, zoals:

- Tegenstemmen op bepaalde agendapunten bij onvoldoende openheid en voortgang bij het engagement. Zo kan tegen het remuneratiebeleid worden gestemd als ESG onderbelicht is of tegen benoemingen worden gestemd als de ESG-kennis bij het bestuur onder de maat is. De onderneming kan over de voorgenomen steminstructie actief worden geïnformeerd om ons standpunt kracht bij te zetten;
- Vragen stellen op de aandeelhoudersvergaderingen;
- Het plaatsen van resoluties op de agenda van de aandeelhoudersvergadering.

De inzet van aandeelhoudersrechten bij ondernemingen waarmee de dialoog stagneert gebeurt op een case-by-case basis. Hierbij wordt meegewogen of het opportuun en effectief is. Aandeelhoudersrechten worden alleen ingezet als deze een duidelijke link hebben met en bijdragen aan de thema's en prioriteiten van Huisarts & Pensioen. Wanneer er wordt tegengestemd op een van de relevante agendapunten wordt de reden vastgelegd. Dit is terug te vinden op de website van Huisarts & Pensioen.

Wanneer er na verloop van tijd en na meerdere escalatiestappen onvoldoende resultaat is, wordt uitsluiting een reële optie.

4.2. Managementsamenvatting

De eerste maanden van 2026 stonden op het gebied van actief aandeelhouderschap in het teken van het zoeken naar een balans tussen Europese ambities aangaande duurzaam beleggen en de anti-ESG-beweging en politieke druk in de Verenigde Staten (VS). We zien dat Amerikaanse ondernemingen terughoudender zijn geworden in publieke duurzaamheidsclaims en in hun bereidheid deel te nemen aan engagementinitiatieven. Die ontwikkeling raakt ook Europese beleggers, omdat veel ondernemingen en financiële instellingen wereldwijd actief zijn of een Amerikaanse beursnotering hebben. Maar anderzijds zijn er ook ondernemingen in de VS, die vanwege de activiteiten in Europa moeten voldoen aan Europese wetgeving zoals de CSRD en de aankomende ontbossingsrichtlijn EUDR. De Europese wetgeving heeft dus ook positieve impact in de VS, maar staat daardoor ook onder druk van lobby uit de VS om Europese regels af te zwakken. Deze ontwikkelingen betekenen voor Europese beleggers vooral dat het gesprek over duurzaamheidsrisico's steeds meer gevoerd wordt in de context van risicobeheer, gericht op financiële materialiteit.

Stemseizoen

De ontwikkelingen die zich in 2025 al aftekenden, zetten zich ook tijdens het stemseizoen 2026 voort. De rol van aandeelhouders blijft belangrijk, maar de wijze waarop invloed wordt uitgeoefend verandert. Waar in eerdere jaren veel aandacht uitging naar aandeelhoudersvoorstellen, zien we steeds vaker dat ondernemingen al voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering intensief in gesprek gaan met beleggers. Tegelijkertijd nam het aantal aandeelhoudersvoorstellen, met name op ESG-gebied, verder af. Hierdoor geven stemuitslagen alleen niet langer een volledig beeld van de invloed die beleggers op ondernemingen uitoefenen.

Beloningsbeleid bleef een van de belangrijkste onderwerpen op gebied van governance, tijdens aandeelhoudersvergaderingen. De afname van het aantal aandeelhoudersvoorstellen onderstreept dat de focus verschuift van het agenderen van nieuwe onderwerpen naar het kritisch beoordelen van bestaande prestaties en beleid. Daarbij ligt steeds meer nadruk op de uitvoering van bestaande toezeggingen, de kwaliteit van de rapportage en de wijze waarop ondernemingen duurzaamheidsrisico's integreren in strategie en risicobeheer. Ondanks de tegenwind uit de VS blijven in Europa regelgeving en duurzaamheidsdoelstellingen belangrijke aanjagers van goed ondernemingsbestuur.

Op koers blijven

Zoals wij eind vorig jaar al constateerden, blijft koers houden van belang. Het vertalen van duurzaamheidsvraagstukken naar een zakelijke dialoog, gecombineerd met een stevig stembeleid en actief engagement, blijft essentieel om duurzaamheids- en governance-risico's effectief te

adresseren. Ook de komende maanden blijven wij de ontwikkelingen nauwgezet volgen, waaronder de tussentijdse verkiezingen in de VS.

Afronding engagementthema's

Eind juni hebben we het engagementthema over access to health care afgerond. We kijken met tevredenheid terug op dit programma. De samenwerking met de Access to Medicine Foundation gaf het programma een duidelijke structuur, toegang tot relevante kennis en de mogelijkheid de gesprekken met de ondernemingen samen met andere beleggers te voeren. Een aantal ondernemingen deed toezeggingen ten aanzien van verbeteringen in beleid en een aantal ondernemingen liet al verbetering zien ten opzichte van de engagementdoelstellingen.

Vanwege het maatschappelijke belang van goede toegang tot medicijnen, ook voor onze klanten, en de goede samenwerking met de Access to Medicine Foundation, hebben we besloten engagement over dit thema de komende drie jaar voort te zetten, maar met een nieuwe groep ondernemingen.

Ook sloten we het thema Kleding en Circulariteit af. In dit engagementprogramma hebben we de genoemde ondernemingen aangemoedigd om zich meer in te zetten om de transitie naar een circulaire kledingsector te versnellen. De gesprekken gingen vooral over impactanalyses, duurzamer materiaalgebruik, circulariteit en rapportage. Bij de meeste dialogen was het gesprek constructief en is er duidelijk vooruitgang getoond. Toch staat de transitie naar een meer circulaire sector nog aan het begin. Daarom willen wij met een aantal andere ondernemingen in de sector eveneens het gesprek aangaan over dit belangrijke thema. Zo kunnen we de opgedane kennis inzetten en ook nuttige samenwerking met het collectieve engagement initiatief vanuit de Finance for Biodiversity Foundation voortzetten.

Er zijn dit halfjaar geen nieuwe engagementthema's gestart.

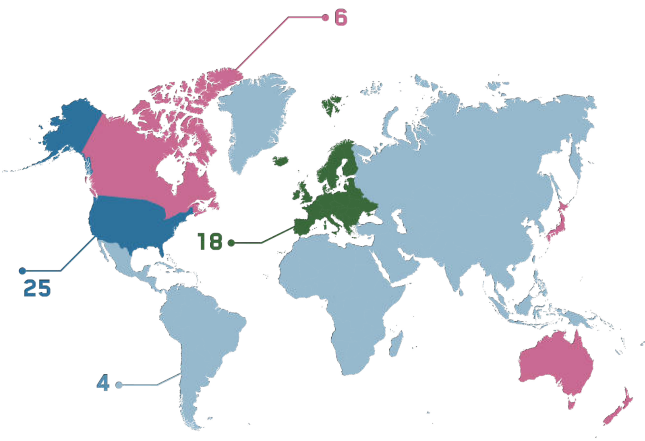
4.2.1. Overzicht thematisch engagementprogramma

Het thematische engagementprogramma van Huisarts & Pensioen is gericht op het verhogen van sociale, milieu- en governancestandaarden in sectoren, ketens of bij ondernemingen, die deel uitmaken van het beleggingsuniversum. Het engagementprogramma sluit aan bij de speerpunten en MVB-strategie van Huisarts & Pensioen. We doen gedegen onderzoek om ondernemingen te selecteren waarmee de dialoog het meest kansrijk is.

In de eerste helft van 2026 bestaat het thematische engagementprogramma uit 10 thema's, die zich in verschillende fases bevinden. In deze thema's zijn 48 ondernemingen opgenomen. In de onderstaande tabel is de opbouw van het programma weergegeven. In de thematische sub-hoofdstukken wordt voor elk thema nader ingegaan op de doelstellingen, gesprekken en uitkomsten.

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het thematische engagementprogramma.

FIGUUR 4.2.1.1 REGIOVERDELING



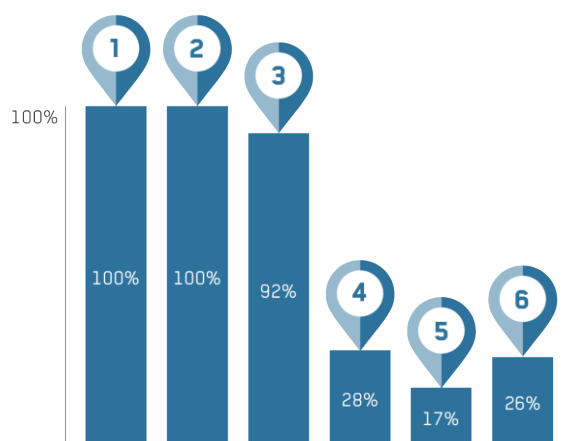
Voortgang wordt gerapporteerd aan de hand van mijlpalen. Deze worden nader toegelicht in de [bijlage: Thematische dialoog](#).

De voortgang van het thematisch engagementprogramma is als volgt:

TABEL 4.2.1.1 ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema	Speerpunt	Gestart	Sectoren/ketens
Aanpak Ontbossing		2025 H2	Ontbossingsgevoelige sectoren
Access to Healthcare		2023 H1	Farmaceutische sector
Goede Voeding		2024 H1	Restaurants/supermarkten/producten voeding en dranken
Just Transition		2025 H1	Autofabrikanten en mijnbouw
Kleding en Circulariteit		2023 H1	Textiel, kleding, luxe goederen en retail
Klimaattransitie Chemie		2025 H2	Chemiesector
Klimaattransitie Luchtvaart		2025 H1	Luchtvaartmaatschappijen en luchtvrachtvervoerders
Nature Action		2024 H1	Nature Action 100 benchmark
Preventie Mensenrechtenrisico's		2025 H2	Ondernemingen met een hoge blootstelling aan mensen- of arbeidsrechtencontroverses
Waterimpact en -afhankelijkheid		2025 H1	Chemische industrie

FIGUUR 4.2.1.2 MIJLPAALVERDELING



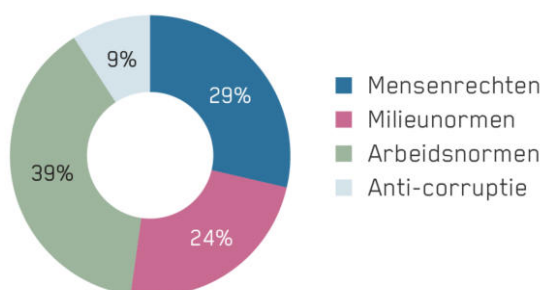
1. Analyse van het bedrijf
2. Het initiëren van de dialoog
3. Het voeren van de dialoog
4. De toezegging van de onderneming
5. Het aanpassen van het beleid en proces
6. Het afronden van de dialoog

Vanwege de korte looptijd van een aantal relatief nieuwe engagementthema's hebben veel ondernemingen mijlpaal 4 en de daaropvolgende mijlpalen nog niet behaald. Toezeggingen met betrekking tot beleidsaanpassingen en de implementatie daarvan verwachten we in de tweede helft van het engagementtraject.

4.2.2. Overzicht normatief engagementprogramma

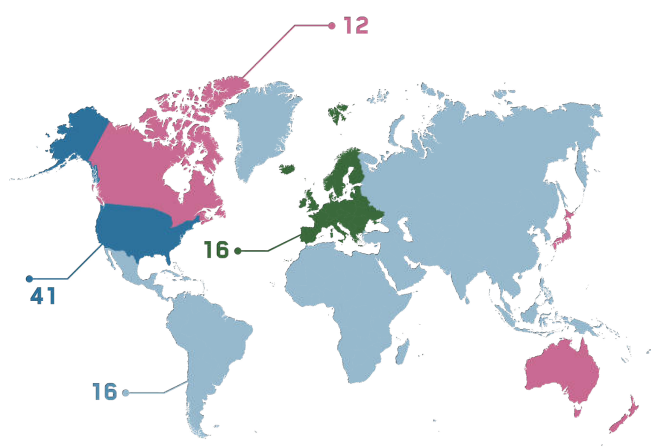
Huisarts & Pensioen vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen, die internationaal breed gedragen normen schenden. We noemen dit Normatief engagement. Per eind juni 2026 maken 85 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken we over 1 of meerdere norm-gerelateerde controverses. Het aantal controverses waarover we spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 129 dialogen. In het afgelopen halfjaar is met 8 ondernemingen een nieuwe dialoog (opnieuw) gestart. De ringdiagram toont hoe het programma is opgebouwd.

FIGUUR 4.2.2.1 NORMGEBIED



De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het normatief engagementprogramma.

FIGUUR 4.2.2.2 ONDERNEMINGEN NAAR REGIO



⁹ De staven in de diagram weergeven het percentage dialogen waarin stappen zijn gezet (indicator 2, 3 en 4) op de mijlpalen. Wanneer een mijlpaal niet relevant is voor een dialoog, is de dialoog buiten beschouwing gehouden.

Voortgang lopende dialogen

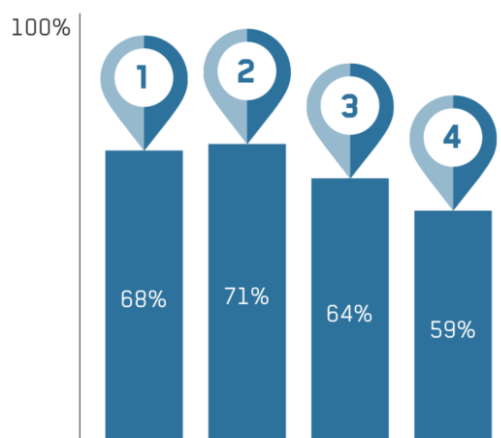
Voor normatieve dialogen onderscheiden we 4 mijlpalen, zoals weergegeven in de onderstaande tabel. De voortgang per mijlpaal wordt vervolgens in iedere dialoog getoetst aan de hand van 4 indicatoren: (1) er zijn geen maatregelen genomen, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd. De methodologie voor normatief engagement wordt verder toegelicht in de bijlage: Normatieve dialoog.

TABEL 4.2.2.1 MIJLPALLEN

Mijlpalen	
1	Het delen van relevante informatie
2	Implementatie van beleid
3	Herstel en verhaal
4	Opheffen en/of voorkomen

De statistieken over de voortgang hebben betrekking op het volledige normatieve engagementprogramma. De voortgang van het normatief engagementprogramma is als volgt:

FIGUUR 4.2.2.3 MIJLPAALVERDELING⁹



1. Het delen van relevante informatie
2. Implementatie van beleid
3. Herstel en verhaal
4. Opheffen en/of voorkomen

Afgesloten en geëscaleerde dialogen

Over de gehele looptijd van het normatief engagementprogramma zijn 81 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de controverse. Met 11 ondernemingen is gedurende de gehele looptijd van het normatief engagementprogramma de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking.

In de rapportageperiode zijn de in de onderstaande tabel genoemde dialogen (succesvol) afgesloten. In sommige dialogen werden escalatiemaatregelen toegepast. Dit wordt besproken in het [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.2.2.2 AFGESLOTEN DIALOGEN

Onderneming	Normgebied
UBS Group AG	Mensenrechten
Mattel, Inc.	Mensenrechten

Recht op zelfbeschikking

Naast de hierboven genoemde engagementcijfers hebben wij in samenwerking met andere institutionele beleggers een engagementtraject gevoerd met vijf ondernemingen over mensenrechten en het recht op zelfbeschikking in de Palestijnse gebieden. Deze ondernemingen maken geen onderdeel uit van de hierboven gerapporteerde

engagementcijfers. In de eerste helft van 2026 ontvingen wij van Airbnb, Caterpillar en Expedia nadere informatie over de uitvoering van hun mensenrechtenbeleid. In de tweede helft van 2026 zetten wij de dialoog voort en beoordelen wij of aanvullende stappen nodig zijn. Lees meer hierover in het volgende hoofdstuk [Engagement recht op zelfbeschikking](#).



4.3. Thematische engagement voortgang

4.4. Aanpak Ontbossing

Ontbossing is wereldwijd een van de grootste oorzaken van biodiversiteitsverlies. Vooral tropische en subtropische bossen in landen als Brazilië, Congo en Indonesië worden zwaar getroffen. In deze gebieden vindt tweederde van de ontbossing plaats. De belangrijkste oorzaak is landbouw, zowel grootschalig als kleinschalig, en bosbouwplantages. Bossen worden vooral gekapt voor de productie van palmolie, soja, rundvlees, koffie, cacao, rubber en hout. Rundvlees, soja en palmolie nemen het grootste aandeel voor hun rekening. Ongerepte tropische bossen zijn cruciaal voor biodiversiteit. Ze dragen bij aan gezonde ecosystemen, klimaatregulatie, koolstofopslag, waterzuivering en schone lucht. Ook bieden ze bestaansmiddelen aan lokale gemeenschappen. Grootschalige ontbossing vormt niet alleen een lokaal risico, maar heeft ook wereldwijde gevolgen voor maatschappij en economie. Ondanks jarenlange inspanningen om ontbossing te verminderen, blijft het probleem urgent. Ook blijkt uit analyses van de biodiversiteitsvoetafdruk van beleggingsfondsen dat ontbossing in tropische gebieden een belangrijke oorzaak is van biodiversiteitsverlies. Daarom starten we dit nieuwe engagementthema Aanpak Ontbossing.

4.4.1. Overzicht

Doel van het thema

Het doel van dit engagementprogramma is om geselecteerde ondernemingen aan te sporen om ontbossing te stoppen. We vragen van ondernemingen om beleid te ontwikkelen of te versterken en maatregelen

in te voeren die bijdragen aan het behoud en duurzaam beheer van bossen wereldwijd. Dit omvat onder andere het verduurzamen van toeleveringsketens, het vermijden van inkoop van grondstoffen uit hoogrisico-gebieden voor ontbossing en het bevorderen van transparante rapportage over beleid, doelen en resultaat¹⁰.

TABEL 4.4.1.1 DOELSTELLINGEN AANPAK ONTBOSSING

Categorie	Indicatoren
Governance	- Het bestuur van de onderneming erkent ontbossing als risico, en spreekt zich publiekelijk uit over de noodzaak om ontbossing te stoppen; - De onderneming heeft een bestuurslid of commissie die verantwoordelijk is voor het ontbossingsbeleid. - De onderneming is niet verbonden aan (branche-) organisaties die pleiten voor het stopzetten of verzwakken van klimaat- en natuurbeleid en weerhoudt zich van lobbyactiviteiten om nieuw beleid af te zwakken of te voorkomen, maar steunt overheden in de aanpak van ontbossingsrisico's.
Beleid	- Ontbossingsbeleid: de onderneming heeft adequaat beleid gericht op het stoppen van ontbossing, in lijn met internationale standaarden, inclusief: - het werken aan een volledig ontbossings- en conversievrije toeleveringsketen uiterlijk vóór 2030, inclusief gehanteerde 'cut-off date' van uiterlijk eind 2020; - respect voor – en waarborgen van de rechten en het levensonderhoud van lokale gemeenschappen en inheemse volkeren; - aandacht voor verbetering van biodiversiteit met betrekking tot het gebruik van bestaande landbouwgrond en bodemkwaliteit;
Implementatie & monitoring	- De onderneming heeft concrete programma's en actieplannen om het beleid uit te voeren en de doelen binnen de gestelde termijnen te behalen. De programma's zijn concreet, uitvoerbaar en specifiek voor bepaalde grondstoffen/toeleveringsketens; - De onderneming meet en rapporteert de voortgang op deze doelen;
Samenwerking in de keten	De onderneming is actief betrokken bij relevante sectorinitiatieven, toeleveringsketen- en/of multi-stakeholder initiatieven gericht op het realiseren van ontbossingsvrije productieketens;
Transparantie	- De onderneming rapporteert over beleid, commitment, doelen en voortgang, inclusief: - een risico-, afhankelijkheids- en impactanalyse; - inzet, doelen en tijdslijnen; - maatregelen per relevante keten/grondstof.

¹⁰ Onze engagement doelen sluiten aan bij internationale standaarden zoals het accountability framework: www.accountability-framework.org.

Sustainable Development Goals

Het engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2)
- SDG 15: Leven op het land (15.2 en 15.b)

Samenwerking

De afgelopen jaren zijn er verschillende internationale investor engagementinitiatieven gestart, gericht op het stoppen van ontbossing. Op de VN-klimaatop in 2021 in Glasgow (COP26) werd het 'Finance Sector Deforestation Action' (FSDA) gestart, een initiatief van financiële instellingen die zich inzetten om ontbossing als gevolg van de grondstoffenproductie in hun beleggings- en kredietportefeuilles te beëindigen. Gezamenlijk engagement met ondernemingen is een belangrijke pijler van dit initiatief. Begin 2026 is het initiatief 'Deforestation Investor Group' (DIG) gestart. Dit initiatief wordt ondersteund door de 'Institutional Investors Group on Climate Change' (IIGCC). Deze organisatie ondersteunt ook het Nature Action 100 programma, waardoor er een goede coördinatie is tussen beide programma's en het engagement over tegengaan van ontbossing ook beter wordt afgestemd. We hebben een aantal online vergaderingen van het DIG initiatief bijgewoond om kennis te delen. We bekijken momenteel de mogelijkheden om samen te werken op gebied van de lopende engagements.

Voortgang

Het afgelopen halfjaar hebben we met de meeste van de ondernemingen in het engagementprogramma een eerste gesprek gehad. Hieronder worden de gesprekken kort toegelicht. Met **Bunzl** en **Kraft Heinz** staat een eerste gesprek gepland in juli.

Bunge Global

In juni namen we deel aan een investeerdersgesprek met Bunge. Het bedrijf gaf in het gesprek een update over biodiversiteitsbeleid en de aanpak om ontbossing te voorkomen. Bunge gebruikt de richtlijnen van de Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD) voor de impact-analyse en bracht wereldwijde activiteiten en inkoop van grondstoffen in kaart. Het bedrijf stelde vast dat circa 25% van de activiteiten plaatsvindt in of nabij kwetsbare gebieden, waaronder de Cerrado en Mata Atlântica in Brazilië. Rond ontbossing benadrukte Bunge dat het sinds 2015 werkt aan een toezegging om ontbossing te voorkomen voor directe en indirecte soja-inkoop. Het bereikte 100% traceerbaarheid en monitoring in prioritaire Braziliaanse regio's. Kritisch blijft de datum die Bunge hanteert waarna geen ontbossing meer mag hebben plaatsgevonden ('cutoff date'). Voor Bunge is dit 31 december 2024 terwijl leidende standaarden en Europese regelgeving uitgaan van eind 2020. Daarnaast trokken Bunge en andere bedrijven zich, onder druk van regionale Braziliaanse wetgevers, terug uit het Amazon Soy Moratorium (afspraken over het voorkomen van ontbossing in de Amazone). Wij stelden hierover vooraf

schriftelijke vragen, maar kregen in het gesprek nog onvoldoende antwoord.

Clorox

In maart voerden we een eerste gesprek met Clorox. We spraken over het versterken van het beleid en de rapportage op gebied van ontbossings- en conversierisico's in relevante grondstofketens, waaronder palmolie, houtvezels en soja. Het bedrijf lichtte toe dat palmolie vooral in beperkte hoeveelheden als derivaat wordt gebruikt en dat voor vezels al een hoog aandeel gerecycled of gecertificeerd materiaal wordt toegepast. Ook gaf Clorox aan dat soja voornamelijk uit de Verenigde Staten en Canada komt en daardoor als laag risico wordt beschouwd. Tegelijk blijft verdere onderbouwing nodig, omdat een volledig DCF-commitment en concrete verplichtingen voor leveranciers nog ontbreken. Positief is dat Clorox heeft toegezegd te bekijken hoe het duidelijker en meer data gedreven kan rapporteren waarom natuur- en ontbossingsrisico's relatief laag zijn. Ook wil het bedrijf onderzoeken of aanvullende informatie, zoals het aandeel FSC-gecertificeerd materiaal, zichtbaarder kan worden gemaakt in toekomstige rapportage.

Compass Group

Eind februari spraken we voor het eerst met Compass Group. Het gesprek ging over natuurimpact, ketentransparantie en ontbossingsrisico's. Compass werkt sterk gedecentraliseerd en heeft een diverse toeleveringsketen, wat risicobeheersing complex maakt. Het bedrijf heeft met Earthworm een op TNFD gebaseerde natuur-impactanalyse uitgevoerd, waarin klimaat- en natuurrisico's samen worden bekeken. Voor ontbossingsvrije ketens richt Compass zich vooral op rundvlees, koffie, palmolie en papier/hout. Soja blijft het lastigst, vooral waar dit indirect via diervoeder in de keten zit. Compass wil de chefs van de restaurants van de onderneming met behulp van CO₂-informatie over menu's en ingrediënten keuzes kunnen maken voor lagere voetafdruk op klimaat en natuur. In het volgende gesprek, willen we spreken over aanscherping van beleid, prioritering van urgente risico's en betere voortgangsrapportage.

UPM-Kymmene

In maart spraken we voor het eerst met UPM-Kymmene. UPM voert een natuur-impactanalyse uit op basis van TNFD-richtlijnen, gebruikt eDNA-monitoring voor biodiversiteitsonderzoek in Finland en Uruguay en werkt samen met het Science Based Targets for Nature-initiatief. Voor het beheersen van ontbossingsrisico's gebruikt UPM FSC- en PEFC-certificering, due-diligenceprocessen en herkomstinformatie per fabriek. Het bedrijf stelt dat bosconversie naar plantages verboden is in landen waar het plantages heeft en dat geen hout meer uit Rusland wordt ingekocht. UPM gaf ook aan op schema te liggen voor naleving van de Europese ontbossingswetgeving (EUDR) die eind 2026 in werking treedt. We vroegen UPM om verdere transparantie over houtinkoop, herkomstlanden en certificeringspercentages. En in een volgend gesprek willen

we de kwaliteit van gebruikte certificeringsstandaarden bespreken en horen welke stappen UPM nog kan zetten om eigen bosbouw en houtinkoop volledig te vrijwaren van ontbossingsrisico's.

Vervolg

Het komende halfjaar willen we nogmaals met de ondernemingen spreken.

4.4.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.4.2.1 MIJLPALEN AANPAK ONTBOSSING

EngagementOmschrijving	Onderneming	Sector	ESG datapunt	1	2	3	4	5	6
Aanpak Ontbossing	1 Bunge Global SA	Verenigde Staten	Voedselproducten	6,18					
Aanpak Ontbossing	2 Clorox Company	Verenigde Staten	Huishoudelijke producten	4,43					
Aanpak Ontbossing	3 Compass Group PLC	Verenigd Koninkrijk	Hotels, restaurants en vrije tijd	4,57					
Aanpak Ontbossing	4 Kraft Heinz Company	Verenigde Staten	Voedselproducten	4,78					
Aanpak Ontbossing	5 UPM-Kymmene Oyj	Finland	Papier- en hout-producten	5,25					

¹ MSCI score 'Raw Materials Sourcing' (score voor duurzaamheidsbeleid t.a.v. inkoop grondstoffen); voor Bunge is deze score niet beschikbaar en is de score 'Biodiversity & Land Use' (management van biodiversiteitsrisico's) gebruikt.

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.4.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Dollar General	Ontbossingsbeleid: de onderneming heeft adequaat beleid gericht op het stoppen van ontbossing, in lijn met internationale standaarden.	Dollar General zegde toe een betere analyse van ontbossingsrisico's te maken en daarbij te kijken naar meer risicoproducten dan alleen palmolie.

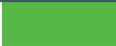
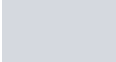
4.4.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.4.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.4.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	0%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee



4.5. Afgesloten: Access to Healthcare

Toegang tot gezondheidszorg is een mensenrecht en een belangrijk onderdeel van SDG 3 "Goede gezondheid & Welzijn". Toegang tot gezondheidszorg is echter nog lang niet overal vanzelfsprekend, vanwege onder meer minder ontwikkelde zorgsystemen, te dure medicijnen of door het onvoldoende aansluiten van de zorg bij lokale behoeftes. Zo lopen volgens de World Health Organisation (WHO) 930 miljoen mensen het risico in armoede te vervallen door dure zorg. Het wereldwijd verbeteren van de eerstelijnszorg tegen 2030 kan 60 miljoen levens redden en de levensverwachting met 3,7 jaar verlengen¹¹. Met het thema Access to Healthcare richten we ons op ondernemingen die een belangrijke rol spelen in de zorgketen en bij kunnen dragen aan een beter toegankelijke zorg voor iedereen wereldwijd. Denk bijvoorbeeld aan ondernemingen die diagnostiek verzorgen, medische apparatuur ontwikkelen, medicijnen produceren of medische hulpmiddelen distribueren.

4.5.1. Overzicht

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.5.1.1 DOELSTELLINGEN ACCESS TO HEALTHCARE

Categorie	Indicatoren
Governance & beleid	- De onderneming geeft de thematiek rondom Access to Healthcare een plek in de bedrijfsstrategie; - De onderneming vertaalt haar strategie rondom Access to Healthcare: - Naar heldere doelstellingen; - Naar de diverse markten waar de onderneming actief is. - De onderneming en het bestuur raadplegen gestructureerd relevante experts en belanghebbenden op het thema Access to Healthcare. - De onderneming verankert internationale standaarden, onder andere van de 'World Health Organisation' en de OESO op in haar beleid. Bijvoorbeeld de 'WHO Model Lists of Essential Medicines'. Een lijst van de meest effectieve en veilige medicijnen die overal beschikbaar zouden moeten zijn. - De onderneming geeft haar strategie en doelstellingen op het gebied van Access to Healthcare een plek in het variabele beloningsbeleid. We screenen deze doelstellingen op basis van de principes die wij i.s.m. andere investeerders en experts heeft opgesteld. - De onderneming maakt een duidelijke koppeling tussen mensenrechten en haar rol in de zorgsector, ook in relatie tot de aankomende Europese regelgeving.
Implementatie & monitoring	- De onderneming heeft een transparant en verantwoord prijsbeleid. Denk bijvoorbeeld aan een koppeling tussen de prijs van haar producten/diensten, de gerealiseerde gezondheidswinst en de ontwikkelingskosten. - De onderneming gaat op een verantwoorde manier om met patenten en licenties. Dit voorkomt dat medicijnen of medische producten onbereikbaar worden. - De onderneming stuurt in haar research & development op maatschappelijke impact, gezondheidswinst, de behoeftes van ontwikkelingslanden en de gelijke toegang tot gezondheidszorg binnen landen. - De onderneming vertaalt haar strategie op Access to Healthcare naar land en/of doelgroep, specifiek beleid en naar projecten die inspelen op de lokale situaties en behoeftes. - De onderneming heeft een gedegen beleid, implementatie en onafhankelijke monitoring om zowel corruptie te voorkomen als eerlijke handelspraktijken en belastingbetalingen te garanderen. - De onderneming neemt stappen om te zorgen dat haar lobbyactiviteiten of dat sector-organisaties waarvan zij lid is, niet lobbyen voor regelgeving die Access to Healthcare beperkt. - De onderneming neemt stappen om mensenrechten te waarborgen.
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met andere ondernemingen in de toeleveringsketens, met sectorgenoten en andere belanghebbenden op het thema.
Transparantie	De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over de bovengenoemde onderwerpen richting investeerders, consumenten en andere belanghebbenden. Inclusief lobbyactiviteiten en betalingen aan zorgverleners.

¹ <https://www.achmeainvestmentmanagement.nl/institutioneel/artikelen/nieuws/2022/10/beleggers-dringen-aan-op-inbedding-toegang-tot-medicijnen-in-beloningsbeleid-farmaceuten>

Sustainable Development Goals

Met onze doelstellingen sluiten we aan bij de SDG's. Met name op:

- SDG 3: 'Goede Gezondheid & Welzijn' (3.8, 3.b)

¹¹ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/primary-health-care>

Samenwerking

Bij dit engagement traject zullen we samenwerken met en/of informatie gebruiken van:

- De Access to Medicine Index. Wij gebruiken deze Index onder andere bij de voorbereiding van de engagements en het samenwerken met een bredere groep van institutionele beleggers.
- Het Interfaith Center on Corporate Responsibility. Deze samenwerking zullen we met name inzetten bij het escaleren van engagement door bijvoorbeeld het indienen van resoluties.
- De investeerders coalitie die is gevormd rondom het Covid-19 investor statement en het investor statement over de integratie van toegang tot medicijnen in het beloningsbeleid¹². We bouwen hierbij voort op de inhoudelijke kennis en inzichten die we hierbij hebben opgedaan, waaronder de principes voor het gedegen integreren van Access to Healthcare in beloningsbeleid.

Conclusie

Eind juni hebben we het engagementthema over access to healthcare afgerond. In het afgelopen half jaar spraken we nogmaals met de enkele van de ondernemingen in het thema. Voor de overige ondernemingen hebben we de meest recente duurzaamheidsverslagen in de conclusie betrokken. Vanwege het maatschappelijke belang van goede toegang tot medicijnen - ook voor onze klanten - en de goede samenwerking met de Access to Medicine Foundation hebben we besloten engagement over dit thema voort te zetten, maar met een nieuwe groep bedrijven. In het najaar van 2026 komt de Access to Medicine Index met een nieuw voortgangsrapport. Daarna begint voor de organisatie en de aangesloten beleggers ook een nieuwe ronde van engagement. Het komende half jaar is dus een goed moment om het nieuwe engagementprogramma voor te bereiden.

Aspen

Aspen is gevestigd in Zuid-Afrika en richt zich op 60 lage- en middeninkomenslanden. De informatie die wij hebben gedeeld met het bedrijf over best practices op het gebied van concrete doelstellingen en beloningsbeleid is duidelijk terug te zien in de verdere ontwikkelingen die Aspen heeft doorgevoerd. Eind 2025 heeft de onderneming een position paper gepubliceerd over hun standpunt over en aanpak van toegang tot betaalbare medicijnen. In lijn met deze paper rapporteert Aspen jaarlijks over een nieuwe impactindicator, namelijk het aantal patiënten dat bereikt is in ontwikkelingslanden. Het verbeteren van toegang tot medicijnen is ook opgenomen in het beloningsbeleid als key performance indicator (KPI). Deze ontwikkelingen laten zien dat Aspen een voorloper is in de farmaceutische sector op het gebied van toegang tot medicijnen.

Jazz Pharmaceuticals

In vergelijking met andere farmaceutische bedrijven is Jazz Pharmaceuticals nog minder ver op het thema toegang tot gezondheidszorg. Wij hebben suggesties gedaan over het ontwikkelen van de strategie. Het bedrijf heeft aangegeven dat het een dubbele materialiteitsanalyse

heeft uitgevoerd om zich voor te bereiden op de Europese CSRD-wetgeving. Het bedrijf gebruikt de resultaten om de duurzaamheidsstrategie en transparantie verder vorm te geven. In de tweede helft van 2026 zal Jazz Pharmaceuticals hierover rapporteren. Hoewel we deze ontwikkelingen aanmoedigen, blijft er ruimte voor verbetering. Voorbeelden hiervan zijn het opstellen van concrete KPI's over toegang tot medicijnen, transparantie over prijsbeleid en integratie in het beloningsbeleid.

Amgen Inc.

In vergelijking met andere farmaceutische bedrijven heeft Amgen nog verschillende stappen te zetten op het thema toegang tot gezondheidszorg. Wij hebben suggesties gedaan over het aanscherpen van doelstellingen en uitbreiding van rapportage, zoals prijsbeleid en samenwerkingen in ontwikkelingslanden. Amgen heeft aangegeven toegankelijkheid structureel mee te nemen in het ontwikkelen van nieuwe medicijnen. Het bedrijf heeft haar strategie over toegankelijkheid, prijsbeleid en betaalbaarheid van medicijnen openbaar gemaakt. Verder zet het bedrijf stappen om aan CSRD-wetgeving te gaan voldoen. Wij moedigen deze vooruitgang aan maar er blijft ruimte voor verbetering, zoals het integreren van toegang tot gezondheidszorg in het beloningsbeleid.

Eli Lilly

Hoewel Eli Lilly laag scoort op de Access to Medicine Index, zijn er wel stappen gezet om toegang tot gezondheid en rapportage hierover te verbeteren. De onderneming heeft het "30x30 programma" ontwikkeld, met als doel om in 2030 voor 30 miljoen mensen de toegang tot gezondheidszorg te verbeteren. Eli Lilly heeft op deze doelstelling vooruitgang geboekt. Daarnaast neemt het bedrijf toegankelijkheid van medicijnen nu structureel mee in alle nieuwe ontwikkeltrajecten. We noteren positieve voortgang, maar wel met de kanttekening dat Eli Lilly nog diverse stappen te zetten heeft zoals de integratie van doelen ten aanzien van toegankelijkheid tot zorg in het beloningsbeleid.

Abbott

In de verschillende gesprekken die gevoerd zijn met Abbott stond de onderneming open voor feedback. Abbott rapporteert jaarlijks over de voortgang van het duurzaamheidsplan 2030, inclusief de doelstelling om in 2030 het leven te verbeteren van 3 miljard mensen per jaar. Toegankelijkheid en betaalbaarheid van medicijnen zijn prioriteiten in de duurzaamheidsaanpak. Ook ontwikkelt de onderneming rapportage in lijn met de Europese CSRD-richtlijn. Wel zijn er nog verbeterpunten, zoals transparantie over lobbyactiviteiten en duurzaamheidsdoelstellingen koppelen aan het beloningsbeleid. Op deze punten hebben we voorbeelden van best practices gedeeld. Hoewel deze ook door Abbott intern besproken zijn, is hier nog geen actie op ondernomen. De voornaamste reden die het

¹² Institutionele beleggers komen in actie: (achmea.nl)

bedrijf hiervoor aangeeft is dat het gevestigd is in de Verenigde Staten.

AstraZeneca

AstraZeneca richt zich op de ontwikkeling van innovatieve geneesmiddelen. Het bedrijf werkt intensief samen met academische instellingen, onderzoeksorganisaties en andere farmaceutische bedrijven en kreeg wereldwijde aandacht voor het COVID-19-vaccin. Toegankelijke en betaalbare medicijnen is een prioriteit voor AstraZeneca en het bedrijf toont bereidheid dit thema beter te integreren in het beloningsbeleid. AstraZeneca rapporteert in lijn met de CSRD-richtlijn en heeft duurzaamheidsdoelen opgesteld voor het uitbreiden van de toegankelijkheid tot zorg. Vanaf 2025 rapporteert AstraZeneca jaarlijks over het aantal mensen dat bereikt is en hoeveel daarvan tot achtergestelde groepen behoort.

4.5.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 is het thema afgesloten. De voortgang op de mijlpalen ziet er als volgt uit:

TABEL 4.5.2.1 MIJLPALEN ACCESS TO HEALTHCARE

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Abbott Laboratories	Verenigde Staten	Zorgproducten en -apparaten	BBB*						
2 Amgen Inc.	Verenigde Staten	Biotechnologie	A*						
3 Aspen Pharmacare Holdings Ltd	Zuid-Afrika	Geneesmiddelen	A*						
4 AstraZeneca PLC	Verenigd Koninkrijk	Geneesmiddelen	5/20						
5 Eli Lilly and Company	Verenigde Staten	Geneesmiddelen	19/20						
6 Jazz Pharmaceuticals Plc	Ierland	Geneesmiddelen	A*						

¹ Relatieve plek in 'Access to Medicine Index' (Voor de ondernemingen met * is de MSCI ESG Score weergegeven omdat de onderneming niet is opgenomen in de 'Access to Medicine Index').

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.5.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE.

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Amgen	De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over toegang tot medicijnen.	Amgen heeft haar strategie over toegankelijkheid, prijsbeleid en betaalbaarheid van medicijnen openbaar gemaakt.
Aspen Pharmacare	- De onderneming geeft haar strategie en doelstellingen op het gebied van Access to Healthcare een plek in het variabele beloningsbeleid. - De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over toegang tot medicijnen.	- Het verbeteren van toegang tot medicijnen is opgenomen in het beloningsbeleid als key performance indicator (KPI). - Aspen rapporteert jaarlijks over het aantal patiënten dat bereikt is in ontwikkelingslanden.
AstraZeneca	- De onderneming vertaalt haar strategie rondom Access to Healthcare naar heldere doelstellingen. - De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over toegang tot medicijnen.	- AstraZeneca heeft duurzaamheidsdoelen opgesteld voor het uitbreiden van de toegankelijkheid tot zorg. - AstraZeneca rapporteert jaarlijks over het aantal mensen dat bereikt is en hoeveel daarvan tot achtergestelde groepen behoort.
Jazz Pharmaceuticals	De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over toegang tot medicijnen.	Jazz Pharmaceuticals zal op basis van haar dubbele materialiteitsanalyse de duurzaamheidsstrategie en transparantie verder vorm geven.
Takeda Pharmaceuticals	De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over toegang tot medicijnen.	Takeda heeft haar jaarlijkse rapportage over toegang tot medicijnen uitgebreid.

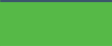
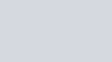
4.5.3. Eindevaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.5.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.5.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	83%	ja

Kwalitatieve duiding

Er zijn grote verschillen tussen de ondernemingen waarmee gesproken is. Bij sommige bedrijven is toegankelijke en betaalbare medicijnen grotendeels geïntegreerd in de strategie van het bedrijf, terwijl dit bij andere bedrijven (nog) niet het geval is. De Europese CSRD-rapportageverplichting heeft bij veel bedrijven geholpen om de duurzaamheidsstrategie, prioritering en transparantie te verbeteren. Het integreren van KPI's op het gebied van toegankelijkheid van medicijnen in het beloningsbeleid blijft een van de belangrijkste uitdagingen, voornamelijk bij Amerikaanse bedrijven.

Governance: steeds meer ondernemingen verankeren toegang tot gezondheidszorg in hun governance-structuren door het onderwerp expliciet mee te nemen in managementverantwoordelijkheden en, in toenemende mate, in beloningsbeleid.

Tegelijkertijd blijft bij verschillende bedrijven ruimte voor verbetering, met name waar toegankelijkheid nog onvoldoende is geïntegreerd in incentives voor bestuurders en in goede toezichtmechanismen.

Beleid: De meeste ondernemingen beschikken inmiddels over een formeel beleid of strategische visie op toegang tot betaalbare en toegankelijke gezondheidszorg. Koplopers onderscheiden zich door duidelijke materiële analyses en expliciete beleidskaders waarin toegankelijkheid en betaalbaarheid structureel zijn opgenomen.

Implementatie: bedrijven laten toenemende voortgang zien in de uitvoering van hun strategie door het formuleren van concrete doelstellingen, het meten van impact en het uitbreiden van programma's die de toegang tot zorg verbeteren. De mate van implementatie verschilt echter sterk, waarbij sommige ondernemingen nog duidelijke KPI's, doelstellingen of een uitgewerkte aanpak missen.

Samenwerking: samenwerking met NGO's, universiteiten, zorginstellingen en andere belanghebbenden lijkt een belangrijk instrument om de toegang tot medicijnen en diagnostiek te vergroten. Daarnaast heeft actieve betrokkenheid van beleggers bijgedragen aan verdere ontwikkeling van strategieën, kennisdeling en versterking van beleid bij ondernemingen.

Transparantie: de kwaliteit van rapportage en transparantie is de afgelopen jaren duidelijk verbeterd, mede door de voorbereiding op en implementatie van de CSRD-richtlijn. Hoewel steeds meer ondernemingen rapporteren over toegankelijkheid en betaalbaarheid van hun medicijnen, blijven transparantie over prijsbeleid, lobbyactiviteiten en voortgangsindicatoren belangrijke aandachtspunten.



4.6. Goede Voeding

Ondanks dat het recht op een goede gezondheid is benoemd in artikel 25 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, is een goede gezondheid wereldwijd niet vanzelfsprekend. Eén van de thema's die cruciaal is voor een goede gezondheid is voeding. Zowel goede - als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Zo is enerzijds 1 op de 9 mensen wereldwijd ondervoed en hebben anderzijds ook meer dan 650 miljoen mensen juist obesitas. Om gezondere voedingspatronen mogelijk te maken zijn niet alleen individuele keuzes van belang. Zo is het van belang dat gezonde voeding ook daadwerkelijk beschikbaar is, tegen betaalbare prijzen. Ook is het belangrijk dat consumenten goede informatie kunnen krijgen over de gezondheid van de producten die zij kopen en dat aanbieders terughoudend zijn in marketing van ongezonde producten. Kortom, juist ondernemingen zijn aan zet om betaalbare gezondere opties aan te bieden, te promoten en duidelijke informatie te geven.

Bij dit engagementthema bouwen we voort op het eerdere engagementthema 'Access to Nutrition' dat we tot 2023 hebben gevoerd met de voedingsmiddelenindustrie. Echter, voegen we nu andere sectoren toe die een belangrijke rol spelen in het beschikbaar maken van (on)gezonde voeding, zoals de supermarktsector en brouwerijen. Ook verbreden we onze doelstellingen om zo de verschillende mogelijkheden die ondernemingen hebben om gezondere voedingspatronen te stimuleren in ons engagement te adresseren. Het gaat dan om het gezonder maken van de productenportefeuille, het betaalbaarder maken van gezonde voeding, het beleid rondom de marketing van ongezonde voeding, lobbyactiviteiten, maar ook om het verbeteren van de rapportages van ondernemingen over deze onderwerpen.

4.6.1. Overzicht

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.6.1.1 DOELSTELLINGEN GOEDE VOEDING

Categorie	Indicatoren
Governance	- De onderneming heeft publieke doelstellingen die SMART zijn geformuleerd, om de gezondheidssimpact van hun productenportefeuille te vergroten. - De onderneming integreert het thema "Gezonde Voeding" in de corporate governance, bijvoorbeeld: - Door doelen op gebied van gezonde voeding te integreren in haar beloningsbeleid. - Door het thema aantoonbaar te beleggen en te bespreken binnen de relevante commissies van het bestuur.
Beleid	- De onderneming heeft publiek beschikbaar beleid om: - Geen marketing van ongezonde voeding te richten op kinderen; - Wanneer de onderneming alcoholische dranken produceert, verantwoord alcoholgebruik tegen te gaan en de marketing daarop aan te passen; - Wanneer de onderneming babyvoeding produceert, publiekelijk kenbaar te maken dat het "The International Code of Marketing of Breast-milk Substitutes" respecteert.
Implementatie & monitoring	- De onderneming boekt aantoonbaar vooruitgang op haar doelstellingen. Bijvoorbeeld via: - Het gezonder maken van bestaande producten; - Het introduceren van gezondere producten en/of menu-opties; - Het betaalbaar en breder beschikbaar maken van gezonde voeding; - Het beter informeren van klanten wat betreft de voedingswaarde van haar producten; - Het actief promoten en stimuleren van gezondere opties.
Samenwerking in de keten	- De onderneming werkt actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding. - De onderneming neemt publiekelijk op een positieve manier een standpunt in op het thema "Gezonde Voeding". Bijvoorbeeld via haar lobby-beleid en openbare standpunten.
Transparantie	- De onderneming meet de gezondheid van haar productenportefeuille en rapporteert hierover, bijvoorbeeld via een zogenaamd 'Nutrient Profiling System' dat de gezondheid van producten in kaart brengt. - De onderneming is transparant over haar lobbyactiviteiten op het thema "Gezonde Voeding".

Sustainable Development Goals

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 2: Geen Honger
- SDG 3: Goede Gezondheid en Welzijn

Samenwerking

Bij dit engagement traject werken we samen met het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH) programma van 'ShareAction', het 'Interfaith Center on Corporate Responsibility' (ICCR), het 'Access to Nutrition Initiative' en de 'Health Engagement Alliance'.

LIPH

Het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH) programma van ShareAction is een samenwerkingsverband op het gebied van verantwoord beleggen en gezondheid. Het internationale initiatief richt zich op asset managers en asset owners die stappen willen zetten op het thema "Gezondheid". Binnen het thema "Gezondheid" wordt aandacht besteed aan toegang tot zorg (inclusief medicijnen), een gezond milieu (denk aan de gezondheidsimpact van luchtverontreiniging), gezonde voeding en gezonde werkomstandigheden. Doelen van het programma zijn o.a.

- Samenwerking bij engagement op het thema gezondheid;
- Kennis delen om de impact van beleggingen op het thema gezondheid beter in kaart te brengen;
- Inzicht krijgen in de belemmeringen die bedrijven ervaren, bijvoorbeeld op het gebied van regelgeving, om stappen te zetten naar een gezondere samenleving.

ICCR

Het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR) is een organisatie in de Verenigde Staten die in samenwerking met haar leden engagement voert en resoluties indient op diverse duurzaamheidsthema's, waaronder het thema "Gezonde Voeding". Deze samenwerking zullen we met name inzetten bij het escaleren wanneer engagement niet goed loopt, bijvoorbeeld door het indienen van resoluties.

Access to Nutrition Initiative

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun prestaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen;
- Het niet promoten van producten die borstvoeding kunnen vervangen.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index, regionale indices die inzoomen op specifieke landen, als thematische indices. Voorbeelden van deze thematische indices zijn onderzoeken naar de marketing van vervangers van borstvoeding en de gezondheid van voeding voor jonge kinderen. De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Goede Voeding kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een investor statement als een gezamenlijk engagementprogramma gelanceerd vanuit het Access to

Nutrition Initiative. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel.

Health Engagement Alliance

In samenwerking met VGZ, A.S.R., Cardano en Achmea IM is de Health Engagement Alliance (HEAL) opgericht, een platform om samen te werken bij het engagement met fastfood ondernemingen. In eerste instantie zal dit gericht zijn op de bekendere fastfoodketens, waaronder Restaurant Brands International (o.a. Burger King), Yum!Brands (o.a. Pizzahut), McDonald's, Sodexo en Starbucks.

In de eerste helft van 2026 hebben we een tweede rapportage uitgebracht in samenwerking met HEAL. In de rapportage wordt de voortgang besproken van de zes bedrijven uit de out-of-home sector waarmee we gezamenlijk engagement voeren. Ook beschrijven we huidige ontwikkelen op het gebied van gezonde voeding en lichten we best practices toe.

Voortgang

In de eerste helft van 2026 hebben we gesproken met **PepsiCo** en **Coca-Cola**. Daarnaast hebben we een schriftelijke update ontvangen van **Associated British Foods** en **Woolworths**. **Domino's** en **McDonalds** hebben helaas, na meerdere pogingen, niet gereageerd op onze uitnodigingen om een vervolgesprek in te plannen. In de tweede helft van 2026 zullen we contact opnemen met de Nederlandse bedrijfstak van deze ondernemingen en escalatiemaatregelen overwegen.

PepsiCo

In de eerste helft van 2026 hebben wij voor de eerste keer gesproken met PepsiCo over de voortgang van hun voedings- en gezondheidsstrategie. PepsiCo heeft meerdere doelstellingen behaald voor 2025 op het gebied van reductie van suiker, zout en verzadigd vet en werkt inmiddels aan aangescherpte doelen richting 2030. Het bedrijf benadrukte dat het behalen van bepaalde doelen niet leidt tot minder inspanning: portfoliotransformatie en innovatie blijven centraal staan. In het gesprek bespraken we tevens de uitkomsten van de Access to Nutrition Index (ATNI), waarin PepsiCo's aandeel 'gezondere producten' is gestegen naar 25%. PepsiCo verwacht dat dit aandeel verder zal toenemen. Ook kwam het gebruik van verschillende Nutrient Profiling Models (NPM's) ter sprake. Een wereldwijd uniform model acht PepsiCo momenteel niet haalbaar vanwege uiteenlopende regionale regelgeving. Verder lichtte het bedrijf de verankering van voedingsdoelen op bestuursniveau toe, waaronder de koppeling met het beloningsbeleid. In het vervolg willen we sturen op verdere concretisering van doelstellingen voor 2030 en duidelijke rapportage over ESG-integratie in het beloningsbeleid.

Coca-Cola

In samenwerking met het Healthy Markets Initiative van ShareAction hebben we een online bespreking gehad met Coca-Cola. Net als PepsiCo heeft Coca-Cola

aangegeven niet van plan te zijn om een NPM te gebruiken voor rapportage, omdat deze volgens het bedrijf niet land specifiek zijn, onvoldoende rekening houden met caloriearme dranken en weinig toegevoegde waarde bieden. De strategie van het bedrijf op het gebied van gezonde voeding is gericht op een breed aanbod, producten met kleinere porties en investeringen in caloriearme en suikervrije producten. Strategisch blijft Coca-Cola inzetten op een breed drankenportfolio, variërend van frisdrank tot eiwitrijke dranken. Gezondheid wordt benaderd vanuit balans en variatie, niet door individuele producten als goed of slecht te bestempelen. Hoewel Coca-Cola vooruitgang heeft geboekt in het vergroten van het aandeel gezondere producten (nu circa 30%), zullen we Coca-Cola blijven aanmoedigen om, onder andere, op basis van een NPM te rapporteren over gezondheid en hier doelstellingen aan te verbinden.

Associated British Foods

Associated British Foods (ABF) heeft in de eerste helft van 2026 via de mail vragen beantwoord over de ontwikkelingen in hun gezondheidsstrategie in het afgelopen jaar. Het bedrijf heeft aangegeven dat door de diverse bedrijfsonderdelen er geen ondernemings-brede strategie is en het niet realistisch is om op basis van een uniforme NPM te rapporteren. Wel werkt ABF aan het herformuleren van producten om gezondheid te verbeteren, zoals een reductie in zout en suiker. Daarnaast rapporteren specifieke bedrijfsonderdelen wel over gezonde voeding. UK Grocery rapporteert bijvoorbeeld over het percentage verkochte producten met hoog vet-, zout- en/of suikergehalte. Hoewel er geen doelstellingen geformuleerd zijn speelt ABF wel in op de groeiende vraag van consumenten naar gezondere en duurzamere producten, zoals vezelrijke ontbijtgranen. ESG-doelstellingen zijn onderdeel van de groepsbrede beloningsstructuur met een prioritering van andere materiële thema's dan gezonde voeding. We zullen het bedrijf blijven aanmoedigen om concrete ondernemings-brede doelstellingen te formuleren en goede praktijkvoorbeelden op te schalen.

Vervolg

In de tweede helft van 2026 willen we nog een keer met de ondernemingen spreken en zullen we de voortgang monitoren op basis van de duurzaamheidsverslagen.

4.6.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.6.2.1 MIJLPALEN GOEDE VOEDING

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Anheuser-Busch InBev	Brazilië	Dranken	AA*						
2 Associated British Foods plc	Verenigd Koninkrijk	Voedselproducten	AA*						
3 McDonald's Corp.	Verenigde Staten	Hotels, restaurants en vrije tijd	BBB*						
4 PepsiCo, Inc.	Verenigde Staten	Dranken	4,5/10						
5 The Coca-Cola Company	Verenigde Staten	Dranken	3,3/10						

¹ Relatieve score in 'Access to Nutrition Global Index' (Voor de ondernemingen met * is de MSCIESG Score weergegeven omdat de onderneming niet is opgenomen in de 'Access to Nutrition Global Index').

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.6.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE.

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Woolworths	- De onderneming boekt aantoonbaar vooruitgang op haar doelstellingen. - De onderneming meet de gezondheid van haar productenportefeuille en rapporteert hierover, bijvoorbeeld via een zogenaamd 'Nutrient Profiling Model' dat de gezondheid van producten in kaart brengt.	- Woolworths vergroot de betaalbaarheid van alledaagse producten en stimuleert de keuze voor gezondere opties. - Woolworths heeft een strategie om gezonde producten op basis van een erkend NPM te verhogen.

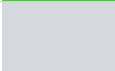
4.6.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.6.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.6.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	80%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee



4.7. Just Transition

De transitie naar een klimaatneutrale economie heeft ingrijpende gevolgen voor werkgelegenheid, gemeenschappen, waardeketens én het milieu wereldwijd. Een rechtvaardige transitie, ofwel Just Transition, betekent dat deze omschakeling sociaal en ecologisch verantwoord plaatsvindt. Werknemers, toeleveranciers en gemeenschappen die geraakt worden door de energietransitie moeten eerlijk worden behandeld, beschermd en ondersteund. En dat geldt ook voor het milieu. Dit vraagt om beleid van ondernemingen dat inzet op sociale dialoog, her- en bijscholing van werknemers, bescherming van arbeidsrechten, zorg voor leefomstandigheden in mijnbouwgebieden en het voorkomen van milieuschade in kwetsbare regio's.

Internationale richtlijnen zoals de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en ook een International Labour Organisation (ILO)-resolutie uit 2023¹³, onderstrepen het belang van een rechtvaardige transitie. Toch hebben veel ondernemingen nog onvoldoende beleid en maatregelen om negatieve sociale en ecologische gevolgen van de klimaattransitie te voorkomen of te verzachten. Vooral in sectoren als de auto-industrie en mijnbouw, waar herstructurering en verandering in relevante grondstoffen centraal staan, is het risico op sociale ontwrichting en milieuschade groot. In dit engagementthema gaan wij daarom in gesprek met ondernemingen in deze sectoren. Het doel is om beleid, uitvoering en transparantie rondom Just Transition te versterken, zodat de energietransitie eerlijk en duurzaam verloopt voor alle betrokkenen.

4.7.1. Overzicht

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.7.1.1 DOELSTELLINGEN JUST TRANSITION

Categorie	Indicatoren
Governance	- Verantwoordelijkheid voor just transition wordt op bestuursniveau belegd en de verantwoordelijke bestuurder heeft voldoende expertise op het thema. - Het bestuur voert gestructureerd de dialoog met experts en belanghebbenden op het thema. - Ondernemingen brengen hun just transition aanpak in lijn met de relevante internationale standaarden en richtlijnen op gebied van milieu, mensenrechten en arbeidsnormen.
Beleid	- De onderneming brengt de risico's voor en impact op het milieu, werknemers en andere belanghebbenden als gevolg van de klimaattransitie in kaart en ontwikkelt beleid om die risico's aan te pakken. - De onderneming stelt tijdsgebonden en meetbare indicatoren vast voor het mitigeren van de impact van de klimaattransitie op het milieu, haar werknemers en andere belanghebbenden. - De onderneming identificeert grondstoffen en leveranciers waarvoor het verhoogde due diligence uitvoert. - De onderneming stelt verwachtingen aan haar leveranciers ten aanzien van milieubescherming en sociale bescherming van werknemers en andere belanghebbenden. - De onderneming brengt haar beleid voor directe en indirecte lobbyactiviteiten in lijn met de doelstellingen van just transition.
Implementatie	- De onderneming voert een sociale dialoog met werknemers, vakbonden en andere belanghebbenden over een just transition. - De onderneming verschaft werknemers toegang tot groene en waardige banen en biedt werknemers om- en bijscholing aan. - De onderneming waarborgt milieubescherming bij haar eigen activiteiten en in de waardeketen. - De onderneming waarborgt de sociale bescherming van haar werknemers en andere belanghebbenden in de klimaattransitie. - De onderneming houdt rekening met kansengelijkheid bij de maatregelen die het neemt in het kader van een just transition.
Monitoring & Transparantie	- De onderneming rapporteert over de risico's voor, en impact op het milieu, werknemers en andere belanghebbenden als gevolg van de klimaattransitie. - De onderneming rapporteert over de impact van haar just transition-maatregelen.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit het meeste aan bij de volgende SDG's:

- SDG 8: Eerlijk werk en economische groei (8.5, 8.7)
- SDG 10: Ongelijkheid verminderen (10.1)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.6)

¹³ In 2023, the International Labour Conference adopted a Resolution and Conclusions concerning a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all.

Samenwerking

Voor het thema Just Transition werken we samen met verschillende internationale en nationale partners. Zo nemen we deel aan het Just Transition engagementinitiatief van het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR) en zijn we betrokken bij het Investor Initiative on Responsible Nickel Supply Chains, gecoördineerd door de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) en Rainforest Foundation Norway. In juni 2026 heeft Achmea IM zich als 'investor supporter' aangesloten bij de Global Investor Commission on Mining 2030. Dit is een gezamenlijk initiatief van investeerders dat tot doel heeft een visie te formuleren voor een sociaal en ecologisch verantwoorde mijnbouwsector in 2030.

Voortgang

In de eerste helft van het jaar hebben wij met onderstaande ondernemingen de dialoog gevoerd over het thema Just Transition.

Anglo American

In juni spraken we voor het eerst met Anglo American over hoe de onderneming na de voorgenomen fusie met Teck Resources haar ESG-beleid wil versterken en haar Just Transition-strategie en impactrapportage kan aanscherpen. Anglo gaf aan dat integratieplanning loopt, maar dat keuzes over beleid, targets en best-practice pas na afronding van de fusie door het nieuwe bestuur worden gemaakt. Ten aanzien van Just Transition erkende Anglo dat aanvullende impact-kpi's relevant zijn, zoals kwaliteit van werk, werkzekerheid, inkomensontwikkeling en versterking van regionale economieën rond mijnbouwprojecten. Voor leefbaar loon toetst Anglo de beloning van eigen medewerkers aan benchmarks van het Fair Wage Network. Volgens de onderneming liggen de lonen van eigen medewerkers doorgaans op of boven deze benchmarks. Voor werknemers van onderaannemers en banen die worden ondersteund door het 'livelihood-programma' is de inzet nog beperkter. We hebben Anglo daarom aangemoedigd de reikwijdte en ambitie van het living wage commitment te verduidelijken en in mensenrechten-due diligence concreet te rapporteren waar ketenrisico's op zeer lage lonen bestaan. De onderneming heeft toegezegd aanvullende informatie te delen over deze onderwerpen.

BMW

In het tweede gesprek met BMW werd duidelijker hoe de onderneming Just Transition inmiddels concreter probeert te verankeren in beleid en interne processen. BMW sprak over de bredere koppeling tussen werknemersbeleid, strategie, milieu, mensenrechten en risico's in de waardeketen. BMW herkent veel al eerder in gang gezette activiteiten als relevant voor Just Transition, maar kan nog meer doen om de samenhang in uitvoering en rapportage over voortgang te versterken. Zo benoemde BMW waar de uitdagingen liggen: afbakening van het onderwerp, interne coördinatie, verschillen tussen markten en versnipperde rapportage. In de waardeketen werkt BMW aan mensenrechten due-diligence, audits en samenwerking

rond grondstoffen voor batterijen, zoals nikkel en kobalt. Tegelijk blijft de concrete impact op werknemers verderop in de keten nog onvoldoende inzichtelijk, net als de inzet op betaling van leefbaar loon in de keten.

Ford Motor Company

In het tweede gesprek vertelde Ford over de voortgang ten aanzien van de verankering van Just Transition in de strategie gericht op klimaatrisico's en elektrificering van nieuwe modellen. Ford benadrukte de ondersteuning van medewerkers via om- en bijscholing voor functies die verschuiven van verbrandingsmotoren naar hybride en volledig elektrische voertuigenproductie. Een ander instrument om Just Transition voor werknemers, ook in de keten, te waarborgen, is het betalen van een leefbaar loon. Ford wil dat leveranciers zich inzetten voor leefbaar loon en monitort het naleven via risicoanalyses. Ford gebruikt daarvoor de Drive Sustainability-vragenlijst en werkt ook samen met de Responsible Business Alliance (RBA) een bedrijvenplatform voor ketenverantwoordelijkheid. Ten aanzien van verantwoorde mijnbouw is verdere vooruitgang zichtbaar, onder meer via deelname aan het Responsible Mica Initiative en het Better Mining initiatief. Tot slot vroegen we Ford de rapportage over deze ontwikkelingen verder te versterken, onder meer door inzicht te geven in welke banen, regio's en leveranciersgroepen het grootste transitierisico lopen en door concrete KPI's te formuleren voor de belangrijkste aspecten van Just Transition.

Renault

In het tweede gesprek vertelde Renault hoe de onderneming met haar futuREady-strategie de ambities op het gebied van klimaat en Just Transition herbevestigt. De onderneming blijft inzetten op elektrificatie, met 16 nieuwe elektrische modellen en extra focus op kleinere, betaalbare elektrische voertuigen (EV's). Renault benadrukte daarnaast de voortgang op het gebied van om- en bijscholing. Via Renault University zijn inmiddels meer dan 50.000 medewerkers getraind in onder meer EV-technologie, circulaire economie en software. Ook op sociaal vlak gaf Renault aan wereldwijd uit te gaan van nationale minimumlonen, werknemersrechten en vakbondsvertegenwoordiging. De onderneming heeft nog geen expliciete aanpak voor leefbaar loon. Op het gebied van verantwoord inkopen zijn stappen gezet, waaronder de introductie van een nieuwe geïntegreerde code of conduct voor leveranciers, een risicoanalyse voor 18 kritieke materialen uit 81 landen en circa 100 uitgevoerde audits in 2025. Vooruitkijkend wil Renault doorgaan met responsible sourcing-initiatieven, en recycling – en circulaire oplossingen verder ontwikkelen. Daarnaast wil de onderneming haar aanpak ten aanzien van Just Transition intern beter coördineren en extern duidelijker communiceren.

Vervolg

In de tweede helft van 2026 willen we in ieder geval met de andere mijnbouw ondernemingen in het programma spreken.

4.7.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op de mijlpalen zien.

TABEL 4.7.2.1 MIJLPALEN JUST TRANSITION

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Anglo American plc	Verenigd Koninkrijk	Metaal & Mijnbouw	36,7/100						
2 BMW	Duitsland	Automobielen	45/100						
3 Ford Motor Company	Verenigde Staten	Automobielen	6,7/100						
4 Mineral Resources Ltd.	Australië	Metaal & Mijnbouw	n.a.						
5 Renault SA	Frankrijk	Automobielen	23,3/100						

¹ De getoonde score is de Just Transition score van de World Benchmarking Alliance (WBA); de methodologie is gewijzigd en score is nu van 0-100;

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Briefverzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

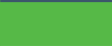
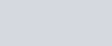
4.7.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.7.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.7.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	80%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee



4.8. Afgesloten: Kleding en Circulariteit

De kledingsector heeft momenteel een grote negatieve impact op milieu en klimaat. Dit komt door het gebruik van specifieke grondstoffen inclusief chemicaliën, het veroorzaken van CO₂-emissies, het grote watergebruik en watervervuiling. De sector veroorzaakt ongeveer 8% van de totale CO₂-emissies wereldwijd en gebruikt jaarlijks 93 biljoen liter water. Met name de bewerking van materialen en het kleuren van de stoffen, leidt tot veel watervervuiling. Maar vooral ook de relatief korte gebruiksduur van veel kleding zorgt voor een grote milieudruk. De kledingsector is nog verre van circulair en dit leidt tot enorme volumes aan afval, bestaande uit snel afgedankte - of zelfs onverkochte kleding. Per jaar belandt er 92 miljoen ton kledingafval op stortplaatsen. En als de verwachte groei van de kledingproductie, inclusief 'fast-fashion' doorzet, zal de hoeveelheid afval veroorzaakt door de sector tegen het einde van het decennium stijgen tot 134 miljoen ton per jaar. Kortom, de huidige, lineaire wijze waarop de kledingsector functioneert, betekent een grote belasting voor het milieu en een significant risico voor het klimaat en de menselijke gezondheid. Om de milieuproblemen in deze sector te verminderen, zal ze veel meer circulair moeten worden.

4.8.1. Overzicht

Doel van het thema

Doel van dit engagementprogramma is om de geselecteerde ondernemingen de nodige stappen te laten

nemen om serieus de transitie van een lineaire naar een circulaire kledingsector in te zetten. We vragen daartoe het volgende van de geselecteerde ondernemingen:

TABEL 4.8.1.1 DOELSTELLINGEN KLEDING EN CIRCULARITEIT

Categorie	Toelichting
Governance	De onderneming maakt de transitie naar een meer circulaire kledingsector onderdeel van de strategie. En de eindverantwoordelijkheid voor de voortgang is duidelijk belegd bij het bestuur van de onderneming
Beleid	De onderneming ontwikkelt adequaat beleid gericht op de transitie naar een circulaire economie. Onderdeel daarvan zijn concrete tijdgebonden doelen, met indicatoren waarop voortgang wordt gemeten en gerapporteerd
Implementatie & monitoring	De onderneming implementeert het beleid, meet de voortgang op basis van concrete indicatoren en rapporteert daarover in publieke rapportages
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met experts, sectorgenoten en andere relevante partijen, om kennis te ontwikkelen en te delen en daarmee de transitie te versnellen
Transparantie	De onderneming rapporteert transparant aan investeerders en andere belanghebbenden over kansen, risico's en de concrete voortgang naar een meer circulair business model en bedrijfsvoering

Bij het onderdeel 'governance' zullen we ook kijken of doelen met betrekking tot circulariteit onderdeel zijn van het beloningsbeleid van het bestuur van de onderneming. En we zullen vragen hoe de onderneming zich opstelt ten aanzien van nieuwe wetgeving die de transitie naar meer circulair werken moet stimuleren en faciliteren. We rekenen op een constructieve houding van de ondernemingen in de sector ten aanzien van dergelijke nieuwe wetgeving.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 12: Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen (12.2, 12.4, 12.5, 12.6)
- SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en maritieme hulpbronnen (14.1)

Samenwerking

In de eerste helft van 2026 namen we deel aan de online bijeenkomsten van het engagementinitiatief

'Fostering Action on Biodiversity through Responsible Investment in Clothing' ofwel FABRIC, gecoördineerd door de 'Finance for Biodiversity Foundation'. Voor deze vergaderingen werden externe experts uitgenodigd over reductie van schadelijke chemicaliën en verduurzaming van katoenproductie door toepassing van regeneratieve - of biologische landbouwmethoden. De kennis uit deze sessies kunnen we toepassen in de engagement gesprekken die we gezamenlijk voeren. Ook in de tweede helft van 2026 willen we de samenwerking met het FABRIC programma voortzetten voor het in de tweede helft van het jaar nieuw te starten vervolghetma over de kledingindustrie en circulariteit.

Conclusie

Eind juni hebben we het engagementthema over kleding en circulariteit afgerond. In het afgelopen half jaar spraken we nogmaals met enkele van de ondernemingen in het thema. Voor de overige ondernemingen hebben we de meest recente duurzaamheidsverslagen in de conclusie betrokken.

Adidas

We spraken Adidas voor de derde keer in november 2025. We bespraken de voortgang op gebied van gebruik van duurzamere materialen, beperking van de impact op verlies van biodiversiteit en de ontwikkeling van circulaire bedrijfsmodellen. Adidas werkt serieus aan certificeringen en traceerbaarheid voor gebruikte materialen en gebruikt sinds 2018 al 100% gecertificeerde katoen. Ook werkt Adidas aan verduurzaming van leer. Op gebied van circulaire bedrijfsmodellen experimenteert men met terugname, reparatie en doorverkoop in daarvoor geselecteerde markten. Duurzaam ontwerp, maar ook consumenteneducatie zijn belangrijke elementen van de transitie naar meer circulair werken. Adidas werkt ook samen met branchepartners, beleidsmakers en NGO's om circulaire modellen te bevorderen. Voor Adidas ligt de uitdaging vooral in het ontwikkelen en opschalen van circulaire bedrijfsmodellen. Ook in het jaarverslag over 2025 wordt de inzet op duurzame materialen en circulariteit voortgezet. Naar aanleiding van eerder genoteerde mijlpalen en de voortgang in het nieuwste jaarverslag beschouwen we de dialoog als succesvol afgerond.

Fast Retailing

In maart spraken we voor de tweede keer met Fast Retailing. We spraken over duurzaam materiaalgebruik en circulariteit, waar Fast Retailing zich vooral inzet op productlevensduur, reparatie, terugname van gebruikte producten en hergebruik van materialen. De onderneming heeft als doel dat in 2030 50% van alle gebruikte materialen gerecycled is, of materiaal met een lage CO₂ uitstoot. Fast Retailing werkt ook serieus aan reductie van gebruik van gevaarlijke chemische stoffen en heeft het gebruik van PFAS sinds 2017 uitgefaseerd. We hebben Fast Retailing in het gesprek nogmaals benadrukt dat we graag meer kwantitatieve rapportage zien over bijvoorbeeld inzicht in materiaalstromen, impact van de materialen en over de businesscase voor circulariteit. Fast Retailing gaf aan hier wel naar te willen kijken, maar deed daarover nog geen concrete toezegging. Hoewel de dialoog met Fast constructief was en de onderneming zich duidelijk inzet voor verduurzaming en circulariteit, sluiten we de dialoog zonder concrete successen af.

Gildan

Met Gildan hadden we in december 2025 het derde gesprek waarin we recente voortgang bespraken. En ook in het duurzaamheidsverslag over 2025 rapporteert Gildan goede voortgang. Zo bereikte het bedrijf 100% duurzame katoeninkoop, steeg het aandeel gerecycled polyester of alternatieve vezels naar 25% en nam het aandeel gerecyclede of duurzame verpakkingsmaterialen verder toe. Op gebied van circulariteit rapporteert Gildan een toename van recycling van productieafval. Daarnaast werkt Gildan aan end-of-life-oplossingen, waarbij producten na gebruik worden ingezameld en bewerkt voor hergebruik. Zo werden via TerraCycle gebruikte sokken ingezameld en gerecycled. We zien deze gerapporteerde voortgang

als verdere implementatie van de eerder gerapporteerde toezeggingen en ronden daarmee de dialoog succesvol af.

Hennes & Mauritz

We spraken in september 2025 voor de derde keer met H&M. De onderneming toonde duidelijke voortgang in gebruik van duurzame materialen en circulaire business, wat aanleiding was voor het behalen van de mijlpaal implementatie. Ook in het jaarverslag over 2025 zien we de verdere verbeteringen. Zo steeg het aandeel gerecyclede of duurzaam ingekochte materialen naar 91%, waarvan 32% gerecycled materiaal. Daarmee is daarmee de doelstelling voor 2025 gehaald. Ook gebruikt H&M vrijwel alleen gerecycled polyester en verlaagt het bedrijf het gebruik van primaire grondstoffen via efficiëntere assortimentsplanning. Op gebied van de circulaire activiteiten zien we ook groei. De omzet uit verkoop van gebruikte producten groeide met 31%. En H&M blijft investeren in textiel-naar-textielrecycling en circulaire oplossingen. Op basis van de eind 2025 genoteerde mijlpalen en de voortgang in het recente jaarverslag, ronden we de dialoog succesvol af.

Inditex

In april 2026 hadden we een derde gesprek met Inditex, samen met de FABRIC investor groep. We bespraken de verbeteringen die we zien in het jaarverslag over 2025 op gebied van impactanalyse en het stellen van prioriteiten op gebied van duurzaamheid. We spraken ook uitgebreid over de circulariteitsstrategie en de mogelijkheden die Inditex heeft om in samenwerking met de leveranciers de producten verder te verduurzamen en circulair gebruik van materialen te bevorderen. Op dit punt vroegen we om concrete prestatie indicatoren (KPI's) om de voortgang op te rapporteren. De onderneming gaf aan hard te werken aan de verdere uitbreiding van de verkoop van gebruikte kleding, en was ook bereid om te onderzoeken met welke KPI's de voortgang op gebied van circulariteit getoond kan worden. Op basis van deze toezegging en de in het jaarverslag geconstateerde voortgang wat betreft gebruik van duurzame materialen, ronden we de dialoog succesvol af met de mijlpalen voor toezegging en voor implementatie.

TJX

In oktober spraken we voor de derde keer met TJX. We voerden dit gesprek samen met 1 ander lid van de FABRIC groep. TJX heeft geen grote ambities of doelen op gebied van circulariteit. Toch nemen de duurzaamheidsexperts deel aan diverse sectorinitiatieven over verduurzaming om goed te weten wat er speelt en om te anticiperen op verwachte wettelijke eisen rond verduurzaming van de kledingindustrie, zoals eisen rond eco-design en het digitale productpaspoort. We bespraken met TJX dat het van belang is om ontwikkelingen in de markt goed te volgen en stelden daarom voor om in de 'corporate responsibility leadership committee' een gesprek te agenderen over een routekaart voor verduurzaming van materiaalgebruik voor eigen-merk producten. We kregen op dit voorstel een voorzichtige toezegging. We noteren dit als een mijlpaal 'toezegging' en willen hier in het volgende gesprek met de onderneming

op terug komen. Omdat de engagement doelen nog niet behaald zijn, maar de onderneming nog wel constructief is in de gesprekken, willen we de dialoog met TJX, in samenwerking met het FABRIC initiatief nog enige tijd voortzetten. Dit gaan we doen in het nieuw te starten engagementprogramma dat zich wederom op de transitie naar een meer circulaire kledingsector gaat richten. Voor het programma dat we nu afronden stellen we vast dat de engagement doelen nog niet zijn behaald.

VF Corp

In oktober 2025 spraken we VF Corp voor de derde keer, opnieuw samen met de FABRIC investor group. Het bedrijf lichtte de voortgang toe op impactanalyse, duurzamere materialen en circulaire verdienmodellen. In het duurzaamheidsverslag van oktober 2025 schrijft VF Corp dat Conservation International een voetafdrukanalyse uitvoert van de gebruikte materialen. Ook gaf VF aan dat het doel om ten minste 50% gerecycled polyester te gebruiken inmiddels is behaald. Voor katoen zet het bedrijf onder meer in op regeneratieve landbouw. Daarnaast onderzoekt VF mogelijkheden voor hergebruik, recycling en reparatiediensten als onderdeel van circulaire bedrijfsmodellen. We vroegen VF om gedetailleerder te rapporteren over de criteria voor regeneratieve landbouw en de verdere ontwikkeling van circulariteit. Concluderend stellen we vast dat VF Corp serieus werkt aan verduurzaming van materiaalgebruik en stappen zet richting meer circulair werken. De start van de materiaalvoetafdrukanalyse zien we als mijlpaaltoezegging, omdat we daar in eerdere gesprekken om hebben gevraagd. Op basis van de vastgestelde voortgang sluiten we de dialoog succesvol af.

Zalando

We spraken voor de derde keer met Zalando in juni 2025. We spraken over de in het jaarverslag over 2024 zichtbare vorderingen op gebied van impactanalyse en dubbele materialiteitsanalyse. Ook de rapportage over gebruik van meer duurzame materialen was verbeterd. In het gesprek kon Zalando de recente ontwikkelingen nog nader toelichten. Zo kondigde de onderneming ook aan dat in de loop van 2025 een aantal nieuwe duurzaamheidscriteria in te voeren voor materialen voor de producten onder eigen label. In het gesprek vroegen we Zalando ook om meer aandacht te besteden aan de ontwikkeling van de omzet uit circulaire activiteiten, zoals van het pre-owned platform dat tweedehands kleding verkoopt. In het jaarverslag over 2025 zien we wederom voortgang richting meer duurzamer materiaalgebruik, vooral duurzaam geproduceerde of gerecycled katoen en gerecycled polyester. Ook is het aanbod van gebruikte producten verder gegroeid. Op basis van de eind 2025 genoteerde mijlpalen en bewijs van voortgang in het jaarverslag over 2025 ronden we de dialoog succesvol af.

4.8.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 is het thema afgesloten. De voortgang op de mijlpalen ziet er als volgt uit:

TABEL 4.8.2.1 MIJLPALEN KLEDING EN CIRCULARITEIT

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 FAST RETAILING CO., LTD.	Japan	Detailhandel	AA						
2 Gildan Activewear Inc.	Canada	Textiel, kleding en luxeproducten	AA						
3 Hennes & Mauritz AB	Zweden	Detailhandel	AA						
4 Industria de Diseno Textil, S.A.	Spanje	Detailhandel	AA						
5 TJX Companies Inc	Verenigde Staten	Detailhandel	A						
6 V.F. Corporation	Verenigde Staten	Textiel, kleding en luxeproducten	AAA						
7 Zalando SE	Duitsland	Detailhandel	AA						
8 adidas AG	Duitsland	Textiel, kleding en luxeproducten	AAA						

¹ MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALEN

Symbol status ongewijzigd	Symbol statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Briefverzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.8.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
VF Corp	Beleid: De onderneming ontwikkelt adequaat beleid gericht op de transitie naar een circulaire economie. Onderdeel daarvan zijn concrete tijdgebonden doelen, met indicatoren waarop voortgang wordt gemeten en gerapporteerd.	In het duurzaamheidsverslag over 2025 schrijft VF Corp dat het met een externe consultant aan de slag gaat met het maken van een impactanalyse van gebruikte materialen (voetafdruk analyse). Dit kan belangrijke informatie opleveren voor aanscherping van het beleid.

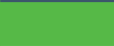
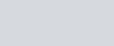
4.8.3. Eindevaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.8.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.8.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	88%	ja

Kwalitatieve duiding

Met het engagementprogramma kleding en circulariteit hebben we de genoemde ondernemingen gevraagd en aangemoedigd om zich (meer) in te zetten om de transitie naar een circulaire kledingsector te versnellen. De gesprekken gingen vooral over impactanalyses, duurzamer materiaalgebruik, circulariteit en rapportage. Bij de meeste dialogen was het gesprek constructief en is er duidelijk vooruitgang getoond. Bij een paar van de ondernemingen liep de dialoog niet of moeizamer en is helaas geen succes behaald. Afrondend kunnen we vaststellen dat in de kledingsector de urgentie om

meer circulair te gaan werken op de agenda komt. Deze transitie staat echter nog aan het begin en er is - ook voor de ondernemingen die al serieus aan de slag zijn - nog heel veel werk te verzetten. Daarom willen wij graag met een aantal andere bedrijven in de sector ook het gesprek aangaan over dit belangrijke thema. Hieronder nog per sub-doel van het programma een aantal bevindingen.

Governance: Uit de gesprekken bleek dat circulariteit en duurzaam materiaalgebruik bij meerdere ondernemingen sterker onderdeel werden van de duurzaamheidsstrategie die op board niveau wordt bepaald. Onder druk van klimaatbeleid en doelen voor reductie van CO₂ emissies in de keten, maar ook toenemende aandacht voor impact op de natuur, wordt in toenemende mate gekeken naar de milieudruk van gebruikte materialen. Ook risico's op gebied van verwachte wetgeving en kansen op gebied van meer circulaire businessmodellen komen op de agenda van het bestuur van bedrijven in de sector.

Beleid: Het beleid voor duurzame materialen was bij de meeste ondernemingen concreter dan het beleid voor circulaire verdienmodellen. Bij Adidas, Gildan, H&M, VF Corp en Zalando zagen we al rapportage over doelen of voortgangsindicatoren voor bijvoorbeeld katoen, polyester, alternatieve vezels en verpakkingen. Circulariteit is nog vaak beperkt meetbaar. We vroegen bedrijven daarom om duidelijkere kpi's, bijvoorbeeld voor circulaire activiteiten en omzet uit 'pre-owned' (gebruikte) producten.

Implementatie: Ook ten aanzien van implementatie van beleid zagen we voortgang. Bedrijven gebruiken steeds meer duurzame, gecertificeerde katoen maar ook het aandeel gerecycled katoen neemt toe. En er wordt gewerkt aan duurzamer leer. Bij polyester laten veel bedrijven een sterke stijging zien van het aandeel gerecycled materiaal. Daarbij wordt ook geïnvesteerd in de verbetering van 'textiel naar textiel recycling' om te voorkomen dat polyester uit voedselverpakking en flessen wordt gebruikt voor productie van kleding.

De opschaling van terugname, reparatie, doorverkoop en textiel-naar-textielrecycling bleef echter bij veel ondernemingen nog beperkt en gaat minder snel dan de groei in gebruik van duurzame materialen. Hier blijft dus nog steeds een grote uitdaging voor de sector.

Samenwerking in de keten: De gesprekken bevestigden dat samenwerking noodzakelijk was om verduurzaming en circulariteit te versnellen. Zo werkt Adidas samen met branchepartners, beleidsmakers en NGO's en bespreekt Inditex mogelijkheden voor verduurzaming en samenwerking met leveranciers. Ook samenwerking aan standaarden en ketendata werd als relevant genoemd.

Transparantie in rapportage: De rapportage over duurzame materialen, impactanalyse en voortgang verbeterde bij meerdere ondernemingen. Dit was ook te danken aan de invoering van de Europese wetgeving over duurzaamheidsrapportage (CSRD), die veel informatie vereist over bijvoorbeeld materiaalgebruik en het duurzaamheidsbeleid. Tegelijk bleef transparantie over circulaire omzet en 'end-of-life-oplossingen' nog beperkt.



4.9. Klimaattransitie Luchtvaart

De luchtvaartsector staat voor een enorme uitdaging als het gaat om de klimaattransitie. Deze sector is verantwoordelijk voor ongeveer 2-3% van de wereldwijde CO₂-uitstoot, en de vraag naar luchtvervoer blijft groeien. Om de klimaatdoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs te halen, moet de luchtvaartsector drastische maatregelen nemen om de uitstoot te verminderen. Eén van de belangrijkste strategieën is de ontwikkeling en inzet van duurzame vliegtuigbrandstoffen (SAF). Deze brandstoffen, gemaakt van hernieuwbare bronnen zoals plantaardige oliën en afval, kunnen de CO₂-uitstoot van vliegtuigen aanzienlijk verminderen. Een andere belangrijke maatregel is het verbeteren van de operationele efficiëntie. Dit omvat het optimaliseren van vluchtroutes en het moderniseren van de vloot met zuinigere vliegtuigen om brandstofverbruik en uitstoot te minimaliseren. Voor de langetermijn moet de sector ook kijken naar hybride en elektrische vliegtuigen. Tot slot speelt regelgeving — waar ondernemingen via hun lobbyactiviteiten invloed op uitoefenen — een cruciale rol. Overheden kunnen emissienormen stellen en de sector stimuleren om te investeren in groene technologieën.

4.9.1. Overzicht

Doel van het thema

We vragen het volgende van de geselecteerde ondernemingen:

TABEL 4.9.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAATTRANSITIE LUCHTVAART

Categorie	Indicatoren
Governance	- De onderneming belegt verantwoordelijkheid voor klimaatbeleid op bestuursniveau. - Beloningsbeleid voor bestuurders is gekoppeld aan klimaatdoelstellingen.
Beleid	- De onderneming heeft reductiedoelstellingen voor scope 1, 2 en 3-emissies. - De onderneming heeft extern gevalideerde 'science-based' emissiereductie-doelstellingen. - De onderneming heeft een doelstelling voor netto-nul uitstoot. - De onderneming maakt onderscheid tussen emissiereductie en -compensatie in haar strategie en doelstellingen. - De onderneming heeft een strategie en doelstellingen voor het beperken van condenssporen. - De onderneming brengt haar lobbybeleid in lijn met de eigen klimaatambities. - De onderneming voert een klimaatscenario-analyse uit.
Innovatie	- De onderneming ontwikkelt een plan voor de transitie van haar vloot. - De onderneming ontwikkelt een inkoopbeleid voor duurzame vliegtuigbrandstof. - De onderneming neemt maatregelen om route-efficiëntie te verbeteren. - De onderneming brengt geplande investeringen in lijn met haar klimaatdoelstellingen.
Samenwerking	- De onderneming werkt samen met branchegenoten en leveranciers voor het verbeteren van brandstofefficiëntie. - De onderneming werkt samen met branchegenoten en leveranciers voor de opschaling van duurzame vliegtuigbrandstof. - De onderneming draagt bij aan wetenschappelijke onderzoek over de klimaateffecten van condenssporen.
Transparantie	- De onderneming rapporteert emissiedata voor scope 1, 2 en 3-emissies. - De onderneming rapporteert over de klimaateffecten van condenssporen. - De onderneming rapporteert over haar brandstofverbruik. - De onderneming rapporteert aan CDP over haar klimaattransitieplan.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2 en 7.3)
- SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur (9.4)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.4 en 12.6)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2 en 13.3)

Voortgang

In de eerste helft van het jaar hebben we twee nieuwe ondernemingen geselecteerd, aangeschreven en uitgenodigd voor een introductiegesprek.

United Airlines

Tijdens de engagementcall van mei 2026 bevestigde United Airlines zijn positie als een van de meer ambitieuze luchtvaartmaatschappijen op het gebied van klimaattransitie. De onderneming beschikt over een netzerodoelstelling voor 2050 en heeft een door het Science Based Targets initiative gevalideerde emissie-intensiteitsdoelstelling voor 2035. Daarbij maakt United expliciet onderscheid tussen emissiereductie en compensatie, wat aansluit bij onze verwachtingen voor een geloofwaardige klimaatstrategie. Tegelijkertijd blijft de uitvoering sterk afhankelijk van de opschaling van duurzame vliegtuigbrandstof (SAF), verbeteringen in vliegtuigtechnologie en ondersteunend beleid. Op de belangrijke indicatoren werd voortgang gerapporteerd zoals vlootvernieuwing, operationele efficiëntie en samenwerking binnen de sector. United verwacht meer dan 120 nieuwe vliegtuigen in gebruik te nemen en investeert via United Airlines Ventures en het Sustainable Flight Fund in SAF-gerelateerde innovaties. Ook werkt het bedrijf samen met branchegeenoten, leveranciers en beleidsmakers om SAF-productie te versnellen. Tegelijkertijd blijft deze SAF het grootste aandachtspunt. Het huidige SAF-gebruik bedraagt circa 0,6% van het totale brandstofverbruik en United erkent dat onvoldoende productiecapaciteit beschikbaar lijkt om sectorbrede ambities voor 2030 te realiseren. Vervolgengagement zal daarom gericht blijven op SAF-inkoop, leveringszekerheid, governance, scenarioanalyse en de beheersing van niet-CO₂-effecten zoals contrails.

LATAM Airlines

Tijdens het engagementgesprek met LATAM Airlines Group in mei is voortgang zichtbaar geworden in de wijze waarop het bedrijf zijn klimaatstrategie vormgeeft. Het bedrijf erkent openlijk dat absolute emissies op korte termijn waarschijnlijk nog zullen stijgen als gevolg van de groei van de onderneming en de beperkte beschikbaarheid van Sustainable Aviation Fuel (SAF). Tegelijkertijd investeert LATAM nadrukkelijk in vlootvernieuwing, waarbij het aandeel nieuwe generatie vliegtuigen richting 2030 aanzienlijk moet toenemen. Daarnaast heeft LATAM zijn klimaatdoelstellingen aangepast van absolute emissiereductiedoelen naar intensiteitsdoelen. Volgens het bedrijf sluit deze aanpak beter aan bij de huidige marktrealiteit en voorkomt zij een te grote afhankelijkheid van compensatiemaatregelen. Ook blijft LATAM actief betrokken bij de ontwikkeling van regionale SAF-markten, waarbij Brazilië wordt gezien als de belangrijkste toekomstige productielocatie in Zuid-Amerika. Wel blijven er duidelijke aandachtspunten bestaan. Er is nog geen formeel emissiepiekjaar vastgelegd, inzicht in gecontracteerde SAF-volumes ontbreekt, de interne CO₂-prijs blijft relatief laag en er zijn geen specifieke scope 3-reductiedoelstellingen. Deze onderwerpen vormen daarom belangrijke punten voor vervolengagement in de komende periode.

Vervolg

Aan het einde van 2026 willen we weer met alle ondernemingen in dit thema gesproken hebben. Bij de planning van gesprekken houden we onder andere rekening met publicatie van het nieuwe duurzaamheidsverslag van de onderneming.

4.9.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.9.2.1 MIJLPALEN KLIMAATTRANSITIE LUCHTVAART

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 American Airlines Group, Inc.	Verenigde Staten	Luchtvaartmaatschappijen	5,37						
2 C.H. Robinson Worldwide, Inc.	Verenigde Staten	Luchttransport & Logistiek	6,42						
3 DSV A/S	Denemarken	Luchttransport & Logistiek	6,3						
4 LATAM Airlines Group	Chili	Luchtvaartmaatschappijen	5,17						
5 United Airlines Holdings, Inc.	Verenigde Staten	Luchtvaartmaatschappijen	5,49						

¹ De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Briefverzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.9.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.9.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.9.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	0%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee



4.10. Klimaattransitie Chemie

De chemiesector is een belangrijke pijler van de wereldeconomie en levert circa 2% van het mondiale BBP. De primaire chemicaliën – ammoniak, methanol en high-value chemicaliën – vormen de basis voor een breed scala aan producten. Tegelijkertijd veroorzaakt de sector aanzienlijke klimaatschade: ongeveer 4% van de wereldwijde CO₂-uitstoot komt uit chemische productie. Zonder verduurzaming zullen de productie van primaire chemicaliën én de uitstoot tegen 2050 ruimschoots verdubbelen. Decarbonisering is daarom cruciaal, maar complex, omdat fossiele brandstoffen de benodigde koolstof en waterstof leveren en de diversiteit aan producten en processen het lastig maakt om het ambitieniveau van klimaatdoelen vast te stellen. Waterstofproductie voor ammoniak en methanol is een grote emissiebron waardoor opschaling van met hernieuwbare energie geproduceerde groene waterstof essentieel is. Ook koolstofafvang en -opslag (CCS) kan emissies verlagen, waarbij afgevangen CO₂ opnieuw kan dienen als grondstof. Toch zijn deze technologieën nog niet altijd economisch aantrekkelijk of eenvoudig op te schalen.

4.10.1. Overzicht

Doel van het thema

We vragen het volgende van de geselecteerde ondernemingen:

TABEL 4.10.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAATTRANSITIE CHEMIE

Categorie	Indicatoren
Governance	- De onderneming stelt een bestuurder of bestuurscomité aan met de verantwoordelijkheid voor het toezicht op het klimaatbeleid. - Beloningsbeleid voor bestuurders is gekoppeld aan klimaatdoelstellingen. - De verantwoordelijke bestuurders hebben voldoende en aantoonbare kennis op het gebied van klimaat.
Beleid	- De onderneming heeft reductiedoelstellingen voor scope 1, 2 en 3 emissies. - De onderneming heeft extern gevalideerde 'science-based' emissiereductie-doelstellingen. - De onderneming heeft een doelstelling voor netto nul uitstoot. - De onderneming heeft een doelstelling voor volledige (hernieuwbare) elektrificatie in de productieprocessen. - De onderneming voert een klimaatscenario-analyse uit die tenminste een 1.5°C scenario omvat.
Strategie	- De onderneming brengt geplande investeringen in lijn met haar klimaatdoelstellingen. - De onderneming stelt een kapitaalallocatieplan op voor CCUS. - De onderneming ontwikkelt een plan voor het uitfaseren van langetermijn investeringen in koolstofintensieve activa. - De onderneming ontwikkelt een plan voor het elektrificeren van haar productieprocessen.
Transparantie	- De onderneming rapporteert emissiedata voor scope 1, 2 en 3 emissies. - De onderneming rapporteert aan CDP over haar klimaattransitieplan. - De onderneming maakt onderscheid tussen emissiereductie en -compensatie in haar strategie en doelstellingen. - De onderneming brengt haar lobbybeleid in lijn met de eigen klimaatambities en het Klimaatakkoord van Parijs.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2 en 7.3)
- SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur (9.4)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.4 en 12.6)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2 en 13.3)

Samenwerking

Via de Dutch Engagement Coalition (DEC)¹⁴ gaan we de samenwerking aan met onze Nederlandse branchegenoten. Waar ons engagement met de chemiesector overlapt, voeren we samen de dialoog. In alle dialogen nemen we

een actieve rol. Dit kan, zoals bepaald in de 'Terms of Reference' van de DEC als "Lead" of "Active supporting investor". Daarnaast delen we best-practices met elkaar en ontwikkelen we gezamenlijke engagementverwachtingen voor de sector.

Voortgang Ecolab

In het verlengde van onze eerdere analyse van Ecolab's klimaatstrategie en de geuite zorgen over de aanpak van scope 3-emissies, zijn wij in februari 2026 het gesprek met de onderneming aangegaan. Ecolab lichtte toe dat het zich richt op de grootste emissiebronnen binnen de waardeketen, waaronder ingekochte goederen en het

¹⁴ De Dutch Engagement Coalition (DEC) is een groep gelijkgestemde Nederlandse investeerders bestaande uit Achmea IM, APG, a.s.r. asset management, MN, Pensioenfonds Rail & OV, PGGM en Van Lanschot Kempen.

energiegebruik van apparatuur bij klanten. De onderneming werkt aan een reductiedoelstelling van 25% in 2030 en ziet samenwerking met leveranciers als een belangrijke hefboom, onder meer via co-innovatie en gebruik van alternatieve grondstoffen. Hoewel dit meer inzicht geeft in de strategische richting, blijft onduidelijk hoe deze aanpak zich vertaalt naar concrete en meetbare emissiereducties. Ecolab werkt aan een roadmap en betere datakwaliteit, maar verdere specificatie ontbreekt nog. Wij blijven daarom inzetten op meer transparantie en concretisering van de voortgang richting de klimaatdoelstellingen van Ecolab.

Dow

In de eerste helft van 2026 heeft het engagement met Dow vorm gekregen via een gezamenlijke call in februari. Tijdens deze call bespraken we onder meer de voortgang op decarbonisatie, circulaire oplossingen en transparantie. Dow presenteerde een technologisch transitiepad richting 2050, met op korte termijn nadruk op efficiëntie, elektrificatie en hernieuwbare energie, gevolgd door opschaling van waterstof en CCS in de jaren 2030 en meer transformatieve innovaties richting 2050. Dit sluit gedeeltelijk aan bij onze verwachting dat ondernemingen een robuuste klimaatstrategie ontwikkelen gericht op structurele CO₂-reductie. Een belangrijk aandachtspunt blijft echter dat Dow zich nog niet committeert aan extern gevalideerde science-based targets. Onze inzet is dat ondernemingen hun doelen in lijn brengen met wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen (science based targets). Op het gebied van transparantie zijn gemengde ontwikkelingen zichtbaar. Positief zijn stappen zoals het gebruik van een Carbon Footprint Ledger en de voorgenomen publicatie van TNFD-indicatoren. Tegelijkertijd blijft transparantie op onderdelen beperkt en is de datakwaliteit voor scope 3 nog onvoldoende. Voor het vervolg van onze dialoog blijft de focus liggen op science-based targets, reductie van scope 3-emissies en verdere verbetering van transparantie en governance.

Givaudan

In mei spraken wij met Givaudan. De onderneming laat voortgang zien op onze verwachtingen rond klimaatstrategie en emissiereductie, onder meer via de implementatie van een net-zero transitietraject en verdere integratie van klimaatambities in de strategie. Tegelijkertijd blijft de realisatie van reducties van scope 3 emissies complex, vanwege de afhankelijkheid van grondstoffen en beperkte beschikbaarheid van alternatieven met lagere emissie. In lijn met onze doelstellingen is klimaatbeleid wel duidelijk belegd in governance en vertaald naar strategische keuzes, waaronder inzet op science-based targets en een netto-nul ambitie. Ook wordt gewerkt aan het inzichtelijk maken van klimaatrisico's en kansen, inclusief scenarioanalyses. De focus ligt op implementatie via duurzame inkoop en innovatie, met nadruk op reducties in de keten. Verdere transparantie over voortgang, met name op het gebied van lagere scope 3 emissies en de onderliggende aannames in rapportages, blijft een

belangrijk aandachtspunt voor het vervolg van onze dialoog met Givaudan.

PPG Industries

Tijdens ons gesprek met PPG in juni bleek dat PPG op klimaatgebied een solide voortgang boekt richting de korte-termijndoelstellingen. Met name voor scope 1 en 2 emissies werden reducties gerealiseerd en komt de doelstelling naar verwachting eerder binnen bereik. Tegelijkertijd blijft de voortgang in reductie van scope 3 emissies beperkt, mede door structurele afhankelijkheid van externe factoren zoals toegang tot goede data van klanten en leveranciers en de mate van elektrificatie in eindmarkten. PPG zet in op verbeteringen via productinnovatie en samenwerking in de keten, bijvoorbeeld door deelname aan sectorinitiatieven om het delen van data en transparantie over emissies te vergroten. Desondanks blijft de huidige aanpak sterk afhankelijk van generieke emissiefactoren, waardoor gerealiseerde reducties bij klanten en leveranciers nog beperkt zichtbaar zijn in de gerapporteerde cijfers. Daarnaast ontbreekt op dit moment een langetermijn net-zero doelstelling, waarbij PPG aangeeft eerst meer zekerheid te willen over de haalbaarheid, met name voor scope 3. Dit duidt op een voorzichtige benadering, maar beperkt tegelijkertijd ook de strategische richting op de lange termijn.

Vervolg

Eind 2026 en begin 2027 willen we met alle ondernemingen een volgend gesprek voeren.

4.10.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.10.2.1 MIJLPALEN KLIMAATTRANSITIE CHEMIE

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Dow Inc	Verenigde Staten	Chemicaliën	4,62						
2 Ecolab Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	5,36						
3 Givaudan SA	Zwitserland	Chemicaliën	5,88						
4 Nitto Denko Corp.	Japan	Chemicaliën	5,47						
5 PPG Industries, Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	5,49						

¹ De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

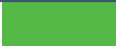
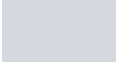
4.10.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.10.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.10.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	20%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee



4.11. Nature Action

De natuur en uit de natuur voortkomende producten en diensten zijn van grote waarde. Meer dan de helft van het mondiale bruto binnenlands product is afhankelijk van de natuur en haar diensten. De schade die de afgelopen decennia aan de natuur is toegebracht brengt ook de beschikbaarheid van producten en diensten uit de natuur in gevaar. De biodiversiteit, de veelheid van soorten planten en dieren, is van groot belang voor het in gezonde toestand houden van ecosystemen. Bij de afname van biodiversiteit komt het functioneren van ecosystemen in gevaar. Hierdoor kan de beschikbaarheid van vruchtbare grond, de natuurlijke zuivering van water en de bestuiving van gewassen verminderen. Omdat veel ondernemingen voor hun producten en diensten afhankelijk zijn van genoemde ecosystemendiensten, is verlies van biodiversiteit een materieel risico voor die ondernemingen en ook voor de beleggers in deze ondernemingen. Voor beleggers is het van groot belang de risico's rond het verlies van biodiversiteit te kennen en daar actie op te ondernemen.

Zo kunnen beleggers de dialoog aangaan met de ondernemingen waarin zij beleggen over welke risico's deze ondernemingen zien en welke stappen zij kunnen zetten om de impact op verlies van biodiversiteit te beperken. Het internationale investor engagementprogramma 'Nature Action 100' biedt de mogelijkheid om in samenwerking met andere beleggers, het gesprek over biodiversiteitsrisico's aan te gaan met ondernemingen in de beleggingsportefeuille.

Nature Action 100 heeft tot doel om ondernemingen aan te sporen om het verlies van natuur en biodiversiteit te beperken en waar mogelijk het verlies te herstellen. Dit om de financiële risico's te reduceren en de economische belangen van investeerders op langetermijn te beschermen.

4.11.1. Overzicht

Het beschermen van natuur en biodiversiteit staat in dit engagementthema centraal. Met het Global Biodiversity Framework als leidraad is het hoofddoel van het engagement: behoud van biodiversiteit, in 6 onderdelen uitgewerkt, zoals beschreven in de tabel doelstellingen biodiversiteit hieronder. We hebben ons voor dit thema aangesloten bij het internationale engagementprogramma 'Nature Action 100' (NA-100) en stellen daarom ook de gezamenlijk gestelde doelen van NA-100 centraal.

Met behulp van deze doelen worden de ondernemingen aangespoord om een systematische, op de lange- termijn gerichte aanpak te ontwikkelen om de risico's rond verlies van biodiversiteit aan te pakken. Met het werken aan die doelen kunnen ondernemingen bijdragen aan het realiseren van de internationale beleidsdoelen ten aanzien van behoud en herstel van biodiversiteit¹⁵.

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.11.1.1 DOELSTELLINGEN NATURE ACTION

Categorie ¹	Indicatoren
Governance	Het bestuur van de onderneming heeft een duidelijke rol bij het analyseren, beoordelen en beheren van natuur-gerelateerde afhankelijkheid, impact, risico's en kansen.
Ambitie	De onderneming committeert zich publiekelijk aan het beperken van verlies van biodiversiteit en aan het bijdragen aan herstel van biodiversiteit².
Analyse	- De onderneming maakt een analyse van de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies en daaraan verbonden risico's en kansen in de hele waardeketen. - De onderneming maakt deze analyse openbaar.
Doelen stellen	- De onderneming stelt tijdsgelinkte, context-specifieke, wetenschappelijk onderbouwde doelen vast, gebaseerd op de impact en afhankelijkheidsanalyse. - De onderneming rapporteert jaarlijks over de voortgang ten opzichte van deze doelen.
Implementatie	- De onderneming ontwikkelt een plan van aanpak om de doelen te bereiken. - De onderneming maakt dit plan ook bekend in de jaarlijkse rapportage.
Samenwerking	De onderneming werkt samen met relevante externe partijen in de hele waardeketen, zoals sectororganisaties, beleidsmakers, maatschappelijke organisaties en vertegenwoordigers van lokale gemeenschappen.

¹ Deze doelen zijn een vereenvoudigde vertaling van de NA-100 doelen: Investor Expectations – Nature Action 100

² Het bijdragen aan behoud en herstel van ecosystemen betreft de doelstelling van het Global Biodiversity Framework om uiterlijk in 2030 het verlies van biodiversiteit te stoppen en te werken aan herstel.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.6)

¹⁵ Zie voor de internationale doelen het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (cbd.int)

- SDG 14: Leven in het water (14.1)
- SDG 15: Leven op het land (15.2, 15.5)

Geselecteerde ondernemingen

De uitvoerende organisaties van het Nature Action 100 programma hebben voor dit engagementprogramma 100 ondernemingen geselecteerd die grote impact hebben op het verlies van biodiversiteit¹⁶. Hiertoe hebben ze gebruik gemaakt van de gegevens van een aantal biodiversiteitsimpact-data specialisten¹⁷. Achmea IM heeft bij aanmelding voor deelname aan het programma de voorkeur opgegeven voor een aantal ondernemingen die voorkomen in de beleggingsportefeuille. Daarvan zijn in eerste instantie de volgende ondernemingen aan ons toegewezen: **Corteva, FMC Corp., Marubeni, Mitsui Co., Nutrien** en **WH Group**. Vanaf de tweede helft van 2024 nemen we ook deel aan de dialogen met **Conagra Brands, Target Corp.** en **PepsiCo**.

Samenwerking

Ook in de eerste helft van 2026 vonden weer een aantal gesprekken plaats in het kader van het Nature Action 100 programma. Ook startte het Nature Action programma met het onderzoek voor de volgende uitgave van de Nature Action benchmark. Het resultaat van dit onderzoek zal rond oktober dit jaar verschijnen. De uitkomsten van deze benchmark kunnen we tegen het einde van dit jaar gebruiken bij het vaststellen van de gerealiseerde voortgang bij de bedrijven in dit engagementprogramma. In de tweede helft van het jaar willen we ook beslissen of en hoe we de deelname aan het collectieve engagementprogramma Nature Action 100 zullen voortzetten.

Voortgang thema

In de eerste helft van 2026 hebben we een aantal ondernemingen gesproken. Hieronder een kort verslag van de gesprekken en relevante ontwikkelingen.

Conagra

In januari spraken we voor de derde keer met Conagra. Op de agenda stond hoe het bedrijf zijn biodiversiteitsimpact onderzoekt en welke maatregelen daaruit volgen. Conagra analyseert momenteel ingrediënten, herkomstlanden, ontbossingsrisico's en de mate waarin het invloed kan uitoefenen op leveranciers. Op basis hiervan wil het prioritaire ingrediënten bepalen waarvoor verdere actie mogelijk is. Een toezegging aan 'no net biodiversity loss' acht het bedrijf lastig vanwege de diversiteit van de keten, maar biodiversiteitsverlies, droogte en extreme weersomstandigheden worden wel erkend als strategische risico's die op bestuursniveau worden besproken. Om ontbossingsrisico's te reduceren werkt Conagra aan betere traceerbaarheid, risicobeoordeling van herkomstregio's en

afstemming op de Forest, Land and Agriculture Guidance van het Science Based Targets initiative (SBTi FLAG). Certificering, zoals RSPO voor palmolie wordt toegepast waar haalbaar. We noteren nog geen concrete toezegging, maar zien wel positieve ontwikkelingen richting eerder besproken verwachtingen. Eind dit jaar beoordelen we welke mijlpalen zijn bereikt.

Nutrien

Eind mei vond een vierde gesprek met Nutrien plaats over biodiversiteitsverlies, natuurimpact-analyse en duurzame landbouw. Nutrien richt zich vooral op financieel materiële risico's en kansen en onderzoekt nog vooral locatie specifieke risico's. Met de WWF Biodiversity Risk Filter identificeerde het bedrijf twee fosfaatlocaties in de Verenigde Staten met verhoogde biodiversiteitsgevoeligheid. Afvalbeheer, waaronder het beperken van watervervuiling door mijnafval, en watergebruik kwamen daarbij als belangrijkste risico's naar voren. Nutrien maakt nog geen volledige natuurimpact-analyse, maar de onderneming blijft wel inzetten op duurzame landbouw via betere nutriëntenefficiëntie, bodemtesten, stikstofreductieprogramma's en producten zoals natuurlijke alternatieven voor synthetische producten. Nutrien deed nog geen concrete toezeggingen over een volledige natuurimpact-analyse of versterkte rapportage. Op basis van de Nature Action benchmark resultaten en mogelijk een vervolgesprek willen we eind dit jaar de voortgang op onze engagementdoelen vaststellen.

PepsiCo

In februari bereikten we, als mede-indiener van een aandeelhoudersresolutie, een overeenkomst met PepsiCo, waarna de resolutie is ingetrokken¹⁸. PepsiCo zegde toe vóór 1 mei 2026 een nieuwe tekst over Biodiversity Risk Management te publiceren en gedurende drie jaar jaarlijks overleg te voeren met betrokken beleggers over biodiversiteitsrisico's. De in mei gepubliceerde tekst beschrijft dat PepsiCo met externe experts impact op – en afhankelijkheid van biodiversiteit heeft onderzocht, zowel voor de eigen operaties als in de landbouwketen. Landgebruik voor gewasproductie blijkt de grootste impact te hebben met risico's rond landconversie, broeikasgasemissies en watergebruik. PepsiCo noemt maïs, palmolie, zuivel, raapzaad en tarwe als prioritaire grondstoffen en wil de impact op natuur reduceren via regeneratieve landbouw, ontbossingsvrije sourcing, ecosysteemherstel en water- en klimaatstrategieën. Met het akkoord en de publicatie is een mijlpaal bereikt in toezegging én implementatie.

¹⁶ www.natureaction100.org/companies

¹⁷ Met behulp van de impactdata is gestreefd naar de selectie van de 100 ondernemingen met 'de meeste negatieve impact'. Omdat deze impact data nog nieuw en volop in ontwikkeling zijn, is deze claim wellicht niet geheel 'absoluut'. Vast staat wel dat het gaat om 100 ondernemingen die allen een heel grote impact hebben en daarom heel relevant voor dit engagementprogramma.

¹⁸ In November dienden we met Green Century en Allianz Global Investors (Allianz GI) een aandeelhoudersresolutie in bij PepsiCo. Green Century trad op als 'lead filer'. De resolutie vroeg om een onderzoek te doen en te publiceren naar impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies.

Target Corp

In januari vond een tweede gesprek plaats met Target. Het bedrijf lichtte toe dat het, met behulp van de TNFD-richtlijnen, een eerste natuurimpact-analyse heeft uitgevoerd voor winkels, distributiecentra, en de grondstoffen katoen, rundvlees en zuivel. De belangrijkste geïdentificeerde biodiversiteitsrisico's liggen bij landgebruik en water, met relatief hogere risico's bij locaties in India en China en in agrarische ketens. Target wil prioriteit geven aan regeneratieve landbouw, gerecyclede en verantwoord ingekochte grondstoffen, betere KPI's en nauwere samenwerking met leveranciers. Voor ontbossing heeft Target een risicobeoordeling uitgevoerd voor onder meer cacao, koffie, palmolie, soja, rundvee, rubber en houtproducten binnen eigen merken. In 2026 wil het nieuwe due-diligence principes voor ontbossing en landconversie invoeren, inclusief leverancierscriteria, klachtenmechanisme, monitoring en verificatie. Target deed geen concrete toezeggingen, maar kondigde wel verdere impactanalyse, beleidsontwikkeling en verbeteringen van de rapportage aan. We stuurden Target na het gesprek aanvullende suggesties en eind dit jaar beoordelen we of voldoende voortgang is geboekt voor een implementatiemijlpaal.

Vervolg

In de tweede helft van 2026 willen we in ieder geval nogmaals met de ondernemingen spreken waarmee we in het eerste halfjaar geen gesprek hadden. Eind van het jaar zullen we in het programma evalueren en afronden.

4.11.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.11.2.1 MIJLPALEN NATURE ACTION

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Conagra Brands, Inc.	Verenigde Staten	Voedselproducten	AA						
2 FMC Corporation	Verenigde Staten	Chemicaliën	A						
3 Nutrien Ltd.	Canada	Chemicaliën	AA						
4 PepsiCo, Inc.	Verenigde Staten	Dranken	BBB						
5 Target Corporation	Verenigde Staten	Consumentengoederen Distributie & Retail	AA						

¹ MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALEN

Symbol status ongewijzigd	Symbol statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.11.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
PepsiCo	- Analyse: De onderneming maakt een analyse van de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies en daaraan verbonden risico's en kansen in de hele waardeketen. - De onderneming maakt deze analyse openbaar.	Als resultaat van de aandeelhoudersresolutie die we als co-filer ondersteunde, heeft PepsiCo meer informatie over de aanpak van risico's rond biodiversiteitsverlies op de website geplaatst, waaronder meer inzicht in de uitkomsten van een eerste impactanalyse.

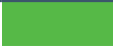
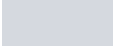
4.11.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben ondernemingen ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.11.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.11.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	60%	ja



4.12. Preventie Mensenrechtenrisico's

Mensenrechten staan al geruime tijd volop in de belangstelling. In Nederland heeft het IMVB-convenant voor de pensioenfondsen een belangrijke rol gespeeld bij het structureel agenderen van dit onderwerp. Toch zijn er nog diverse gebieden waarop zowel ondernemingen als institutionele beleggers verdere stappen kunnen zetten. Voorbeelden hiervan zijn landrechten van lokale gemeenschappen, vakbondsvrijheid en veiligheid op de werkvloer. In ons normatief engagementprogramma voeren we engagement met ondernemingen die betrokken zijn bij mensenrechtencontroverses met als doel deze controverses te verhelpen. Er zijn echter ook veel stappen op gebied van preventie, die ondernemingen met een hoge blootstelling aan mensenrechtenrisico's kunnen nemen om daadwerkelijke betrokkenheid bij mensenrechtencontroverses te voorkomen. Dit engagementthema richt zich daarom op het verbeteren van preventie van mensenrechtenrisico's. Daarbij nemen we ook arbeidsrechten expliciet mee, aangezien arbeidsrechten onlosmakelijk verbonden zijn met mensenrechten. In dit engagement gaan we de dialoog aan met bedrijven om ervoor te zorgen dat het onderwerp mensenrechten stevig op de agenda staat. Het doel is dat bedrijven beter inzicht krijgen in de risico's op dit gebied en passende maatregelen nemen om controverses te voorkomen.

4.12.1. Overzicht

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.12.1.1 DOELSTELLINGEN PREVENTIE MENSENRECHTENRISICO'S

Categorie	Indicatoren
Governance	- De onderneming belegt verantwoordelijkheid voor mensenrechten op bestuursniveau. - Beloningsbeleid voor bestuurders is gekoppeld aan het behalen van aan mensenrechten gerelateerde doelen.
Beleid	- De onderneming integreert mensenrechtenrisico's in haar bredere risicomanagementsystemen. - De onderneming selecteert en monitort haar zakelijke relaties met aandacht voor hun mensenrechtenprestaties. - De onderneming implementeert verantwoord inkoopbeleid en houdt rekening met mensenrechten in de contractvoorwaarden.
Samenwerking	- De onderneming communiceert de eisen en verwachtingen van haar mensenrechtenbeleid met werknemers, leveranciers en andere belanghebbenden. - De onderneming biedt training over mensenrechten aan werknemers en zakelijke relaties. - De onderneming voert collectieve onderhandelingen met werknemers in goed vertrouwen, waarbij zij tijdig informatie uitwisselt, regelmatige onderhandelingsessies organiseert en streeft naar een voor beide partijen aanvaardbare overeenkomst.
Monitoring & Transparantie	- De onderneming monitort de implementatie van haar mensenrechtenbeleid en neemt waar nodig corrigerende acties, met betrokkenheid van werknemers. - De onderneming brengt haar toeleveringsketen in kaart en maakt deze openbaar, inclusief leveranciers tot op bron- of productieniveau en belangrijke locaties.

Samenwerking

Via de Dutch Engagement Coalition (DEC)³⁹ gaan we de samenwerking aan met onze Nederlandse branchegenoten. Dat doen we binnen dit thema in de dialogen met bedrijven die door alle deelnemende beleggers zijn geïdentificeerd als structureel betrokken bij mensenrechten- en arbeidsrechtencontroverses. In alle dialogen nemen we een actieve rol. Dit kan, zoals bepaald in de 'Terms of Reference' van de DEC als "Lead" of als "Active supporting investor". Ook delen we best-practices met elkaar en ontwikkelen we gezamenlijke engagementverwachtingen.

Daarnaast gaan we de samenwerking aan met internationale branchegenoten via onze deelname aan de

Investor Alliance for Human Rights (IAHR), een initiatief van het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR). IAHR coördineert onder andere in samenwerking met WBA engagement met bedrijven die voorkomen in de Corporate Human Rights Benchmark 2.0 (CHRB 2.0)³.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 8: Waardig werk en economische groei (8.5, 8.7, 8.8)
- SDG 10: Ongelijkheid verminderen (10.2, 10.3)
- SDG 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten (16.3, 16.6, 16.10)

³⁹ De Dutch Engagement Coalition (DEC) is een groep gelijkgestemde Nederlandse investeerders bestaande uit Achmea IM, APG, a.s.r. asset management, MN, Pensioenfonds Rail & OV, PGGM en Van Lanschot Kempen.

Voortgang

Banco Santander

Het engagement met Banco Santander is gericht op mensenrechtenrisico's rond projectfinanciering, met speciale aandacht voor landrechten omdat we risico's zien op landonteigening, gedwongen verhuizing en beperkte toegang tot herstel. In de eerste helft van 2026 hebben we gesproken met Banco Santander. De bank hanteert de Equator Principles, een ESG-raamwerk voor de financiële sector, en voert interne ESG–due diligence uit voor projectfinanciering, onder toezicht van een Environmental & Social Risk–team in Madrid en ondersteund door lokale teams. Hoog-risicoprojecten, waaronder projecten met hervestiging - of betrokkenheid van inheemse gemeenschappen, vereist verscherpte due-diligence en onafhankelijke lokale beoordelingen. Bij tekortkomingen gaat de bank in gesprek met klanten om corrigerende maatregelen af te spreken. Beëindiging van financiering is een uiterste maatregel. Voor projecten met inheemse gemeenschappen is Free, Prior and Informed Consent (FPIC) verplicht. Hervestiging en compensatie wordt in lijn met internationale standaarden uitgevoerd, inclusief verificatie door externe experts. Ten aanzien van ontbossing heeft de bank bevestigd dat het geen illegale praktijken financiert. Als vervolg willen we het gesprek met Banco Santander richten op concrete voorbeelden van genomen maatregelen bij hoge-risicoprojecten.

Honda Motor

We spraken Honda voor het eerst in de eerste helft van 2026. Honda is onderdeel van de 'Corporate Human Rights Benchmark 2.0' (CHRB 2.0) van de 'World Benchmarking Alliance' (WBA). In het gesprek benadrukte we het belang van een sterk mensenrechtenbeleid en transparante due–diligenceprocessen. Het bedrijf gaf aan dat het de beoordeling van de Corporate Human Rights Benchmark (CHRB) gebruikt als referentie voor het mensenrechtenbeleid. De huidige prioriteit ligt bij voorbereiding op de EU–richtlijn CSDDD (2027), waarbij overlap bestaat met CHRB–criteria. Belangrijke aandachtspunten zijn dwangarbeid en kinderarbeid bij leveranciers. ESG–risico's bij leveranciers, inclusief mensenrechtenrisico's, worden beoordeeld via EcoVadis. Bij slechte scores krijgen leveranciers twee jaar om te verbeteren; anders worden zij vervangen. Dit is o.a. gebeurd bij een leverancier gelinkt aan dwangarbeid in Xinjiang. Honda meldt geen significante mensenrechtenschendingen in het afgelopen jaar maar erkent uitdagingen wat betreft toezicht op indirecte leveranciers, bijvoorbeeld op het gebied van conflictgrondstoffen. Wij hebben Honda geadviseerd om in meer detail te rapporteren over de implementatie van het mensenrechtenbeleid en hoe de beloning van bestuurders (indirect) is gekoppeld aan naleving van het mensenrechtenbeleid.

Inditex

Inditex is onderdeel van de 'Corporate Human Rights Benchmark 2.0' (CHRB 2.0) van de 'World Benchmarking

Alliance' (WBA). Tijdens het eerste gesprek met Inditex gaf het bedrijf aan dat de Corporate Human Rights Benchmark (CHRB) wordt gebruikt als referentie, maar geen centrale rol speelt in de strategie. In het gesprek benadrukte we het belang van een sterk mensenrechtenbeleid en transparante due–diligenceprocessen. Inditex heeft sinds 2001 een mensenrechtenbeleid gebaseerd op de UN Guiding Principles. Belanghebbenden, zoals NGO's en vakbonden, spelen een belangrijke rol in de strategie. Voor klachtenprocedures maakt Inditex gebruik van een wereldwijd toegankelijke en anonieme 'ethics line', beheerd door een onafhankelijke commissie. Beslissingen van deze commissie zijn bindend. De ethics line is beschikbaar in meerdere talen en ook toegankelijk voor werknemers in de toeleveringsketen. Meldingen kunnen bijvoorbeeld leiden tot aanvullende training voor de betreffende leveranciers. Sociale audits en een verbeterde gedragscode ondersteunen naleving. Op het gebied van inkoop heeft Inditex doorgaans langdurige relaties met leveranciers. Recent heeft Inditex een onderzoek uitgevoerd over de arbeidsomstandigheden onder fabrieksmedewerkers in Marokko. Transparantie en traceerbaarheid zijn essentieel om mensenrechtenrisico's, zoals in China, te beheersen en greenwashing tegen te gaan. We zullen ons in het vervolgesprek richten op specifieke verbeterpunten geïdentificeerd door de CHRB, zoals het uitbreiden van het mensenrechtenbeleid.

McDonald's

We richten onze engagement met McDonald's op arbeidsomstandigheden en arbeidsrechten. Onze analyse wijst op herhaaldelijke controverses, waaronder zorgen rond gezondheid en veiligheid van werknemers, discriminatie, diversiteit, en vrijheid van vereniging en collectieve onderhandeling. Ook zijn er ernstige aantijgingen van seksuele intimidatie, genderdiscriminatie en onbetaalde overuren in meerdere landen. We hebben schriftelijk contact gelegd met McDonald's maar de onderneming houdt het plannen van een bijeenkomst af. Daarom hebben we ervoor gekozen om vragen te stellen tijdens de aandeelhoudersvergadering (AVA). We hebben gevraagd aan McDonald's om de inzet voor arbeidsrechten te versterken door een overkoepelend transparant actieplan te ontwikkelen om seksuele intimidatie en genderdiscriminatie aan te pakken. Daarnaast hebben we het bedrijf gevraagd te verduidelijken hoe het in de praktijk waarborgt dat franchisenemers de mensenrechtennormen naleven, inclusief monitoringmechanismen en de vraag of prestaties op het gebied van arbeidsrechten invloed hebben op de selectie en het behoud van franchisenemers. Helaas zijn deze vragen niet door het bedrijf benoemd of beantwoord tijdens de AVA. Als opvolging zullen we McDonald's opnieuw mailen om onze teleurstelling te uiten en te vragen om de AVA-vragen alsnog te beantwoorden. Ook overwegen we verdere escalatiemogelijkheden om het gesprek met de onderneming op gang te krijgen.

Uber Technologies

Uber wordt beschuldigd van ondermaatse veiligheidsmaatregelen en is regelmatig onderwerp van rechtszaken en negatieve media-aandacht. In navolging van onze initiële engagementbrief uit 2025 hebben wij Uber schriftelijk benaderd met vragen over chauffeurs- en passagiersveiligheid en bredere arbeidsomstandigheden. Wij vroegen onder meer hoe Uber de effectiviteit van recent geïntroduceerde veiligheidsmaatregelen meet en hoe hierover wordt gerapporteerd in toekomstige rapportages. Daarnaast stelden wij vragen over de omgang met meldingen van seksueel geweld, de impact van dynamische prijsstelling op het inkomen van chauffeurs en Uber's betrokkenheid bij de International Labour Organization (ILO)-conventie over fatsoenlijk werk in de platformeconomie, die momenteel in ontwikkeling is. Uber gaf echter aan hierover niet met ons in gesprek te willen gaan en verwees naar publiek beschikbare rapportages en beleidsdocumenten. Wij sluiten de dialoog met Uber daarom zonder succes af en spreken ons via stemmingen tijdens de aandeelhoudersvergadering uit tegen het gebrek aan engagement.

Vervolg

In de tweede helft van 2026 willen we nog een keer met de ondernemingen spreken en zullen we de voortgang monitoren op basis van de duurzaamheidsverslagen.

4.12.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.12.2.1 MIJLPALLEN PREVENTIE MENSENRECHTENRISICO'S

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Banco Santander S.A.	Mexico	Gediversifieerde banken	AA						
2 Honda Motor Co., Ltd.	Japan	Automobielfabrikanten	A						
3 Industria de Diseno Textil, S.A.	Spanje	Kledingdetailhandel	AA						
4 McDonald's Corp.	Verenigde Staten	Fastfoodrestaurants	BBB						
5 Uber Technologies, Inc.	Verenigde Staten	Ritdelen & mobiliteitsdiensten	A						

¹ MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALLEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet onsuccesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

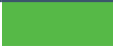
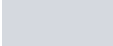
4.12.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.12.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.12.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	20%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee



4.13. Waterimpact en -afhankelijkheid

Waterbeheer is een steeds belangrijker thema binnen duurzaam ondernemingsbeleid. Bedrijven erkennen water inmiddels als materieel onderwerp en stellen doelen, zoals het realiseren van duurzaam waterbeheer op alle productielocaties in gebieden met waterschaarste. Toch blijkt uit onderzoek met onder andere WWF en Deltares dat de vertaling van beleid naar concrete resultaten in lokale stroomgebieden nog in de kinderschoenen staat²⁰. Ook activiteiten dichtbij huis, zoals in het stroomgebied van de Rijn, vragen om een aanpak die verder gaat dan generieke doelstellingen. Hoewel veel ondernemingen kwantitatieve doelen formuleren voor hun eigen operaties, blijft het aspect van waterkwaliteit vaak onderbelicht. Ook het gebruik van toekomstgerichte scenario's om watergerelateerde risico's te beoordelen is nog beperkt. Effectief waterbeheer vereist daarom een lokale benadering, waarbij bedrijven niet alleen hun eigen impact in kaart brengen, maar ook samenwerken met andere gebruikers binnen het stroomgebied. Dit vraagt om betrokkenheid bij lokaal waterbestuur, gezamenlijke monitoring van waterkwaliteit en transparante rapportage over voortgang en uitdagingen. Door zo'n context-specifieke aanpak kunnen bedrijven bijdragen aan het behoud van vitale watersystemen en tegelijkertijd hun eigen operationele risico's beperken.

4.13.1. Overzicht

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.13.1.1 DOELSTELLINGEN WATERIMPACT EN -AFHANKELIJKHEID

Categorie	Indicatoren
Governance	Aantoonbaar bespreken van watermanagement in het bestuur en integratie van het thema in het risicomanagement. In het bijzonder met aandacht voor: • lokale belanghebbenden; • klimaatscenario's; • de toeleveringsketen; • het in kaart brengen van waterrisico's voor de meest belangrijke stroomgebieden.
Beleid	Formuleren van contextuele doelen voor duurzaam waterbeheer, met aandacht voor: • de problematiek in lokale stroomgebieden; • waterkwantiteit; • waterkwaliteit; • meenemen van toekomstgerichte scenario's voor risicobeoordeling; • zowel de impact en de afhankelijkheden van de onderneming ten aanzien van water.
Implementatie & monitoring	• Vertalen van beleid naar concrete, lokaal relevante acties in de meest relevante stroomgebieden. • Het regelmatig monitoren van voortgang en uitdagingen op locatie, ook in eigen bedrijfsvoering.
Samenwerking in de keten	Actief samenwerken met andere watergebruikers binnen a) stroomgebieden en b) de toeleveringsketen om waterrisico's te beperken en vitale watersystemen te behouden.
Transparantie	Transparant rapporteren over: • waterdoelen en hun voortgang • de uitkomsten van scenarioanalyses • de belangrijkste stroomgebieden voor de onderneming • de samenwerking met lokale overheden, belanghebbenden en de toeleveringsketen

Sustainable Development Goals

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende SDG's:

- SDG 6: Schoon water en sanitair (6.3, 6.4, 6.5 en 6.6)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.4)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2, 13.3)
- SDG 14: Leven in het water (14.a)

Samenwerking

In dit engagement werken we nauw samen met NN Group bij de uitvoering van de engagement en bundelen van kennis. Daarnaast werken we nauw samen met het Valuing Water Finance Initiative²¹. Zo sluiten we aan bij de doelstellingen van dit initiatief en trekken we samen op met

²⁰ Rapport over watergerelateerde aanbevelingen voor verantwoord beleggen: <https://www.achmeainvestmentmanagement.nl/institutioneel/artikelen/nieuws/2024/09/nieuw-rapport-over-watergerelateerde-aanbevelingen-voor-verantwoord-beleggen>

²¹ <https://www.ceres.org/water/valuing-water-finance-initiative>

de internationale investeerders uit dit netwerk op om het thema water op de kaart te zetten.

Selectie ondernemingen

Voor de selectie van ondernemingen hebben we een screening uitgevoerd. In deze screening is gekeken naar relevante sectoren, ondernemingen in de portefeuille en de prestaties van deze ondernemingen op het thema water. Ook hebben we onderzocht welke onderneming in belangrijke stroomgebieden, zoals de Rijn, activiteiten hebben. Op basis van deze screening hebben we de hieronder besproken ondernemingen geselecteerd. In deze selectie is de nadruk gelegd op de chemische industrie en aanverwante sectoren. We zien dat deze ondernemingen een belangrijke impact op het gebied van water hebben en voor hun productieprocessen ook zeer afhankelijk zijn van water.

Voortgang

Ecolab

In het begin van het jaar spraken wij met Ecolab. De onderneming is actief in meer dan 170 landen, bedient miljoenen klanten en richt zich daarbij sterk op water. Het doel is om klanten tegen 2030 te helpen om veel water te besparen. Daarnaast werkt het bedrijf aan het verbeteren van de efficiëntie van watergebruik in de eigen fabrieken en bij leveranciers. Voor locaties met een hoog risico op watertekorten heeft Ecolab een aanpak met drie onderdelen: certificering, minder water gebruiken en de kwaliteit van water verbeteren, bijvoorbeeld met projecten zoals herbebossing. Ook werkt het bedrijf samen met andere organisaties. Tijdens het gesprek dat wij hadden in februari 2026 gaf Ecolab aan dat het watergebruik van belangrijke leveranciers nu ook in kaart wordt gebracht. Hiervoor wordt een plan ontwikkeld. De rapportage over water is nu nog vooral algemeen en mist detail per stroomgebied. Wij hebben daarom gevraagd om meer inzicht per regio. Hierop gaf Ecolab aan te werken aan een dashboard dat meer informatie gaat geven over waterrisico's, doelen en de voortgang per gebied. Dit moet ook aansluiten op toekomstige rapportage over natuur (TNFD). In het vervolg van de dialoog wordt gekeken of dit dashboard de relevante aspecten voldoende duidelijk maakt, zoals waar de grootste waterrisico's zitten, welke doelen per gebied gelden en hoeveel voortgang wordt geboekt.

Givaudan

In mei spraken wij met Givaudan. Door de onderneming is voortgang geboekt op onze verwachtingen rond waterstrategie en -risicomanagement. Het bedrijf erkent dat de sterke reductie in waterintensiteit op hoog-waterstresslocaties (–32% sinds 2020) gepaard gaat met een lichte stijging van het absolute watergebruik door groei, maar geeft aan dit actief te beheersen via monitoring en business–continuïteitsplannen met mogelijkheden voor back–up voor wateraanvoer. In het licht van de bredere doelstellingen rond waterimpact zet Givaudan stappen op meerdere onderdelen. Zo

wordt watermanagement expliciet meegenomen in governance en risicomanagement, met de nadruk op lokale waterrisico's en stroomgebied-specifieke analyses. Tevens werkt het bedrijf aan een meer contextuele benadering van waterdoelen, waarbij waterkwantiteit en -kwaliteit, evenals toekomstige klimaatscenario's worden meegenomen. Op implementatieniveau ligt de focus op het vertalen van beleid naar lokale maatregelen op sites en het structureel monitoren van voortgang. In de keten wordt het belang van samenwerking met leveranciers en andere watergebruikers erkend, hoewel dit nog in ontwikkeling is. Ten slotte blijft verdere transparantie over waterdoelen, scenarioanalyses en prioritaire stroomgebieden een belangrijk aandachtspunt voor het vervolg van onze dialoog.

PPG Industries

In juni spraken wij met PPG, dat op watergebied positieve ontwikkelingen laat zien, al blijven er belangrijke aandachtspunten bestaan. De onderneming verwacht dat het absolute watergebruik zal blijven toenemen door de groei van watergedragen producten, die meer water vereisen in productie– en reinigingsprocessen. Om deze druk te mitigeren zet PPG sterk in op operationele efficiëntie en circulariteit, onder meer via optimalisatie van reinigingsprocessen, hergebruik van waterstromen en investeringen van interne waterzuivering om het gebruikte water zo lang mogelijk binnen de eigen kringloop te houden. Dit ondersteunt verdere reducties in waterintensiteit en draagt bij aan lagere afvalstromen en kosten. Tegelijkertijd blijft de strategische benadering beperkt. De focus ligt primair op relatieve indicatoren, terwijl een context–gebaseerde aanpak, waarin lokale waterstress en absolute onttrekking centraal staan, nog onvoldoende ontwikkeld is. Ook blijft het inzicht in watergerelateerde risico's in de waardeketen beperkt, al verwacht men dat de implementatie van CSRD hierin verdere transparantie zal brengen.

Vervolg

Eind 2026 en begin 2027 willen we weer met alle ondernemingen spreken. Bij de planning van gesprekken houden we onder andere rekening met publicatie van het nieuwe duurzaamheidsverslag van de onderneming.

4.13.2. Mijlpalen

Per eind juni 2026 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.13.2.1 MIJLPALEN WATERIMPACT EN -AFHANKELIJKHEID

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 DSM-Firmenich AG	Zwitserland	Chemicaliën	6,11						
2 Ecolab Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	8,38						
3 Givaudan SA	Zwitserland	Chemicaliën	8,15						
4 PPG Industries, Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	8,49						
5 Sika AG	Zwitserland	Chemicaliën	4,99						

¹ De MSCI Water Stress Score geeft weer in hoeverre waterschaarste een risico vormt voor de onderneming en hoe de onderneming water gerelateerde risico's en kansen oppakt. De score is op een schaal van 0 tot 10, waarbij een lage score aantoont dat de onderneming geen robuuste strategie heeft om haar watergebruik te beheren en verminderen

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Briefverzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Engagement doelstelling behaald ¹
							Engagement doelstelling deels behaald ²
							Engagement niet succesvol

¹ De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)

² De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

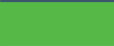
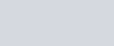
4.13.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van het engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een andere.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.13.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.13.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	40%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee



4.14. ESG dialoog Nederland

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers, vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de ondernemingsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en duurzame langetermijnwaardecreatie. Ook beloningsvoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijke discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen waar we in belegd zijn. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion. ESG Nederland bestaat uit deze dialogen.

4.14.1. Achtergrond

Overzicht dialogen

In de eerste helft van 2026 is Achmea IM in Eumedion verband de dialoog aangegaan met de hieronder genoemde Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Deze dialogen vonden plaats binnen het Eumedion verband.

TABEL 4.14.1.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN H1 2026

Onderneming	Besproken onderwerpen
Ahold Delhaize	Beloning, governance, strategie, klimaat en biodiversiteit
ASM International	Beloning, governance, transparantie en strategie
Heineken	Klimaat, water, ketenverduurzaming en ontbossing
ING	Geopolitieke ontwikkelingen, klimaat, AI en risicobeheer
KPN	Digitale transformatie, AI, cybersecurity en risicobeheer
Philips	Geopolitiek, AI, duurzaamheid en risicobeheer
Stellantis	Just Transition, mensenrechten, klimaat en rapportage
Unilever	Strategie, governance, duurzaamheid en portefeuille-optimalisatie
Wolters Kluwer	AI, governance, beloning en cybersecurity

Ahold Delhaize

Tijdens de dialoog met Ahold Delhaize is uitgebreid gesproken over het voorgestelde beloningsbeleid. Daarbij lag de nadruk op de omvang van de variabele beloning en de gekozen referentiegroep. Vanuit beleggers zijn vraagtekens geplaatst bij de mate waarin de voorgestelde aanpassingen proportioneel zijn, mede gezien de samenstelling van de peergroup en de daaruit voortvloeiende opwaartse druk op beloningsniveaus. Hoewel Ahold Delhaize aangaf dat verschillende punten uit eerdere feedback zijn meegenomen, bleef een verschil van inzicht bestaan over de onderbouwing en de mate van transparantie.

Daarnaast is kort stilgestaan bij de voortgang van de strategische prioriteiten en de impact van externe ontwikkelingen, waaronder geopolitieke risico's en

digitalisering. Ahold Delhaize gaf aan dat de uitvoering van de strategie onder uitdagende marktomstandigheden doorgang vindt en dat verdere stappen worden gezet op het gebied van onder meer eigen merk en operationele efficiëntie.

Op het gebied van duurzaamheid is gesproken over de verdere ontwikkeling van het biodiversiteitsbeleid en de aanpak van emissies in de keten. Hierbij werd aangegeven dat de onderneming werkt aan een nadere concretisering van doelstellingen en prioriteiten, waarbij verdere uitwerking op regionaal niveau volgt.

ASM International

In het gesprek met ASM International stond het voorgestelde beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur centraal, mede in het licht van de herbenoeming van de CEO en de ontwikkelingen in de internationale arbeidsmarkt. ASM gaf aan dat aanpassing van het beloningspakket noodzakelijk is om concurrerend te blijven en de continuïteit van het bestuur te waarborgen.

Tijdens de dialoog is uitgebreid stilgestaan bij de proportionaliteit van de voorgestelde aanpassingen en de beperkte transparantie van de prestatiecriteria. ASM erkende dat beleggers behoefte hebben aan meer inzicht in de doelstellingen en de relatie met de beloningsuitkomsten en gaf aan te onderzoeken hoe de toelichting in het beloningsverslag kan worden verbeterd.

In opvolging van het gesprek heeft ASM toezeggingen gedaan om de transparantie in de rapportage te vergroten, onder meer door uitgebreider inzicht te geven in prestatieniveaus en uitkomsten. Hoewel zorgen over de omvang van de voorgestelde beloningen en de interne verhoudingen niet volledig zijn weggenomen, waarderen wij de bereidheid van de onderneming om deze punten te adresseren.

Heineken

Tijdens de dialoog met Heineken lag de nadruk op duurzaamheidsthema's binnen de bredere strategie, waaronder watergebruik, landbouwketens en ontbossing. Heineken lichtte de voortgang toe op het gebied van waterbeheer, met specifieke aandacht voor locaties in gebieden met waterschaarste. De onderneming gaf aan dat aanvullende maatregelen nodig zijn om de

doelstellingen voor 2030 te realiseren en zet daarbij in op verdere efficiëntieverbeteringen en samenwerking met lokale belanghebbenden.

Daarnaast is gesproken over de verduurzaming van de landbouwketen. Heineken rapporteerde verdere voortgang in duurzaam inkopen en het opschalen van regeneratieve landbouwpraktijken. Tegelijkertijd werd duidelijk dat extra inspanningen nodig zijn om de resterende doelstellingen richting 2030 te behalen, met name in complexere ketens en regio's.

Ook is ingegaan op ontbossing en transparantie. Heineken werkt aan verbeteringen in datakwaliteit, traceerbaarheid en rapportage, waarbij een gefaseerde aanpak wordt gehanteerd. Tijdens de aandeelhoudersvergadering is aanvullend stilgestaan bij de CEO-transitie en reorganisatie, waarbij het bestuur benadrukte dat de EverGreen 2030-strategie ongewijzigd blijft.

ING

In de dialoog met ING is gesproken over de impact van geopolitieke en macro-economische ontwikkelingen op de strategie en het risicobeheer van de bank. ING gaf aan deze risico's structureel te integreren in landen- en sectoranalyses, onder meer via scenarioanalyses en stresstesten. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan mensenrechtenrisico's in kwetsbare regio's.

Daarnaast is stilgestaan bij de rol van ING in de veranderende Europese economie, waaronder de toegenomen investeringen in defensie en strategische autonomie. Binnen bestaande beleidskaders ziet de bank ruimte om de financiering van de defensiesector te vergroten, met behoud van beperkingen ten aanzien van controversiële wapens.

Op het gebied van klimaat gaf ING aan vast te houden aan haar bestaande doelstellingen, gebaseerd op wetenschappelijke inzichten. Tegelijkertijd wordt erkend dat de voortgang in sommige sectoren achterblijft en dat de transitie complex is. ING zet in op samenwerking met cliënten om deze transitie te ondersteunen.

Verder is gesproken over de inzet van kunstmatige intelligentie, waarbij governance, risicobeheersing en impact op de workforce centraal staan.

KPN

In de dialoog met KPN is gesproken over geopolitieke ontwikkelingen, digitale soevereiniteit en de toepassing van kunstmatige intelligentie. KPN gaf aan dat de directe impact van geopolitiek vooralsnog beperkt is, maar dat onzekerheden, bijvoorbeeld rond energieprijzen en toeleveringsketens, actief worden gemonitord.

Op het gebied van digitale soevereiniteit positioneert KPN zich als een nationale speler met lokale infrastructuur, terwijl afhankelijkheid van internationale technologiepartijen

voorlopig blijft bestaan. De onderneming onderstreepte het belang van samenwerking en interoperabiliteit binnen de Europese context.

De inzet van kunstmatige intelligentie vormt een belangrijk onderdeel van de strategie. KPN past AI toe in operationele processen en klantinteractie en verwacht hiermee efficiencyvoordelen te realiseren. De implementatie vindt gefaseerd plaats, met aandacht voor governance en opleiding van medewerkers.

Cybersecurity en risicobeheersing blijven belangrijke aandachtspunten. KPN investeert in de verdere versterking van systemen en processen, waarbij de verklaring omtrent risicobeheersing heeft bijgedragen aan een meer expliciete beoordeling van risico's.

Philips

In de dialoog met Philips is gesproken over de impact van geopolitieke ontwikkelingen op de onderneming. Philips gaf aan dat deze ontwikkelingen effect hebben op de toeleveringsketen en kostenstructuur, maar dat de operationele impact vooralsnog beheersbaar blijft. De onderneming zet in op verdere regionalisatie om de weerbaarheid te vergroten.

Daarnaast is stilgestaan bij de toepassing van kunstmatige intelligentie in producten en processen. Philips ziet AI als een belangrijke drijfveer voor innovatie, met name in medische toepassingen, en benadrukt het belang van strikte waarborgen op het gebied van veiligheid en kwaliteit.

Op het gebied van duurzaamheid gaf Philips aan vast te houden aan de lange termijn klimaatdoelstellingen, ondanks veranderende omstandigheden. De onderneming zet in op samenwerking met leveranciers en klanten om emissies in de waardeketen te reduceren, waarbij wordt erkend dat dit afhankelijk is van externe factoren.

Ook is gesproken over sociale thema's en risicobeheersing. Het proces rond de verklaring omtrent risicobeheersing heeft met name geleid tot verdere aanscherping van bestaande systemen.

Stellantis

Met Stellantis is een dialoog gevoerd over onder meer 'Just Transition'. Daarnaast is aandacht besteed aan de sociale impact van de energietransitie. Stellantis positioneert 'Just Transition' als een langetermijnvraagstuk, met maatregelen gericht op omscholing en sociale dialoog. De concrete impact en voortgang zijn echter nog beperkt gekwantificeerd. In het gesprek is daarnaast stilgestaan bij de impact van geopolitieke ontwikkelingen op de strategie en het duurzaamheidsbeleid. Stellantis gaf aan dat toegenomen onzekerheid leidt tot een meer flexibele benadering van doelstellingen, onder meer op het gebied van klimaat.

Ook is gesproken over risicobeheersing en verslaglegging. De verklaring omtrent risicobeheersing wordt ingezet om processen rond datakwaliteit en interne controle te versterken, hoewel het effect op concrete uitkomsten nog beperkt inzichtelijk is.

Op het gebied van leefbaar loon en mensenrechten in de keten gaf de onderneming aan dit te erkennen als belangrijk thema, maar bleef nadere concretisering van doelstellingen en voortgang beperkt.

Unilever

In de dialoog met Unilever is met name gesproken over de voorgenomen strategische herschikking van de portefeuille, waaronder de afsplitsing van de Foods-divisie. Deze stap volgt uit een eerdere strategische herziening, waarbij is geconcludeerd dat bepaalde activiteiten minder goed aansluiten bij de kern van de onderneming.

Unilever gaf aan dat de gekozen transactiestructuur de voorkeur heeft boven alternatieven, vanuit het perspectief van waardecreatie. Tegelijkertijd is stilgestaan bij de complexiteit van de transactie en de noodzaak om operationele continuïteit en medewerkersbetrokkenheid te waarborgen.

Daarnaast is gesproken over governance en leiderschap, waaronder de samenstelling van het bestuur en de benodigde vaardigheden in het licht van de gewijzigde strategie. Ook werd aandacht besteed aan diversiteit en de ontwikkeling van de talentenpijplijn.

Op het gebied van duurzaamheid gaf Unilever aan dat standaarden en due diligence ook na de afsplitsing geborgd blijven. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een herijking van prioriteiten en doelstellingen.

Wolters Kluwer

In de dialoog met Wolters Kluwer is gesproken over geopolitieke en macro-economische ontwikkelingen. De onderneming gaf aan dat het bedrijfsmodel, met een groot aandeel terugkerende inkomsten, zorgt voor relatieve stabiliteit.

Daarnaast is uitgebreid stilgestaan bij de toepassing van kunstmatige intelligentie. Wolters Kluwer benadrukte dat AI een toenemende rol speelt, waarbij betrouwbaarheid wordt geborgd door menselijke controle. Tegelijkertijd blijft differentiatie ten opzichte van generieke AI-oplossingen een aandachtspunt.

Op het gebied van cybersecurity gaf de onderneming aan gebruik te maken van internationale standaarden en externe beoordelingen. Ook wordt aandacht besteed aan afhankelijkheden van externe leveranciers.

Verder is gesproken over governance, waaronder de CEO-wissel en de geografische spreiding van het bestuur. Ook is discussie gevoerd over het beloningsbeleid en de prestatiedrempels.

Ten aanzien van de voorgestelde statutenwijziging met betrekking tot de stemdrempel voor het vaststellen van het beloningsbeleid is vanuit beleggers duidelijke en fundamentele bezorgdheid geuit. Deze wijziging werd als een verzwakking van aandeelhoudersrechten beschouwd. In lijn hiermee is tegen het voorstel gestemd. De intentie was om deze zorgen ook tijdens de aandeelhoudersvergadering expliciet te herhalen. Door praktische belemmeringen bij het verkrijgen van toegang tot de vergadering door de lead investor is dit echter niet mogelijk gebleken. Hier wordt nog verder over gesproken.



4.15. Collectieve initiatieven

Huisarts & Pensioen is aangesloten bij (inter)nationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdaging van MVB. Hieronder bespreken we de investor statements die het afgelopen halfjaar zijn ondertekend door Huisarts & Pensioen en collectieve dialogen waaraan Huisarts & Pensioen heeft deelgenomen. Daarnaast noemen we waar relevant ontwikkelingen rond eerder gesteunde collectieve dialogen en investor statements.

Investor statement over transparantie m.b.t. voedingswaarde en gezondheid in de out-of-home sector

In dit gezamenlijke statement uiten langetermijnbeleggers hun ernstige zorgen over het gebrek aan transparantie rondom gezondheid en voeding in de out-of-home sector. Zij stellen dat bedrijven sterk afhankelijk blijven van de verkoop van ongezonde producten, terwijl rapportage hierover minimaal is. Dit belemmert beleggers bij het beoordelen van risico's rond regelgeving, veranderende consumentenvraag en bredere effecten op de volksgezondheid. De verklaring benadrukt dat ongezonde voeding wereldwijd een belangrijke oorzaak is van sterfte en grote maatschappelijke kosten veroorzaakt, die zich steeds vaker vertalen in financiële en reputatierisico's voor bedrijven. Tegelijkertijd groeit de vraag naar gezondere keuzes en neemt regelgeving toe, zoals beperkingen op marketing van ongezonde producten. Dit statement roept bedrijven op om jaarlijks transparant te rapporteren over de gezondheid van hun totale verkoop, aan de hand van een erkende Nutrient Profiling Model (NPM) en caloriedata. Dit moet hen in staat stellen risico's beter te beoordelen, vooruitgang te volgen en bedrijven te

stimuleren realistische maar ambitieuze doelen te stellen richting gezondere productportefeuilles. Dit statement werd uitgebracht door langetermijnbeleggers en adviseurs die betrokken zijn bij ShareAction's *Long-Term Investors in People's Health* (LIPH)-programma.

Investor statement over schone lucht in de vracht- en logistieksector

Langetermijnbeleggers uiten hun zorgen over de toenemende gezondheids- en financiële risico's van luchtvervuiling binnen de vracht- en logistieke sector, waar eerdere pogingen tot engagement slechts beperkte vooruitgang opleverden. Luchtvervuiling veroorzaakt wereldwijd miljoenen vroegtijdige sterfgevallen per jaar en is de op één na belangrijkste risicofactor voor sterfte, mede door emissies uit wegtransport zoals NOx en fijnstof (PM2.5/PM10). De sector wordt geconfronteerd met toenemende regelgeving, strengere emissienormen, rechtszaken en rapportageverplichtingen, terwijl veel bedrijven nog onvoldoende inzicht geven in hun uitstoot en de daaraan verbonden risico's. Slechts enkelen pakken niet-broeikasgasvervuiling structureel aan. Beleggers roepen bedrijven op om luchtvervuiling expliciet als materieel risico te erkennen, schadelijke emissies te meten en openbaar te maken, reductiedoelstellingen te formuleren, de overstap naar schonere voertuigvloot te versnellen en actief deel te nemen aan sector- en beleidsinitiatieven. Ook pleit dit statement voor strengere verplichte rapportage om een gelijk speelveld te creëren en betere bescherming te waarborgen voor werknemers, gemeenschappen en de economie op lange termijn. Dit statement werd uitgebracht door langetermijnbeleggers en adviseurs die betrokken zijn bij ShareAction's *Long-Term Investors in People's Health* (LIPH)-programma.

TABEL 4.15.1 OVERZICHT LOPENDE COLLECTIEVE ENGAGEMENT INITIATIEVEN EN INVESTOR STATEMENTS

Initiatief	Rol	Speerpunt	Samenwerking	Sinds
Investor statement over transparantie m.b.t. voedingswaarde en gezondheid in de out-of-home sector	Investor statement	Gezondheid	ShareAction	H1 2026
Investor statement over schone lucht in de vracht- en logistieksector	Investor statement	Natuur & Milieu	ShareAction	H1 2026
Investor letter over luchtvervuiling afkomstig uit de bouwsector	Investor statement	Gezondheid	ShareAction	H2 2025
Investor statement van de Rainforest Foundation Norway tegen ontbossing	Investor statement	Klimaat	Rainforest Foundation Norway	H2 2025
Investor Statement over klimaattransitieplan resoluties in het Verenigd Koninkrijk	Investor statement	Klimaat	Local Authority Pension Fund Forum	H2 2025

Initiatief	Rol	Speerpunt	Samenwerking	Sinds
Engagementprogramma over verantwoord antibioticabeleid – fase 2	Collectieve dialoog	Gezondheid	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H1 2025
Engagementprogramma over traceerbaarheid van visproducten – fase 2	Collectieve dialoog	Natuur & Milieu	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H1 2025
Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	Deelnemer	Gezondheid; Natuur & Milieu; Arbeidsnormen	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H2 2024
FAIRR engagementprogramma eiwittransitie	Investor statement en collectieve dialoog	Klimaat	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H2 2023
Chemscore: engagementprogramma chemische producten	Collectieve dialoog	Natuur & Milieu	Aviva	H2 2022
Mentale gezondheid op de werkvloer	Investor statement en collectieve dialoog	Gezondheid; Arbeidsnormen	CCLA Investment Management	H2 2022
Longterm Investors in People's Health (LIPH)	Deelnemer	Gezondheid	ShareAction	H1 2022
Healthy markets initiative	Deelnemer	Gezondheid	ShareAction	H1 2021



4.16. Normatieve engagement voortgang



4.17. Normatief: Mensenrechten

Wij hebben in het eerste halfjaar van 2026 met 4 ondernemingen een dialoog (op)nieuw geïnitieerd over een (vermeende) mensenrechtencontroverse.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle mensenrechtencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en (op)nieuw geïnitieerde dialogen²². Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.17.1 MIJLPALEN MENSENRECHTEN

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controverse	1	2	3	4
Aecon Group Inc.	8	15-02-2021	Canada	Canada				
Albemarle Corporation	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Chili				
AtkinsRealis Group Inc.	8	01-04-2024	Canada	Canada				
Barrick Mining Corporation	5	15-07-2022	Canada	Papua New Guinea				
Dabur India Limited	6	16-02-2026	India	Verenigde Staten				
EDP SA	8	16-02-2026	Portugal	Brazilië				
Enel Americas SA	8	16-02-2026	Chili	Columbia				
Enel SpA	8	16-10-2023	Italië	Columbia				
Iberdrola SA	7	15-04-2021	Spanje	Brazilië				
Mattel, Inc.	5	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Repsol SA	7	26-07-2016	Spanje	Peru				
The Coca-Cola Company	7	16-02-2026	Verenigde Staten	Verenigde Staten				

²² De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van controverse	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Mattel, Inc.

De engagement met Mattel, Inc. wordt afgesloten omdat de beoordeling is verbeterd van oranje naar groen. Deze wijziging volgde nadat Mattel in haar jaarverslag over 2025 meldde dat slechts één productaansprakelijkheidszaak nog liep. In deze zaak wordt gesteld dat de Rock 'n Play-babysleeper (RNPS) van Fisher-Price verantwoordelijk was voor het overlijden van een baby, waarbij zowel schadevergoeding als een strafrechtelijke boete wordt geëist. Tegelijkertijd gaf Mattel aan dat meer dan 60 rechtszaken met betrekking tot de RNPS inmiddels waren geschikt of afgewezen. In januari 2026 liep de beoordeling van claims voor consumentencompensatie nog door. De organisatie erkent daarmee dat de voornaamste zorgen rond deze kwestie in belangrijke mate zijn geadresseerd, terwijl eventuele resterende procedures en compensatieclaims nog worden afgehandeld. Gezien de verbeterde beoordeling van deze controverse is er momenteel geen aanleiding voor verdere engagement met het bedrijf.

UBS Group AG

UBS AG, een volledige dochteronderneming van UBS Group AG, heeft maatregelen genomen om tekortkomingen uit het verleden te herstellen rond onrechtmatige klantwerving en witwassen van opbrengsten uit belastingontduiking door Franse klanten tussen 2004 en 2012. Volgens aanklagers zouden UBS-bankiers klanten in Frankrijk heimelijk hebben benaderd via onder meer zakelijke en sociale evenementen, met als doel hen te helpen niet-aangegeven buitenlandse rekeningen te openen om belastingen te ontwijken. In november 2023 bevestigde het Franse Hooggerechtshof een eerdere schuldigverklaring uit 2021, maar heeft het onderdelen van de opgelegde financiële sancties ongeldig verklaard, waaronder een boete, schadevergoeding en verbeurdverklaring. De zaak wordt daarom in hoger beroep behandeld in Parijs voor een nieuwe beoordeling van de financiële gevolgen. De datum van het nieuwe proces is nog niet vastgesteld. UBS stelt dat haar belastingbeleid, bedrijfsmodel en werkwijze sinds 2012 ingrijpend zijn gewijzigd. ISS ESG erkent deze verbeteringen, maar blijft de uitkomst van de hernieuwde rechtszaak nauwlettend volgen.

Engagement over het recht op zelfbeschikking in de Palestijnse gebieden

In samenwerking met institutionele beleggers hebben we vragen gesteld aan de bedrijven die we geselecteerd hebben voor engagement. Het engagement richt zich enerzijds op het herstel van de bijdrage aan mensenrechtenschendingen in de Palestijnse gebieden en anderzijds op het voorkomen van betrokkenheid bij nieuwe mensenrechtenschendingen in hoogrisico- en conflictgebieden.

Het gaat om de volgende bedrijven:

- Airbnb
- Booking Holdings Inc
- Caterpillar
- Expedia Group Inc
- HP

We vroegen de bedrijven om in gesprek te gaan over beleidsmaatregelen en procedures op het gebied van mensenrechten voor activiteiten in conflict- en hoog-risicogebieden (CAHRA), in lijn met de OESO-richtlijnen en UNGP's. We vroegen ook om de toepassing van het bestaande beleid in de praktijk, met name in het geval van verhoogde due diligence. Verder hebben we vragen gesteld over de definitie van conflictgebieden, sectorprioritering en of duidelijke risicodrempels zijn vastgesteld

voor het stopzetten van diensten. Als laatst vroegen we om verduidelijking van de betrokkenheid van de ondernemingen bij bezette Palestijnse gebieden.

In de eerste helft van 2026 hebben we, soms na meerdere contactpogingen en het stellen van vragen op de aandeelhoudersvergadering, van **Airbnb**, **Caterpillar** en **Expedia** hoog over informatie ontvangen over de uitvoering van het mensenrechtenbeleid. We zullen de gesprekken en schriftelijke antwoorden opvolgen met vervolgvragen om te vragen het beleid verder toe te lichten en specifiek in te gaan op de situatie in de bezette Palestijnse gebieden. In de tweede helft van 2026 zullen we opvolging geven aan de engagements met de ondernemingen en indien van toepassing escalatiemogelijkheden overwegen.





4.18. Normatief: Arbeidsnormen

Wij hebben in het eerste halfjaar van 2026 met 3 ondernemingen een dialoog (op)nieuw geïnitieerd over een (vermeende) arbeidsnormcontroverse.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle arbeidsnormencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen²³. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.18.1 MIJLPALLEN ARBEIDSNORMEN

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controverse	1	2	3	4
Amazon.com, Inc.	8	15-10-2025	Verenigde Staten	Italië				
Amazon.com, Inc.	8	15-10-2025	Verenigde Staten	Spanje				
Amazon.com, Inc.	8	15-10-2025	Verenigde Staten	Verenigd Koninkrijk				
Amazon.com, Inc.	8	15-02-2021	Verenigde Staten	Duitsland				
Amazon.com, Inc.	9	15-02-2021	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Coca-Cola Europacific Partners plc	8	16-02-2026	Verenigd Koninkrijk	Filipijnen				
Delta Air Lines, Inc.	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Fortescue Ltd.	8	15-02-2023	Australië	Australië				
Ubisoft Entertainment SA	8	15-04-2026	Frankrijk	Canada				
Ubisoft Entertainment SA	8	15-04-2026	Frankrijk	Frankrijk				

	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van controverse	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Er zijn afgesloten dialogen voor dit thema.

²³ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.





4.19. Normatief: Milieu

Wij hebben in het eerste halfjaar van 2026 geen nieuwe dialogen geïnitieerd over een (vermeende) milieunormcontroverse.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle milieucasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen²⁴. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.19.1 MIJLPALEN MILIEU

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controverse	1	2	3	4
Aecon Group Inc.	8	15-02-2021	Canada	Canada				
Albemarle Corporation	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Chili				
AtkinsRealis Group Inc.	8	15-02-2021	Canada	Canada				
Iberdrola SA	8	15-10-2025	Spanje	Brazilië				
Norfolk Southern Corporation	8	17-07-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
NRG Energy, Inc.	8	01-04-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Repsol SA	8	17-10-2022	Spanje	Peru				

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beeindiging van controverse	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Er zijn afgesloten dialogen voor dit thema.

²⁴ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.





4.20. Normatief: Anti-corruptie

Wij hebben in het eerste halfjaar van 2026 met 2 ondernemingen een dialoog (op)nieuw geïnitieerd over (vermeende) corruptie.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle anti-corruptiecasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen²⁵. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 4.20.1 MIJLPALEN ANTI-CORRUPTIE

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controverse	1	2	3	4
Elevance Health, Inc.	8	16-02-2026	Verenigde Staten	Verenigde Staten				n.v.t.
Humana Inc.	8	16-02-2026	Verenigde Staten	Verenigde Staten				n.v.t.

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beeindiging van controverse	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Er zijn afgesloten dialogen voor dit thema.

²⁵ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

4.21. Escalatieoverzicht

Geëscaleerde dialogen

De onderstaande tabel geeft de escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) weer die in de eerste helft van 2026 zijn genomen in zowel thematische als normatieve dialogen. De eerste helft van het jaar is de drukste stemperiode, omdat in deze periode veel aandeelhoudersvergaderingen plaatsvinden in Europa, Japan en de Verenigde Staten. Escalatiemaatregelen kunnen onder meer bestaan uit het mede-indienen van een aandeelhoudersresolutie, het stemmen tegen bestuurders of het stemmen tegen het beloningsverslag.

TABEL 4.21.1 OVERZICHT GEËSCALEERDE DIALOGEN

Onderneming	Reden van escalatie	Genomen maatregel ¹
Delta Air Lines	Onvoldoende voortgang op het engagementthema Klimaattransitie Luchtvaart.	Tegen het beloningsvoorstel gestemd vanwege het ontbreken van klimaat- en ESG-gerelateerde prestatiecriteria in de variabele beloning.
PepsiCo	Onvoldoende voortgang op het engagementthema Nature Action.	De eerder mede-ingediende aandeelhoudersresolutie is ingetrokken nadat de onderneming toezeggingen heeft gedaan.
Sony Group Corporation	Onvoldoende voortgang op het engagementthema Mensenrechten en Governance.	Tegen de herbenoeming van de president gestemd wegens het uitblijven van reactie op herhaalde engagementverzoeken.
Alphabet Inc.	Geverifieerde controverse op het gebied van corruptie en vermeende controverses op het gebied van arbeidsnormen en mensenrechten.	Tegen de herbenoeming van de voorzitter gestemd wegens aanhoudende ESG-controverses.
Amazon.com, Inc.	Geverifieerde controverses op het gebied van corruptie en arbeidsnormen en meerdere vermeende controverses op het gebied van arbeidsnormen.	Tegen meerdere bestuurders gestemd vanwege aanhoudende ESG-controverses en zorgen over het toezicht van de raad op materiële ESG-risico's.

¹ Zie voor verdere duiding tegenstem het 'Voting Disclosure Systeem'

Uitgelichte escalatie

PepsiCo

In 2025 is samen met andere beleggers een aandeelhoudersresolutie ingediend bij PepsiCo, omdat de onderneming onvoldoende voortgang liet zien op het engagementthema Nature Action. De resolutie vroeg PepsiCo om een biodiversiteitsrisico- en impactanalyse uit te voeren en hierover te rapporteren.

In de eerste helft van 2026 heeft PepsiCo naar aanleiding van de resolutie toezeggingen gedaan. Daarmee kwam de onderneming voldoende tegemoet aan de belangrijkste aandachtspunten uit het engagementtraject. Om die reden is het aandeelhoudersvoorstel ingetrokken. De toezeggingen worden de komende periode gemonitord, zodat kan worden beoordeeld of de aangekondigde stappen ook daadwerkelijk leiden tot betere rapportage en meer inzicht in biodiversiteitsrisico's en -impact.

Te escalaren dialogen

De eerste helft van het jaar, waarin de meeste aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen in Europa, Japan en de Verenigde Staten plaatsvinden, is de drukste stemperiode. Alle thematische en normatieve dialogen die in aanmerking komen voor escalatie zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

TABEL 4.21.2 OVERZICHT TE ESCALAREN DIALOGEN

Onderneming	Reden van escalatie
Alphabet Inc.	Geverifieerde controverse Corruptie. Vermeende controverses Arbeidsnormen en Mensenrechten.
Amazon.com, Inc.	Geverifieerde controverse Corruptie en Arbeidsnormen. Vermeende controverses Arbeidsnormen (4x) en Corruptie.
Delta Air Lines, Inc.	Onvoldoende voortgang engagementthema Klimaattransitie Luchtvaart.
McDonald's Corp	Onvoldoende voortgang engagementthema Goede Voeding en Preventie Mensenrechtenrisico's.
Sony Group Corporation	Onvoldoende voortgang engagementthema Mensenrechten en Governance.
Uber Technologies Inc	Onsuccesvol afgesloten dialoog Engagementthema Preventie Mensenrechten.

5. Betrokken aandeelhouderschap: stemmen & corporate governance

Huisarts & Pensioen ziet het als haar plicht van haar stemrecht gebruik te maken om waar nodig en waar mogelijk het belang van Huisarts & Pensioen, haar deelnemers en de maatschappij te beschermen. De UNPRI en de UN Global Compact/OESO richtlijnen vormen bij het stembeleid van Huisarts & Pensioen het uitgangspunt. Voor de illiquide portefeuillecomponenten privaat vastgoed en infrastructuur heeft Huisarts & Pensioen geen eigen stemrecht. Huisarts & Pensioen belegt voor deze categorieën in fondsen waarbij de uitoefening van stemrecht of recht op posities in een RvC is uitbesteed aan de manager van deze beleggingen. Huisarts & Pensioen zal zich een beeld vormen van wat de huidige praktijk is bij deze beleggingen en in hoeverre dit strookt met de eigen MVB-overtuigingen.

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals de Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. Huisarts & Pensioen belegt onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en is daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan Huisarts & Pensioen invloed uitoefenen op de onderneming. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen kan het zich uitspreken over het beloningsbeleid. Huisarts & Pensioen doet dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergadering (stemmen). Door gebruik te maken van het stemrecht kunnen de beleggingsfondsen invloed uitoefenen op ondernemingen en invloed aanwenden om een betere corporate governance te stimuleren bij de ondernemingen. Een goede corporate governance draagt bij aan de lange termijn waardecreatie.

5.1. Huisarts & Pensioen als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfondsen een beleid moeten hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan het stembeleid. Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen. In bijlage 2 vindt u de volledige tekst van de relevante bepalingen voor institutionele beleggers van de Nederlandse Corporate Governance code.

Huisarts & Pensioen voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website van Huisarts & Pensioen zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid;
2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen halfjaar;
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering.

5.2. Stemgedrag Huisarts & Pensioen

Achtergrond

De eerste helft van het jaar is traditioneel de drukste periode voor aandeelhoudersvergaderingen. De meeste ondernemingen in Europa, Noord-Amerika en delen van Azië houden hun aandeelhoudersvergadering in deze periode. Hierdoor biedt het stemseizoen een goed beeld van de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van ondernemingsbestuur, aandeelhoudersrechten en duurzaamheid.

Meer engagement voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering

Een belangrijke ontwikkeling in het stemseizoen 2026 is de verschuiving van publieke stemming naar engagement

voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering. Met name bij ESG-gerelateerde onderwerpen vinden steeds vaker gesprekken plaats tussen ondernemingen en aandeelhouders voordat een voorstel daadwerkelijk in stemming wordt gebracht. Deze gesprekken leiden regelmatig tot aanvullende toezeggingen, verbeterde rapportage, beleidsaanpassingen of andere verduidelijkingen vanuit ondernemingen, waardoor aandeelhoudersvoorstellen soms worden aangepast of ingetrokken. Tegelijkertijd kunnen dergelijke gesprekken ook van invloed zijn op de wijze waarop beleggers uiteindelijk stemmen op managementvoorstellen, bijvoorbeeld over beloning, bestuurdersverkiezingen of klimaatgerelateerde agendapunten. Hierdoor geven stemuitslagen alleen niet langer een volledig beeld van de invloed die aandeelhouders op ondernemingen uitoefenen.

Deze ontwikkeling onderstreept het belang van een integrale benadering van actief aandeelhouderschap, waarbij stemmen en engagement elkaar versterken. Stemuitslagen blijven belangrijk, maar moeten steeds vaker worden gezien in samenhang met de gevoerde dialoog, de gemaakte afspraken en de bereikte resultaten.

Minder aandeelhoudersvoorstellen, blijvende focus op beloning

Het aantal aandeelhoudersvoorstellen daalde verder ten opzichte van vorig jaar, met name op het gebied van milieu- en sociale onderwerpen. Tegelijkertijd bleven beloningsvoorstellen wereldwijd een belangrijk aandachtspunt voor beleggers. Discussies over de hoogte van beloningen, de koppeling aan prestaties en de kwaliteit van de onderbouwing speelden zowel in Europa als in de Verenigde Staten een prominente rol.

De afname van het aantal aandeelhoudersvoorstellen betekent niet dat de onderliggende onderwerpen minder relevant zijn geworden. Veel beleggers richten zich juist meer op de uitvoering van bestaande toezeggingen, de dialoog voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering en het aanspreken van ondernemingen op eerder gecommuniceerde doelstellingen.

Verschillen tussen de Verenigde Staten en Europa nemen toe

Ook in dit stemseizoen werden de verschillen tussen de Verenigde Staten en Europa duidelijk zichtbaar. In de Verenigde Staten blijft duurzaamheid onder druk staan door politieke en juridische ontwikkelingen. Dit vertaalde zich onder meer in minder steun voor duurzaamheidsgerelateerde voorstellen en een verdere afname van het aantal ingediende voorstellen.

In Europa blijven duurzaamheid, transparantie en verslaggeving daarentegen een belangrijk onderdeel van goed ondernemingsbestuur. Regelgeving blijft daarbij een belangrijke drijver. Voor internationale beleggers betekent dit dat stemresultaten steeds vaker in hun regionale context moeten worden beoordeeld.

Opkomende thema's: AI en governance

Kunstmatige intelligentie ontwikkelt zich verder als governanceonderwerp. Hoewel AI in Europa nog slechts beperkt zichtbaar was op aandeelhoudersvergaderingen, neemt de aandacht voor toezicht op AI-gerelateerde risico's toe. Beleggers verwachten steeds vaker dat ondernemingen kunnen laten zien hoe bestuur en raad van commissarissen toezicht houden op het gebruik van AI, datakwaliteit en gerelateerde risico's.

Wij blijven deze ontwikkelingen volgen en beoordelen in hoeverre zij aanleiding geven om het stembeleid of de toepassing daarvan verder aan te scherpen.

Stemactiviteiten van Huisarts & Pensioen

In het eerste halfjaar is wereldwijd gestemd op aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen waarin wordt belegd. Niet in alle gevallen is met het management meegestemd. Zie de kerncijfers hieronder.

TABEL 5.2.1 KERNCIJFERS

Aandeelhoudersvergaderingen	Agendapunten	Tegen management %
663	8.067	19%

Managementvoorstellen

Bij managementvoorstellen werd in het afgelopen halfjaar vooral kritisch gestemd op onderwerpen waar het stembeleid duidelijke eisen stelt aan transparantie, onafhankelijkheid, prestatiekoppeling en duurzame langetermijnwaardecreatie. Dit kwam met name terug bij klimaatvoorstellen, beloningsvoorstellen en auditgerelateerde voorstellen. Bij beloningsvoorstellen hadden tegenstemmen vaak te maken met zorgen over de hoogte of structuur van beloningen, onvoldoende transparantie over prestatiecriteria of een beperkte koppeling tussen beloning en prestaties. Ook bij auditgerelateerde voorstellen werd kritisch gekeken, onder meer naar de onafhankelijkheid van de accountant en langdurige zittingstermijnen.

Bij managementvoorstellen in de categorie klimaat ging het om een beperkt aantal voorstellen. Daardoor kan één stem voor of tegen een relatief groot effect hebben op het percentage. Deze voorstellen hebben doorgaans betrekking op klimaattransitieplannen die ondernemingen ter advisering aan aandeelhouders voorleggen. Een tegenstem betekent in dat geval dat het voorgelegde plan niet voldoende voldeed aan de eisen uit het stembeleid. Daarnaast werd relatief vaak kritisch gestemd op strategische transacties, waarbij zorgvuldig is beoordeeld of de voorgestelde transacties voldoende in het belang waren van aandeelhouders en bijdroegen aan duurzame langetermijnwaardecreatie. Dit past bij het bredere beeld van het stemseizoen, waarin klimaat, beloning en goed bestuur belangrijke aandachtspunten bleven, maar waarin ieder voorstel steeds afzonderlijk is beoordeeld.

op inhoud, kwaliteit van de toelichting en aansluiting bij langetermijnwaardecreatie.

TABEL 5.2.2 MANAGEMENTVOORSTELLEN

Categorie	Aantal voorstellen	% Tegen
Klimaat	4	50%
Beloning	989	41%
Audit gerelateerd	446	37%
Strategische transacties	147	20%
Sociaal	15	20%
Benoemingen	3.241	17%
Aandelen gerelateerd	626	15%
Bestuurders gerelateerd	728	9%
Overig	46	7%
Routine	986	5%
Statuten gerelateerd	377	4%
Overname gerelateerd	26	4%
Niet-routinematig	190	2%
Duurzaamheid	23	0%
Beleggingsfondsen	1	0%

Aandeelhoudersvoorstellen

In het afgelopen halfjaar heeft Huisarts & Pensioen op **287 aandeelhoudersvoorstellen** gestemd. Deze voorstellen hadden betrekking op uiteenlopende thema's, waaronder benoemingen, sociale onderwerpen, bestuurdersgerelateerde onderwerpen, corporate governance, klimaat, duurzaamheid en overige onderwerpen.

Bij de interpretatie van de stemcijfers is het belangrijk om de percentages tegen per thema te lezen in samenhang met de aard en het aantal voorstellen dat op de agenda is gekomen. In het stemseizoen 2026 was zichtbaar dat het aantal ESG-gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen afnam, terwijl bepaalde anti-ESG-voorstellen relatief zichtbaar bleven. Dit kan invloed hebben op het percentage tegenstemmen binnen bepaalde categorieën. Een relatief hoog percentage tegen betekent daarom niet dat het stembeleid is gewijzigd. ESG-bevorderende aandeelhoudersvoorstellen worden in beginsel nog steeds gesteund wanneer zij voldoende bijdragen aan betere transparantie, sterker bestuur of beter inzicht in materiële risico's.

In onderstaande tabel staat een overzicht van het aantal aandeelhoudersvoorstellen per thema en het percentage stemmen tegen.

TABEL 5.2.3 AANDEELHOUDERSVOORSTELLEN

Categorie	Aantal voorstellen	% Tegen
Duurzaamheid	14	86%
Routine	11	64%
Overig	19	58%
Sociaal	37	30%
Statuten gerelateerd	16	25%
Klimaat	22	23%
Beloning	12	17%
Benoemingen	81	16%
Niet-routinematig	8	12%
Audit gerelateerd	9	11%
Bestuurders gerelateerd	31	6%
Corporate Governance	23	4%
Aandelen gerelateerd	4	0%

Aandeelhouders kunnen op aandeelhoudersvergaderingen een voorstel agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. Deze aandeelhoudersvoorstellen kunnen betrekking hebben op uiteenlopende thema's, zoals klimaat, biodiversiteit, gezondheid, arbeidsrechten, mensenrechten, kunstmatige intelligentie, aandeelhoudersrechten of goed ondernemingsbestuur.

Ieder aandeelhoudersvoorstel wordt afzonderlijk beoordeeld op inhoud, wenselijkheid, werkbaarheid en verwacht effect. Voorstellen die bijdragen aan duurzaamheid, goed ondernemingsbestuur, aandeelhoudersrechten of betere transparantie worden in beginsel gesteund wanneer zij passen binnen het stembeleid en bijdragen aan duurzame langetermijnwaardecreatie. Er kan echter tegen worden gestemd wanneer een voorstel onvoldoende is onderbouwd, te voorschrijvend is, onevenredig belastend is of onvoldoende aansluit bij het belang van de onderneming en haar aandeelhouders op de lange termijn.

Regionale verdeling

Hieronder staat de regionale verdeling van de stemcijfers opgenomen. De grootste afzonderlijke markten waren de VS, China en India.

TABEL 5.2.4 REGIONALE VERDELING STEMCIJFERS

Regio	Aantal vergaderingen	Percentage stemverhouding
Azië excl. Japan	251	38%
Europa	124	19%
Noord-Amerika	153	23%
Japan	40	6%
Overig / Cariben	116	17%
Midden-Oosten	10	2%
Oceanië	3	0%

Op de website van Huisarts & Pensioen kunt u via het Vote Disclosure Systeem vinden hoe we gestemd hebben per aandeelhoudersvergadering.

Achmea IM voert ons stembeleid uit en past voor elke steminstructie het eigenop maat gemaakte stembeleid toe. Achmea IM maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van het stemplatform en analyses van Institutional Shareholder Services (ISS). Het stembeleid wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten.

Voordat de definitieve stem wordt uitgebracht analyseren we een selectie van de voorstellen op individuele basis. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

5.3. Relevante stemmingen

Huisarts & Pensioen rapporteert over relevante stemmingen om inzicht te geven in de toepassing van het stembeleid en de invulling van actief aandeelhouderschap. Aandeelhoudersvergaderingen zijn een belangrijk moment waarop het pensioenfonds invloed kan uitoefenen op ondernemingen waarin wordt belegd. In dit hoofdstuk worden stemmingen toegelicht die relevant waren vanwege het onderwerp, de aansluiting bij het stembeleid, de afwijking van het bestuursadvies, de mate van aandeelhouderssteun of bredere ontwikkelingen in het stemseizoen.

De selectie bevat zowel managementvoorstellen als aandeelhoudersvoorstellen. Stemmingen die specifiek zijn ingezet als escalatiemaatregel worden toegelicht in het escalatieoverzicht in het engagementhoofdstuk.

Een volledig overzicht van het stemgedrag per vergadering en per agendapunt is beschikbaar via de rapportagetool. Hieronder worden enkele relevante stemmingen toegelicht.

Resoluties

Biodiversiteit en natuur

The Home Depot – Biodiversiteitsimpact en afhankelijkheden in de waardeketen (agendapunt 10)

Dit aandeelhoudersvoorstel verzocht The Home Depot om een biodiversiteitsimpact- en afhankelijkheidsanalyse uit te voeren en openbaar te maken. Het voorstel vroeg de onderneming om de belangrijkste natuurgerelateerde risico's, impacts en afhankelijkheden in de waardeketen en productcategorieën in kaart te brengen, zodat deze informatie kan worden gebruikt bij de verdere ontwikkeling van de natuurstrategie.

Het bestuur adviseerde tegen het voorstel en gaf aan dat The Home Depot al verschillende beleidslijnen, initiatieven en rapportages heeft op het gebied van verantwoord houtgebruik, duurzame bosbouw, chemicaliën en natuurgerelateerde risico's. De onderneming verwees onder meer naar haar houtinkoopbeleid, rapportages over duurzame bosbouw, CDP-rapportage en bestaande governance rond duurzaamheid en milieu.

Huisarts & Pensioen heeft het voorstel gesteund, omdat meer gestructureerde rapportage beleggers helpt inzicht te krijgen in hoe The Home Depot risico's rond ontbossing, biodiversiteitsverlies en natuurafhankelijkheden beheerst. Voor een onderneming met een brede waardeketen en productcategorieën waarin hout, tuinproducten en chemische stoffen een rol spelen, is inzicht in natuurgerelateerde risico's relevant voor risicobeheer en langetermijnwaardecreatie. Het voorstel werd niet aangenomen, maar kreeg 14,3% steun van de aandeelhouders.

Beloning en aandeelhoudersrechten

AkzoNobel – Aanvulling op het beloningsbeleid voor de CFO (agendapunt 5.b)

Op de aandeelhoudersvergadering van AkzoNobel werd gestemd over een voorstel om een eenmalige retentiebeloning van EUR 750.000 toe te kennen aan de CFO. De beloning hield verband met het verzoek aan de CFO om langer aan te blijven in verband met de voorgenomen fusie met Axalta.

Huisarts & Pensioen heeft tegen dit voorstel gestemd. Het stembeleid stelt dat beloningen transparant en goed onderbouwd moeten zijn, en dat zij aantoonbaar moeten samenhangen met de prestaties van de onderneming en langetermijnwaardecreatie. Bij dit voorstel waren er zorgen of de eenmalige retentiebeloning hier voldoende aan voldeed. Daarbij speelde mee dat de onderbouwing beperkt was, dat onvoldoende duidelijk was welke aanvullende prestatiecriteria tegenover de beloning stonden en dat er vragen waren over de verhouding tot bestaande beloningsafspraken bij afronding van de fusie.

Het voorstel werd aangenomen, maar kreeg 22,5% tegenstemmen. Daarmee liet een substantiële minderheid van aandeelhouders zien zorgen te hebben over de voorgestelde aanvullende beloning.

Universal Music Group – Beloningsverslag bestuur (agendapunt 3)

Op de aandeelhoudersvergadering van Universal Music Group werd gestemd over het beloningsverslag van het bestuur. In dit verslag wordt onder meer toegelicht hoe de beloning van bestuurders over het boekjaar 2025 is vastgesteld en hoe de variabele beloning is toegekend.

Huisarts & Pensioen heeft tegen het beloningsverslag gestemd. Het stembeleid stelt dat beloningen transparant en goed onderbouwd moeten zijn, en dat zij aantoonbaar moeten samenhangen met de prestaties van de onderneming en langetermijnwaardecreatie. Bij Universal Music Group waren er zorgen over de hoogte van de totale beloning van de CEO, de beperkte prestatiekoppeling van een deel van de langetermijnbeloning en de mogelijkheid dat beloning kan worden toegekend bij prestaties onder de mediaan. Hoewel de onderneming de toelichting op onderdelen van de beloning heeft verbeterd, waren deze verbeteringen onvoldoende om de zorgen over de hoogte en structuur van de beloning weg te nemen.

Het beloningsverslag werd aangenomen, maar kreeg 27,4% tegenstemmen. Daarmee liet een substantiële minderheid van aandeelhouders zien zorgen te hebben over de beloningsstructuur en de verhouding tussen beloning, prestaties en langetermijnwaardecreatie.

Wolters Kluwer – Wijziging van de statuten over het beloningsbeleid (agendapunt 10)

Op de aandeelhoudersvergadering van Wolters Kluwer werd gestemd over een voorstel om de statuten te wijzigen. De voorgestelde wijziging had betrekking op de stembrempel voor het vaststellen van het beloningsbeleid voor het bestuur. Waar nu een meerderheid van 75% geldt, wilde de onderneming dit aanpassen naar een gewone meerderheid van de uitgebrachte stemmen (50%).

Huisarts & Pensioen heeft tegen dit voorstel gestemd. Het beloningsbeleid is een belangrijk governance-instrument, omdat hierin de kaders voor vaste en variabele beloning van bestuurders worden vastgesteld. Een hogere stembrempel zorgt ervoor dat het beloningsbeleid alleen kan worden aangepast wanneer daarvoor brede steun onder aandeelhouders bestaat. Het verlagen van deze drempel zou deze aandeelhouderswaarborg verzwakken en de invloed van aandeelhouders op het beloningsbeleid verminderen.

Het voorstel werd aangenomen, maar kreeg 45,8% tegenstemmen. Daarmee liet een grote minderheid van aandeelhouders zien zorgen te hebben over het verlagen van deze bestaande aandeelhoudersbescherming.

Digitale technologie, AI en mensenrechten

The Toronto-Dominion Bank – Rapportage over het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) in besluitvorming, risicobeoordeling en kredietverlening (aandeelhoudersvoorstel 7)

Dit aandeelhoudersvoorstel verzocht The Toronto-Dominion Bank om te rapporteren over het gebruik van AI bij besluitvorming op senior niveau, risicobeoordeling en kredietverlening. Het voorstel vroeg om meer transparantie over de manier waarop de bank AI inzet, hoe risico's zoals bias, onjuiste uitkomsten, privacy en beveiliging worden beheerst, en hoe medewerkers worden getraind om AI verantwoord te gebruiken.

Het bestuur adviseerde tegen het voorstel en gaf aan dat de bank al beschikt over governance-, toezicht- en controlemaatregelen om AI-risico's te identificeren en te beheersen. Daarbij verwees de bank onder meer naar bestaande kaders voor modelrisicobeheer, compliance, dataprivacy, technologie- en beveiligingsrisico's en derdepartijrisico's. Volgens de bank zou aanvullende gedetailleerde rapportage bovendien concurrentiegevoelige informatie kunnen blootleggen.

Huisarts & Pensioen heeft het voorstel gesteund, omdat aanvullende transparantie over het gebruik van AI beleggers beter in staat stelt om de voordelen en risico's van deze technologie te beoordelen. Zeker bij een financiële instelling is het belangrijk dat duidelijk is hoe AI wordt toegepast in besluitvorming, risicobeoordeling en kredietverlening, en welke waarborgen bestaan om mogelijke negatieve effecten te voorkomen. Het voorstel

werd niet aangenomen, maar kreeg 21,3% steun van de aandeelhouders.

6. Impactbeleggen

Impact beleggingen, ook wel beleggingen in oplossingen genoemd, zijn beleggingen die naast een financiële doelstelling ook een concreet meetbare maatschappelijke doelstelling hebben. In dit hoofdstuk rapporteren wij over de omvang van onze impact beleggingen en de gerealiseerde impact.

6.1. Zorgvastgoed

Wij hebben het initiatief genomen om een fonds op te zetten dat er volledig op is gericht om betaalbaar en duurzaam zorgvastgoed in Nederland te realiseren: het Apollo Zorgvastgoedfonds. Dit fonds investeert in zorgvastgoed, waaronder eerstelijnszorgcentra. De fondsmanager is lid van GRESB (benchmark voor duurzaam vastgoed) en heeft de UNPRI ondertekend.

Huisarts & Pensioen is erin geslaagd om het volledige initiële doelvermogen van EUR 80 miljoen te beleggen en heeft het fonds daarmee een goede start gegeven. Het Apollo Zorgvastgoedfonds heeft inmiddels meer geïnteresseerde partijen aangetrokken om zo haar impact te vergroten. Per medio 2026 was de totale omvang van het fonds EUR 241 miljoen. De investeringen van het fonds zijn onder te verdelen in drie categorieën: beschermd wonen, verpleegcomplexen en gezondheidscentra.

TABEL 6.1.1 ZORGVASTGOED FONDS

	Gezondheidscentra	Verpleegcomplexen	Beschermd wonen
Omvang van fonds (marktwaarde)	€ 103.028.081	€ 138.037.375	€ 218.787
Aandeel H&P in fonds (marktwaarde)	€ 27.284.609	€ 43.361.462	€ 218.787
Aantal vastgoed objecten	18	11	0
Aantal huisartsen of (woon)eenheden	114		0
Aantal patiënten of bewoners	160.300	493	0

Naast de omvang en de opbouw van de portefeuille houden wij ook in de gaten wat de impact is op de zorgaanbieders (financierbaarheid, relatietermijn en tevredenheid) op de gebruikers (betaalbaarheid, tevredenheid en veiligheid) en op de omgeving (tevredenheid en duurzaamheid).

7. Bijlagen

7.1. Thematische dialoog

Het aangaan van de dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille is een belangrijk instrument om financiële-, sociale en milieu risico's te beheersen, kansen te benutten en daarnaast positieve maatschappelijke impact te behalen. Daarom heeft de thematische dialoog een centrale plek binnen het MVB-beleid. De thematische dialoog wordt gericht op het beheersen van risico's en het benutten van kansen op specifieke thematiek die binnen een sector of een keten speelt. Beter beleid, transparantie en optimalisatie van bedrijfsprocessen worden rondom specifieke thema's centraal gesteld.

Wat maakt engagement effectief?

Uit onderzoek blijkt dat meerdere factoren bepalend zijn voor het effectief uitvoeren van engagement. De resultaten uit deze onderzoeken zijn geïntegreerd in de engagementstrategie:

Een gedegen voorbereiding is cruciaal voor een effectieve dialoog

Een gedegen vooronderzoek en voorbereiding per onderneming is het vertrekpunt van ons proces. Daarnaast wordt er voor een beperkt aantal thema's gekozen, deze focus verhoogt de effectiviteit van de inzet.

Een goede relatie met het bedrijf maakt de dialoog effectiever

Relatiebeheer vraagt geduld. Daarom nemen we de tijd en duurt een dialoog ongeveer 3 jaar, vanaf het eerste onderzoek, tot de laatste gesprekken en evaluatie van het resultaat. Daarnaast houden we bij de selectie van de ondernemingen ook rekening met de openheid van een onderneming en eventuele cultuurverschillen.

Maak de verbinding met financiële materialiteit en actuele thema's binnen de onderneming

Bij de voorbereiding van de dialoog onderzoeken we niet alleen hoe onderneming presteert op het thema van de dialoog maar onderzoeken we ook hoe de onderneming er financieel voorstaat en hoe 'materieel' het onderwerp van de dialoog is voor de onderneming. Met die 'materialiteit' onderstrepen we het belang van het betreffende thema voor ons als belegger en laten we de onderneming zien dat verbeteringen ook kunnen bijdragen aan het succes van de onderneming.

Doelstellingen sluiten zoveel mogelijk aan

De hoofddoelstelling van thematische dialogen is om binnen het MVB-beleid concrete invulling te geven aan de strategie van onze klanten en het speerpuntenbeleid. Dit is weergegeven in onderstaande tabel. Deze speerpunten zijn een logisch startpunt voor de samenstelling en ordening van het totale thematische engagementprogramma. Ook sluiten we waar mogelijk ook aan bij de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (VN).

TABEL 7.1.1 SPEERPUNTENBELEID¹

Thema	Symbol
Klimaat	
Mensenrechten	
Gezondheid	
Arbeidsnormen	
Natuur & Milieu	

¹ Bron: Achmea Investment Management

Sustainable Development Goals (hierna: SDG's)

Binnen het engagementprogramma -op het niveau van individuele thema's- stellen wij doelen op. Wij hechten er belang aan om onze doelstellingen daar waar mogelijk en relevant te koppelen aan de SDG's. Deze duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn in 2015 door de VN vastgesteld en hebben als doel om in 2030 belangrijke mondiale kwesties op 17 uiteenlopende aandachtsgebieden te hebben opgelost. De kwesties variëren van armoedebestrijding tot klimaatverandering en van duurzame consumptie tot gendergelijkheid. Voortgang op de verschillende SDG's wordt gemeten aan de hand van 169 onderliggende doelstellingen. Deze doelstellingen worden elk weer gemeten op basis van 232 vooraf vastgestelde indicatoren. Het idee achter de SDG's is dat verschillende actoren in de samenleving binnen de eigen invloedssfeer bijdragen aan behalen van de doelen. Nationale staten hebben in veel gevallen een belangrijke bijdrage te leveren, maar ook het bedrijfsleven en institutionele beleggers kunnen binnen de eigen invloedssfeer een bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen.

TABEL 7.1.2 LOPENDE ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema			
Klimaattransitie Luchtvaart			
Waterimpact en -afhankelijkheid			
Goede Voeding			
Aanpak Ontbossing			

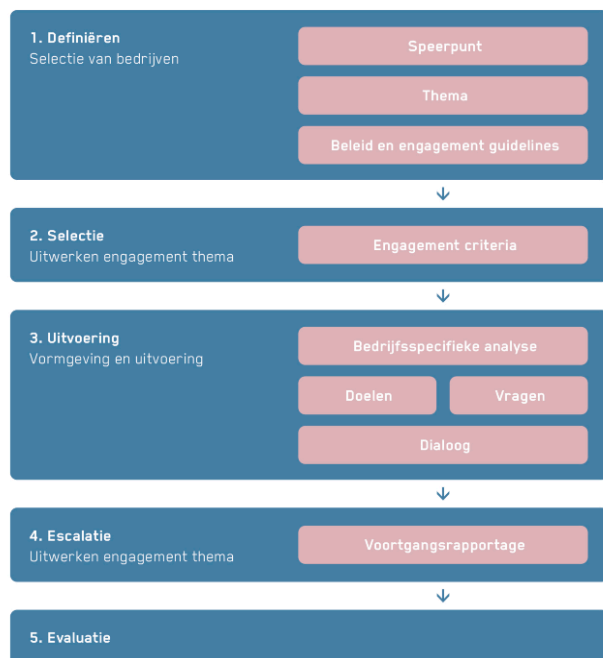
TABEL 7.1.3 LOPENDE ENGAGEMENTTHEMA'S VERVOLG

Thema			
Nature Action			
Access to Healthcare			
Just Transition			
Preventie Mensen- rechtenrisico's			
Kleding en Circulariteit			
Klimaattransitie Chemie			

Engagementproces

Ons thematisch engagementproces kent 5 fases, zoals weergegeven in de volgende figuur.

**FIGUUR 7.1.1 PROCES
THEMATISCH ENGAGEMENT**



Definiëren

Binnen de speerpuntthema's identificeert het MVB team van Achmea IM in samenspraak met klanten en beleggers de engagementthema's. Dit leidt tot een engagement long-list die potentiële thema's bevat voor opname in het thematische engagementprogramma. Belangrijke input voor definiëring van thema's zijn ESG-analyses van onze beleggers en externe onderzoeksbureaus, actuele en relevante maatschappelijke thema's en wetenschappelijke onderzoeken.

Selectie

Op basis van verder vooronderzoek en met oog voor een goede verdeling van thema's over de 5 speerpunten kunnen thema's op de short-list komen. Op basis van klantwensen en de inhoudelijke analyses van ondernemingen in de beleggingsportefeuilles maken wij een selectie van subthema's en ondernemingen die in het programma worden opgenomen. Hierbij identificeren wij met name ondernemingen die nog stappen kunnen maken om te voldoen aan best-practices die in de sector of keten gelden en ondernemingen waarvan we verwachten dat ze open staan voor engagement.

Uitvoering

Het MVB team van Achmea IM start de dialogen en voert ze uit. De start van de dialoog verloopt veelal via brief of email. Hierin introduceren wij onszelf en onze klanten, alsmede

het onderwerp dat wij zullen bespreken. Het vervolg van de dialoog bestaat doorgaans uit meerdere conference calls of bezoeken aan de onderneming.

Escalatie

Indien een onderneming niet (goed) reageert proberen we via andere wegen het contact tot stand te brengen en escaleren wij indien noodzakelijk. Bijvoorbeeld door samen te werken met andere investeerders, het stembeleid aan te passen of een aandeelhoudersresolutie te overwegen.

Evaluatie

Wij evalueren de dialogen, doelen en de samenstelling van het engagementprogramma elk halfjaar. Op basis daarvan stellen wij ondernemingsdoelstellingen scherper wanneer wenselijk en kunnen we de selectie wijzigen afhankelijk van de voortgang. Elk engagementprogramma wordt bij afronding nadrukkelijk geëvalueerd.

Communicatie

Over de omvang, doelstellingen en voortgang van de dialogen rapporteren wij op halfjaarbasis in dit verslag. Daarnaast lichten wij indien gewenst mondeling de voortgang van de dialogen toe.

Reikwijdte van engagementbeleid

Beleggers kunnen bedrijven financieren als aandeelhouder en als obligatiehouder. Wij vinden het dan ook relevant om de mogelijkheid te hebben ondernemingen vanuit beide perspectieven aan te kunnen spreken. Dat betekent dat we zowel beoordelen welke aandelenholdings als bedrijfsobligatieholdings onze klanten hebben in de onderneming. Mede op basis van deze analyse komen ondernemingen in aanmerking voor opname in het engagementprogramma.

Capaciteit en team

Het MVB-team van Achmea IM bestaat uit 13 medewerkers die allen bijdragen leveren aan de verschillende fasen van het engagementproces. Binnen ons team zijn 5 specialisten dagelijks met thematische dialogen bezig. Ten slotte werken wij daar waar relevant en opportuun in meerdere samenwerkingsverbanden samen met andere institutionele beleggers of andere (inter)nationale samenwerkingsverbanden. Op deze manier kunnen wij een gedegen invulling geven aan het thematisch engagementprogramma voor onze klanten.

Toelichting voortgang thema's

Om doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden alle thematische engagement mijlpalen gebruikt voor het meten en het rapporteren van de voortgang. De

onderstaande tabel toont een gedetailleerd overzicht. Deze mijlpalen geven aan welke voortgang er per thema en per onderneming is geboekt.

TABEL 7.1.4 STAPPEN DIALOOG¹

	Mijlpaal	Uitleg	Indicator
1	Analyse van het bedrijf	Bij het opstarten van een nieuwe thematische dialoog wordt bepaald welke ondernemingen in het programma worden opgenomen. Per onderneming wordt een nulmeting uitgevoerd op basis van publieke informatie en ESG-analyses in relatie tot het thema. De nulmeting geeft aan in welke fase de onderneming zich bevindt ten aanzien van het thema.	Afgerond/ gestart
2	Initiëren dialoog	Wij initiëren de dialoog veelal door een inleidende brief of e-mail te sturen, wanneer nodig gevolgd door een follow-up telefoongesprek. Dit vormt de start van een meerjarig dialoogtraject.	Brief verzonden en ontvangst bevestigd / brief verzonden
3	Voeren van dialoog	Wanneer de onderneming bevestigt dat zij in gesprek willen wordt er een bijeenkomst of een telefonische vergadering opgezet. Tijdens het eerste gesprek worden o.a. de bevindingen van het vooronderzoek voorgelegd en de stappen die de onderneming op dit thema zet besproken.	Gesprekken ingepland of gevoerd / gesprekken nog niet ingepland / gesprek afgewezen
4	Toezegging onderneming	De wijze waarop de onderneming aangeeft zich in te willen spannen om zaken verder te onderzoeken, ontwikkelen en uitvoeren documenteren wij als toezeggingen. Deze kunnen kwalitatief hoogwaardig zijn (positief), of nog niet volledig voldoen aan de door ons gestelde ambities (neutraal), of kunnen uitblijven (geen toezegging).	Toezegging beleidswijziging/ toezegging beleidswijziging nog niet voldoende
5	Aanpassen beleid & proces	De mate waarin de gedane toezeggingen daadwerkelijk worden vertaald in stappen door de onderneming. Bijvoorbeeld door het beleid te vernieuwen, zaken te onderzoeken of processen aan te passen.	Beleidswijziging doorgevoerd / beleidswijziging nog niet voldoende / beleidswijziging wordt niet doorgevoerd
6	Afronden dialoog	Wanneer de onderneming aantoonbaar de gewenste stappen heeft gezet ten aanzien van de doelstellingen kan de dialoog worden afgesloten. Indien dit niet het geval is binnen de gestelde termijn voor het engagementtraject wordt de dialoog niet succesvol afgerond.	Dialoog succesvol afgerond / dialoog onsuccesvol afgerond / dialoog tussentijds beëindigd

¹ Bron: Achmea Investment Management

7.2. Normatieve dialoog

7.2.1. De basis voor onze normatieve dialoog

Wij hanteren de uitgangspunten van diverse internationale breed gedragen richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen als minimale norm waar ondernemingen zich aan moeten houden. Voorbeelden zijn de 10 principes van het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, de conventies van de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie) en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Daarnaast toetsen we hoe onze normatieve dialogen bijdragen aan de 'Sustainable Development Goals' (SDGs) van de Verenigde Naties, de 17 internationaal overeengekomen duurzame ontwikkelingsdoelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030.

Er zijn 4 hoofdthema's te onderscheiden waar het gedrag van ondernemingen op kan worden beoordeeld, namelijk Mensenrechten, Arbeidsnormen, Milieunormen en Anti-corruptie. Institutionele beleggers kunnen als kapitaalverschaffers van ondernemingen een belangrijke rol spelen bij het aanspreken van ondernemingen als principes binnen deze hoofdthema's geschonden worden. Dit geldt niet alleen voor controverses die binnen de onderneming worden vastgesteld, maar ook voor controverses in de toeleveranciersketen.

Institutionele beleggers kunnen er bij ondernemingen op aandringen dat:

- ✓ de controverse wordt opgeheven;
- ✓ het ondernemingsbeleid wordt aangepast;
- ✓ soortgelijke controverses zich niet meer voordoen;
- ✓ waar relevant herstel en verhaal mogelijk wordt gemaakt.

Het aangaan van de dialoog over de controverse is dan ook een belangrijk middel voor de institutionele belegger om financiële-, reputatie-, sociale- of milieu schade te beheersen.

Door het screenen van bedrijven die de internationale normen schenden identificeren we ondernemingen die daadwerkelijk of potentiële negatieve impact hebben op de samenleving en milieu. Dit is een belangrijk onderdeel in het OESO due diligence traject.

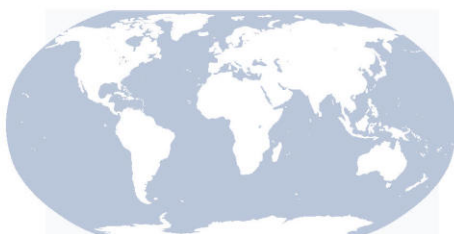
Hierbij wordt naast de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu ook naar de **ernst**, **schaal** en **onomkeerbaarheid** van de controverse gekeken:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.

- Met schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen, kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de negatieve impact.

Door middel van het Normatieve engagementprogramma spreken we ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van dialoog rapporteren we in deze halfjaarlijkse voortgangsrapportage. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal Achmea IM de onderneming nadrukkelijk oproepen tot herstel- en verhaalmogelijkheden voor degene die schade hebben geleden.

In de volgende pagina's gaan wij dieper in op de 4 hoofdthema's waarop wij onze normatieve dialoog voeren en de relevante internationale richtlijnen.



De OESO-richtlijnen worden onderschreven door 46 landen



9 thema's



Mensenrechten



Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen



Milieu



Bestrijding van corruptie, omkopsverzoeken en afpersing



Consumentenbelangen



Wetenschap en technologie



Mededinging



Belastingen



Transparantie

Opgericht in 2000 De OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen zijn aangenomen in 1971. Het beschrijft wat 46 landen van bedrijven, inclusief institutionele beleggers, verwachten bij het internationaal zakendoen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

1906001



7.2.1.1. Mensenrechtenkwesties en internationale verdragen

De 'rechten van de mens' vormen 1 van de 4 hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de eerste 2 principes. Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen. Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele controverses van mensenrechten.

In de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights* (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze

richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt:

"The Guiding Principles' normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved".

In de praktijk hebben mensenrechtencontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van het recht op zelfbeschikking
- ✓ Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
- ✓ Het niet respecteren van rechten van inheemse volken
- ✓ Beperking van vrijheid van meningsuiting

TABEL 7.2.1.1.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MENSENRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
			VIII. Consumentenbelangen	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen. Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid. Geneefse conventie. Haagse conventie.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De '*UN Guiding Principles on Business & Human Rights*', die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de Global Compact principes. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardde in 2007 een '*Verklaring over de rechten van inheemse volken*'. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de '*VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven*' wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de VS, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILO conventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen.

Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen 'de mensenrechten van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens'.



7.2.1.2. Arbeidsnormenkwesies en internationale verdragen

Het respecteren van arbeidsnormen is 1 van de 4 hoofdthema's van het Global Compact en wordt

geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele arbeidsnormcontroverses.

Naast de Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen die zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties van belang: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen.

In de praktijk hebben arbeidsnormencontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
- ✓ Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Kinderarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep
- ✓ Veiligheid van werknemers

TABEL 7.2.1.2.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA ARBEIDSRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.
	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid in het bijzonder wordt genoemd in de derde richtlijn van het Global Compact. Deze luidt: "Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining." De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het 4 de principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de International Labour Organisation (ILO) conventies ten aanzien van 'de fundamentele principes en rechten op het werk' en het 'effectief afschaffen van kinderarbeid' (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het 6 de principe van het Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvaten om hier invulling aan te geven.



7.2.1.3. Milieunormenkwesities en internationale verdragen

Het milieu is het derde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8 en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele milieunormcontroverses.

De richtlijnen van het Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de 'Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling' en luiden: "*Business should support a precautionary approach to environmental challenges*", "*Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility*" en "*Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies*." In de praktijk hebben milieunormcontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling
- ✓ Milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie- en voorzichtigheidsbeginsel, samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt, zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het *Kyoto Protocol*, het *Verdrag van Bazel* (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het *Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro*. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

TABEL 7.2.1.3.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan. Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol. VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

Klimaatverandering

De richtlijnen die we hanteren m.b.t. het klimaat betreffen het VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering en het Akkoord van Parijs. Controverses ten aanzien hiervan betreffen:

1. het falen om de impact van klimaatverandering te mitigeren door activiteiten of producten van bedrijven, en ook bedrijven die boetes en rechtszaken tegen zich hebben lopen voor bv het schenden van greenhouse gas standaarden.
2. tegenstand tegen mitigatie van klimaatverandering, bijvoorbeeld door lobby of rechtszaken.

Daarnaast nemen wij additionele maatregelen om klimaatverandering te beperken.



7.2.1.4. Anti-corruptiekwesties en internationale verdragen

Anti-corruptiebeleid is het 4 de hoofdstuk van het Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10.

Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

Principe 10 van het Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de 'VN Conventie tegen corruptie' en de 'VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit' en luidt: *"Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery."*

Het tiende principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptiecontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Omkopingspraktijken
- ✓ Afpersingspraktijken

TABEL 7.2.1.4.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			X. Mededinging	
			XI. Belastingen	

7.2.2. Het normatieve engagementproces

Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op ondernemingen die betrokken zijn bij controverses ten aanzien van internationale normen. Dit gebeurt door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een dreigende controversie start ISS ESG een dialoog met de onderneming om zo verdere escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde controversie start ISS ESG een dialoog met deze ondernemingen met als doel de controversie zo snel mogelijk op te heffen en nieuwe controverses in de toekomst te voorkomen. Achmea IM spreekt ISS ESG halfjaarlijks over de lopende dialogen om de voortgang van het engagementprogramma te monitoren.

ISS ESG screent potentiële betrokkenheid van ondernemingen bij het niet naleven van internationale normen en standaarden. Het volgt meer dan 23.000 uitgevende instellingen in de grote wereldwijde indices (large, mid en small cap).

Het filteren en beoordelen van vermeende controverses wordt gedaan met behulp van digitaal onderzoek, waarbij wereldwijd in 12 talen meer dan 4.400 mediabronnen en nog eens 200 deskundige bronnen van belanghebbenden worden gesorteerd, verwerkt en geanalyseerd. Onder mediabronnen vallen commerciële kranten, nieuwsbrieven, blogs en andere bronnen op internet. Onder bronnen van belanghebbenden valt informatie van overheidsinstanties en gezaghebbende internationale instellingen, Non Governmental Organisations (NGOs)'s en vakbonden. Omdat de bronnen van belanghebbenden vaak veel

relevante informatie bevatten, beoordelen de analisten van ISS ESG deze zonder tussenkomst van een filter.

De onderzoeksmethodologie die ISS ESG gebruikt bij het onderzoeken van potentiële controverses is kwalitatief. De methodologie doorloopt 5 stappen, in wisselende volgorde:

1. Bepalen of de vermeende controversie betrekking heeft op het niet naleven van internationale normen en standaarden;
2. Bepalen van de relatie van de onderneming met de vermeende controversie;
3. Beoordeling van de ernst, geloofwaardigheid en omvang van de vermeende controversie. Hierbij wordt ook meegewogen of de vermeende controversie incidenteel of structureel van aard is;
4. Beoordeling van herstelmaatregelen;
5. Bepalen of de beschuldigingen zijn geverifieerd door een gezaghebbende bron.

De scores Rood, Oranje en Groen

Op basis van de onderzoeksmethode onderscheiden analisten de gevonden vermeende controverses naar beoordelingscategorieën, waar scores bij horen. Op basis van deze scores krijgt de casussen de status Rood, Oranje of Groen. De score 10 leidt tot de status Rood, scores 6 tot en met 9 leiden tot de status Oranje en scores 1 tot 5 leiden tot de status Groen. Voor een gedetailleerde omschrijving van de verschillende scores en bijbehorende beoordelingscategorieën verwijzen wij naar de onderstaande tabel.

TABEL 7.2.2.1 GEDETAILEERDE OMSCHRIJVING VAN DE VERSCHILLENDE SCORES EN BIJBEHORENDE BEOORDELINGSCATEGORIEËN

Beoordelingssignaal	Score	Beoordelingscategorie	Uitleg beoordelingscategorie
Rood	10	Geverifieerde zeer ernstige controversie ten aanzien van internationale normen	De controversie is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de controversie niet geadresseerd. De controversie wordt geclassificeerd als zeer ernstig.

Beoordelingssignaal	Score	Beoordelingscategorie	Uitleg beoordelingscategorie
Oranje	9	Geverifieerde ernstige controverse ten aanzien van internationale normen	De controverse is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de controverse niet geadresseerd. De controverse wordt geclassificeerd als ernstig.
Oranje	8	Vermeende controverse ten aanzien van internationale normen	Er zijn geloofwaardige, maar niet geverifieerde beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een controverse ten aanzien van internationale normen.
Oranje	7	Geverifieerde controverse ten aanzien van internationale normen gevolgd door adequate maatregelen van de onderneming.	De controverse is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de controverse echter adequaat geadresseerd en is bezig de maatregelen te adresseren.
Oranje	6	Gefragmenteerde informatievoorziening	De beschuldigingen en risico's zijn geloofwaardig, maar de betrokkenheid van de onderneming bij de vermeende controverse is onduidelijk.
Groen	5	Onder observatie	Er zijn beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een controverse van internationale normen. Er is echter onvoldoende informatie beschikbaar om de ernst van de situatie of de betrokkenheid van de onderneming te kunnen beoordelen.
Groen	4	De controverse wordt geadresseerd	De controverse is nog niet hersteld, maar niet heel ernstig. De onderneming is responsief en neemt adequate maatregelen of heeft toegezegd dat te zullen doen.
Groen	3	Onvoldoende betrokkenheid	De onderneming is onvoldoende betrokken bevonden bij de vermeende of geverifieerde controverse.
Groen	2	Historische betrokkenheid	De betrokkenheid van de onderneming is niet langer relevant doordat maatregelen doeltreffend genomen zijn of de controverse lang geleden plaats vond.
Groen	1	Geen beschuldiging	

Bij een **Rode** of **Oranje** beoordelingen wordt engagement opgestart met de onderneming. De dialoog heeft dan 3 mogelijke doelen:

1. Het opheffen van de controverse.
2. Het voorkomen van toekomstige controverses.
3. Het beheersen van reputatie- en financiële schade voor onderneming en belegger.

Engagement

Het versturen van een initiatiebrief markeert de start van de dialoog. Afhankelijk van de urgentie en aard van de controverse zal de dialoog zich daarna per conference call, bezoek op kantoor, e-mail of brief verder ontwikkelen. De doorlooptijd van deze normatieve dialogen kan erg verschillen, afhankelijk van de complexiteit van de controverse en de bereidheid van een bedrijf om mee te werken. Tijdens de dialoog krijgt de onderneming de controverse voorgelegd en de gelegenheid om zijn standpunt uiteen te zetten. Deze dialoog wordt voortgezet zolang ISS ESG de onderneming in onderzoek houdt. Voorafgaand aan de publicatie van de onderzoeksresultaten krijgt de onderneming de mogelijkheid om het conceptrapport te beoordelen en feedback te geven.

Om toch doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden bij alle dialogen mijlpalen gebruikt voor het meten van en het rapporteren over de voortgang.

Deze mijlpalen geven de voortgang aan per thema en per casus en deze spelen tevens een belangrijke rol in de volgende hoofdstukken van dit rapport. Als bij een controverse geen ontwikkelingen plaatsvinden, geen nieuwe informatie beschikbaar komt en er tevens geen berichten zijn van mogelijke schade dan wordt de volgende uitfasering gevolgd.

▪3 jaar Rood > 2 jaar Oranje > Groen

▪2 jaar Oranje > Groen

NORMATIEVE DIALOOG

Hoe voeren wij de dialoog?



EINDDOELEN

OPHEFFING SCHENDING

VOORKOMEN
TOEKOMSTIGE SCHENDING

BEHEERSEN REPUTATIE-
SCHADE & FINANCIËLE
SCHADE BELEGGER

HERSTEL EN VERHAAL

7.3. Lijst van ondernemingen

7.3.1. Thematische Dialogen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	Abbott Laboratories	Zorgproducten en -apparaten	Verenigde Staten	Access to Healthcare
2	American Airlines Group, Inc.	Luchtvaartmaatschappijen	Verenigde Staten	Klimaattransitie Luchtvaart
3	Amgen Inc.	Biotechnologie	Verenigde Staten	Access to Healthcare
4	Anglo American plc	Metaal & Mijnbouw	Verenigd Koninkrijk	Just Transition
5	Anheuser-Busch InBev	Dranken	Brazilië	Goede Voeding
6	Aspen Pharmacare Holdings Ltd	Geneesmiddelen	Zuid-Afrika	Access to Healthcare
7	Associated British Foods plc	Voedselproducten	Verenigd Koninkrijk	Goede Voeding
8	AstraZeneca PLC	Geneesmiddelen	Verenigd Koninkrijk	Access to Healthcare
9	BMW	Automobielen	Duitsland	Just Transition
10	Banco Santander S.A.	Gediversifieerde banken	Mexico	Preventie Mensenrechtenrisico's
11	Bunge Global SA	Voedselproducten	Verenigde Staten	Aanpak Ontbossing
12	C.H. Robinson Worldwide, Inc.	Luchttransport & Logistiek	Verenigde Staten	Klimaattransitie Luchtvaart
13	Clorox Company	Huishoudelijke producten	Verenigde Staten	Aanpak Ontbossing
14	Compass Group PLC	Hotels, restuarants en vrije tijd	Verenigd Koninkrijk	Aanpak Ontbossing
15	Conagra Brands, Inc.	Voedselproducten	Verenigde Staten	Nature Action
16	DSM-Firmenich AG	Chemicaliën	Zwitserland	Water impact en afhankelijkheid
17	DSV A/S	Luchttransport & Logistiek	Denemarken	Klimaattransitie Luchtvaart
18	Dow Inc	Chemicaliën	Verenigde Staten	Klimaattransitie chemie
19	Ecolab Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Klimaattransitie chemie
	Ecolab Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Water impact en afhankelijkheid
20	Eli Lilly and Company	Geneesmiddelen	Verenigde Staten	Access to Healthcare
21	FAST RETAILING CO., LTD.	Detailhandel	Japan	Kleding en circulariteit
22	FMC Corporation	Chemicaliën	Verenigde Staten	Nature Action
23	Ford Motor Company	Automobielen	Verenigde Staten	Just Transition
24	Gildan Activewear Inc.	Textiel, kleding en luxeproducten	Canada	Kleding en circulariteit
25	Givaudan SA	Chemicaliën	Zwitserland	Klimaattransitie chemie
	Givaudan SA	Chemicaliën	Zwitserland	Water impact en afhankelijkheid
26	Hennes & Mauritz AB	Detailhandel	Zweden	Kleding en circulariteit
27	Honda Motor Co., Ltd.	Automobielfabrikanten	Japan	Preventie Mensenrechtenrisico's
28	Industria de Diseno Textil, S.A.	Detailhandel	Spanje	Kleding en circulariteit
	Industria de Diseno Textil, S.A.	Kledingdetailhandel	Spanje	Preventie Mensenrechtenrisico's
29	Jazz Pharmaceuticals Plc	Geneesmiddelen	Ierland	Access to Healthcare
30	Kraft Heinz Company	Voedselproducten	Verenigde Staten	Aanpak Ontbossing

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
31	LATAM Airlines Group	Luchtvaartmaatschappijen	Chili	Klimaattransitie Luchtvaart
32	McDonald's Corp.	Hotels, restaurants en vrije tijd	Verenigde Staten	Goede Voeding
	McDonald's Corp.	Fastfoodrestaurants	Verenigde Staten	Preventie Mensenrechtenrisico's
33	Mineral Resources Ltd.	Metaal & Mijnbouw	Australië	Just Transition
34	Nitto Denko Corp.	Chemicaliën	Japan	Klimaattransitie chemie
35	Nutrien Ltd.	Chemicaliën	Canada	Nature Action
36	PPG Industries, Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Klimaattransitie chemie
	PPG Industries, Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Water impact en afhankelijkheid
37	PepsiCo, Inc.	Dranken	Verenigde Staten	Goede Voeding
	PepsiCo, Inc.	Dranken	Verenigde Staten	Nature Action
38	Renault SA	Automobielen	Frankrijk	Just Transition
39	Sika AG	Chemicaliën	Zwitserland	Water impact en afhankelijkheid
40	TJX Companies Inc	Detailhandel	Verenigde Staten	Kleding en circulariteit
41	Target Corporation	Consumentengoederen Distributie & Retail	Verenigde Staten	Nature Action
42	The Coca-Cola Company	Dranken	Verenigde Staten	Goede Voeding
43	UPM-Kymmene Oyj	Papier- en hout-producten	Finland	Aanpak Ontbossing
44	Uber Technologies, Inc.	Ritdelen & mobiliteitsdiensten	Verenigde Staten	Preventie Mensenrechtenrisico's
45	United Airlines Holdings, Inc.	Luchtvaartmaatschappijen	Verenigde Staten	Klimaattransitie Luchtvaart
46	V.F. Corporation	Textiel, kleding en luxeproducten	Verenigde Staten	Kleding en circulariteit
47	Zalando SE	Detailhandel	Duitsland	Kleding en circulariteit
48	adidas AG	Textiel, kleding en luxeproducten	Duitsland	Kleding en circulariteit

7.3.2. Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
1	Accenture Plc	17-10-22	Arbeidsnormen
2	Aecon Group Inc.	15-02-21	Milieu
	Aecon Group Inc.	15-02-21	Mensenrechten
3	Aker Solutions ASA	15-07-24	Milieu
4	Alamos Gold Inc.	15-10-25	Milieu
5	Albemarle Corporation	16-10-23	Milieu
	Albemarle Corporation	16-10-23	Mensenrechten
6	Alphabet Inc.	16-10-23	Corruptie
	Alphabet Inc.	16-10-23	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc.	15-04-20	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc.	15-07-21	Corruptie
	Alphabet Inc.	15-04-20	Mensenrechten

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
	Alphabet Inc.	27-04-20	Corruptie
	Alphabet Inc.	15-07-21	Mensenrechten
7	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Mensenrechten
	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-01-19	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-02-21	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-02-21	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	28-05-19	Mensenrechten
	Amazon.com, Inc.	15-07-22	Corruptie
8	Amgen Inc.	15-10-25	Mensenrechten
9	Anheuser-Busch InBev NV	15-10-24	Arbeidsnormen
	Anheuser-Busch InBev NV	15-04-19	Arbeidsnormen
10	ARCHION Corp.	17-02-25	Milieu
11	AtkinsRealis Group Inc.	15-02-21	Milieu
	AtkinsRealis Group Inc.	01-04-24	Mensenrechten
12	Baker Hughes Company	16-10-23	Milieu
13	Barrick Mining Corporation	15-07-24	Mensenrechten
	Barrick Mining Corporation	15-07-22	Mensenrechten
	Barrick Mining Corporation	15-07-24	Milieu
	Barrick Mining Corporation	15-07-24	Milieu
14	BlackRock, Inc.	15-07-24	Mensenrechten
15	Booking Holdings Inc.	15-04-25	Corruptie
16	Bunge Global SA	17-04-23	Milieu
17	Cardinal Health, Inc.	17-02-25	Mensenrechten
18	Cargill, Inc.	04-08-17	Arbeidsnormen
19	Cencora, Inc.	15-04-25	Mensenrechten
20	China Gas Holdings Limited	15-02-23	Mensenrechten
21	CMOC Group Ltd.	17-02-25	Arbeidsnormen
22	Coca-Cola Europacific Partners plc	16-02-26	Arbeidsnormen
23	CoreCivic, Inc.	15-07-22	Arbeidsnormen
	CoreCivic, Inc.	15-07-22	Mensenrechten
24	Dabur India Limited	16-02-26	Mensenrechten
25	Delta Air Lines, Inc.	16-10-23	Arbeidsnormen
26	Deutsche Telekom AG	15-02-23	Mensenrechten
	Deutsche Telekom AG	15-07-20	Arbeidsnormen
27	EDP SA	16-02-26	Mensenrechten
28	Electricite de France SA	15-02-23	Milieu

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
	Electricite de France SA	15-02-23	Milieu
	Electricite de France SA	15-02-23	Corruptie
29	Elevance Health, Inc.	16-02-26	Corruptie
30	Elsewedy Electric Co.	15-04-21	Milieu
31	Enel Americas SA	16-02-26	Mensenrechten
32	Enel SpA	16-10-23	Mensenrechten
33	Equitrans Midstream Corporation	17-04-23	Milieu
34	Fortescue Ltd.	15-02-23	Arbeidsnormen
35	G-III Apparel Group, Ltd.	15-07-22	Arbeidsnormen
36	Golden Agri-Resources Ltd.	15-10-24	Milieu
	Golden Agri-Resources Ltd.	15-04-21	Mensenrechten
	Golden Agri-Resources Ltd.	15-04-21	Mensenrechten
37	HD Korea Shipbuilding & Offshore Engineering Co., Ltd.	21-08-17	Arbeidsnormen
38	Hon Hai Precision Industry Co., Ltd.	17-02-20	Arbeidsnormen
39	Hugo Boss AG	11-01-17	Arbeidsnormen
	Hugo Boss AG	15-07-24	Arbeidsnormen
40	Humana Inc.	16-02-26	Corruptie
41	Iberdrola SA	15-10-25	Milieu
	Iberdrola SA	15-04-21	Mensenrechten
42	Kinross Gold Corporation	01-04-24	Milieu
43	Kohls Corporation	15-04-22	Arbeidsnormen
44	Lands' End, Inc.	15-07-22	Arbeidsnormen
45	Lens Technology Co., Ltd.	15-07-21	Arbeidsnormen
46	Levi Strauss & Co.	15-04-22	Arbeidsnormen
47	LG Chem Ltd.	15-04-25	Mensenrechten
48	LG Electronics, Inc.	15-07-22	Arbeidsnormen
49	Loomis AB	15-07-19	Arbeidsnormen
50	Lundin Mining Corporation	16-10-23	Milieu
51	Macy's, Inc.	15-04-22	Arbeidsnormen
52	Mattel, Inc.	16-10-23	Mensenrechten
53	MAXIMUS, Inc.	15-04-20	Arbeidsnormen
	MAXIMUS, Inc.	17-02-25	Arbeidsnormen
54	NextEra Energy, Inc.	15-10-24	Milieu
55	Norfolk Southern Corporation	17-07-23	Milieu
56	NRG Energy, Inc.	01-04-24	Milieu
57	PVH Corp.	15-04-22	Arbeidsnormen
58	Rede D'Or Sao Luiz SA	16-10-23	Arbeidsnormen
59	Repsol SA	17-10-22	Milieu
	Repsol SA	26-07-16	Mensenrechten

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
60	Sienna Senior Living Inc.	15-10-20	Mensenrechten
61	SLB Limited	16-10-23	Milieu
62	Sociedad Quimica y Minera de Chile SA	15-02-21	Milieu
	Sociedad Quimica y Minera de Chile SA	17-02-25	Mensenrechten
63	Sony Group Corp.	17-10-22	Arbeidsnormen
64	Sotera Health Company	15-07-25	Mensenrechten
65	Stellantis NV	15-04-22	Milieu
66	Subsea 7 SA	16-10-23	Milieu
67	Target Corporation	15-10-24	Arbeidsnormen
68	Teva Pharmaceutical Industries Limited	17-02-25	Mensenrechten
	Teva Pharmaceutical Industries Limited	17-02-25	Corruptie
69	Texhong International Group Limited	15-07-22	Arbeidsnormen
70	The Brinks Company	15-02-22	Arbeidsnormen
71	The Chemours Company	15-10-25	Corruptie
	The Chemours Company	15-10-25	Milieu
	The Chemours Company	17-07-23	Milieu
72	The Coca-Cola Company	15-04-20	Arbeidsnormen
	The Coca-Cola Company	15-04-20	Arbeidsnormen
	The Coca-Cola Company	27-05-20	Arbeidsnormen
	The Coca-Cola Company	16-02-26	Mensenrechten
73	The GEO Group, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	The GEO Group, Inc.	15-10-25	Mensenrechten
74	The Toronto-Dominion Bank	17-02-25	Corruptie
75	T-Mobile US, Inc.	15-02-23	Mensenrechten
	T-Mobile US, Inc.	15-02-23	Arbeidsnormen
76	Toyota Motor Corp.	17-02-25	Milieu
77	Uber Technologies, Inc.	15-07-24	Mensenrechten
	Uber Technologies, Inc.	15-07-24	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	17-02-20	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	17-02-20	Mensenrechten
78	Ubisoft Entertainment SA	15-04-26	Arbeidsnormen
	Ubisoft Entertainment SA	15-04-26	Arbeidsnormen
79	UBS Group AG	15-07-20	Mensenrechten
80	UGI Corporation	01-04-24	Mensenrechten
81	United States Steel Corporation	15-02-21	Milieu
82	Universal Electronics Inc.	15-02-22	Arbeidsnormen
83	Urban Outfitters, Inc.	15-04-22	Arbeidsnormen
84	Verizon Communications Inc.	15-07-20	Arbeidsnormen
85	Wilmar International Limited	17-02-20	Milieu

Recht op zelfbeschikking

- Airbnb
- Booking Holdings Inc
- Caterpillar
- Expedia Group Inc
- HP

7.4. Afkortingenlijst

Afkorting	Uitgeschreven afkorting	Toelichting
AVA	Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders	Stemmen op de AVA is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen.
CCS	Carbon capture and storage	CCS houdt in dat bij de verbranding van fossiele brandstoffen koolstofdioxide wordt afgevangen en vervolgens ondergronds geïnjecteerd en opgeslagen. Op die manier wordt voorkomen dat dit vervuilende broeikasgas de atmosfeer binnendringt.
CDP	Carbon Disclosure Project	De CDP is een organisatie die bedrijven en steden ondersteunt om de milieu-impact van grote bedrijven bekend te maken. Het doel is om van milieुरapportage en risicobeheer een bedrijfsnorm te maken en openbaarmaking, inzicht en actie naar een duurzame economie te stimuleren.
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive	Europese richtlijn die ondernemingen verplicht om te rapporteren over duurzaamheidsaspecten zoals milieu, sociale kwesties en governance. De CSRD stelt eisen aan transparantie, dubbele materialiteit en externe assurance, en vervangt de eerdere Non-Financial Reporting Directive (NFRD).
CSDDD	Corporate Sustainability Due Diligence Directive	Europese richtlijn die ondernemingen verplicht om gepaste zorgvuldigheid toe te passen in hun waardeketen op het gebied van mensenrechten en milieu. De CSDDD vereist identificatie, preventie en mitigatie van negatieve impacts, en legt ook rapportageverplichtingen op.
CHRB	Corporate Human Rights Benchmark	In 2017 opgerichte benchmark vergelijkt zo'n 100 bedrijven op hun mensenrechtenbeleid.
ESG	Environmental Social Governance	Criteria op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur die worden gebruikt binnen verantwoord beleggen om ondernemingen te analyseren en beoordelen.
GRI	Global Reporting Initiative	GRI is een internationale organisatie die richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving opstelt. In een duurzaamheidsverslag communiceert een organisatie publiekelijk over haar economische, milieu- en sociale prestaties.
ICCR	Interfaith Center on Corporate Responsibility	ICCR is een coalitie van geloof- en waarden gedreven investeerders die betrokken aandeelhouderschap en 'engagement' met ondernemingen zien als een krachtige katalysator voor verandering.
KPI	Key Performance Indicators	Key Performance Indicators (KPI's) zijn meetbare indicatoren die aantonen hoe de onderneming presteert en of het organisatorische doelstellingen gaat halen. Organisaties gebruiken KPI's op alle niveau's van de organisatie om prestaties en resultaten te evalueren. KPI's helpen de aandacht te richten op zaken die belangrijk zijn.
OESO Richtlijnen/ 'OECD Guidelines'	Richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	De OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen zijn één van de belangrijkste internationaal erkende richtlijnen voor Corporate Social Responsibility, alle 34 OESO lidstaten en 10 andere landen hebben deze richtlijnen geaccepteerd. De OESO-richtlijnen bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.
PRI	Principles for Responsible Investing	Mondiale vereniging van pensioenfondsen, vermogensbeheerders en ondernemingen die verantwoord beleggen willen bevorderen.
SBT's	Science Based Targets	SBT's zijn de wetenschappelijke kaders of doelstellingen, die nodig zijn om een transitie naar een koolstofarme economie te maken, waarin binnen de 1,5 graad (maximaal 2 graden) opwarming van de aarde wordt gebleven. De ambitie van de dat ondernemingen deze SBT's onderdeel maken van hun korte- of langetermijn klimaatstrategie.
SDG	Sustainable Development Goal	Een reeks duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties ter vervanging van de Millenniumdoelstellingen. 193 landen hebben samen afgesproken de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te realiseren vóór 2030. De doelen zijn gericht op het aanpakken van maatschappelijke en milieu-uitdagingen, zoals klimaatverandering, het stimuleren van schone energie, extreme armoede, gendergelijkheid en duurzame landbouw. De doelen doen een beroep op zowel de publieke als de private sector om nauw samen te werken met de overheden van de landen die hebben ondertekend.
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures	TCFD is een vrijwillige en consistente rapportagemethode voor ondernemingen over klimaatgerelateerde financiële risico's. De taskforce structureert haar aanbevelingen rond vier thema's: bestuur, strategie, risicobeheer en doelstellingen. TCFD is ontwikkeld door de Raad voor Financiële Stabiliteit. Ondernemingen kunnen deze aanbevelingen gebruiken om investeerders, kredietverstrekkers, verzekeraars en andere belanghebbenden van relevante informatie te voorzien.
TPI	Transition Pathway Initiative	Een initiatief van investeerders die de transitie naar een koolstofarme economie monitoren.

7.5. Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2022 versie)

Principe 4.1 De algemene vergadering

De algemene vergadering kan een zodanige invloed uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van checks and balances binnen de vennootschap. Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering.

Relevante best practice bepalingen

4.1.1 Het toezicht van de raad van commissarissen op het bestuur omvat mede het toezicht op de verhouding met aandeelhouders.

4.1.5 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.

4.1.6 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer één of meer aandeelhouders het voornemen hebben de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). De mogelijkheid van het inroepen van de responstijd geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De desbetreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd, bedoeld in best practice bepaling 4.1.7.

Principe 4.3 Uitbrengen van stemmen

Deelname van zoveel mogelijk aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering is in het belang van de checks and balances van de vennootschap. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren

Relevante best practice bepalingen

4.3.1 Aandeelhouders, waaronder institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders), oefenen hun stemrecht geïnformeerd en naar eigen inzicht uit. Institutionele beleggers die gebruik maken van stemadviseurs (i) stimuleren dat deze stemadviseurs bereid zijn met de vennootschap in dialoog te gaan omtrent hun stembeleid, stemrichtlijnen en stemadviezen, en (ii) zorgen ervoor

dat hun stemmen in lijn met hun eigen stembeleid worden uitgebracht.

4.3.5 Institutionele beleggers geven invulling aan principe 4.4 (Aandeelhouders, waaronder institutionele beleggers, onderkennen het belang van een strategie gericht op duurzame lange termijn waardecreatie van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming) bij het opstellen van hun betrokkenheidsbeleid. Institutionele beleggers plaatsen hun betrokkenheidsbeleid op hun website.

4.3.6 Institutionele beleggers plaatsen ten minste jaarlijks op hun website een verslag van de uitvoering van hun betrokkenheidsbeleid. Daarin wordt in ieder geval een algemene beschrijving gegeven van hun stemgedrag, alsmede een toelichting op de belangrijkste stemmingen en het gebruik van de diensten van stemadviseurs. Daarnaast brengen institutionele beleggers ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouder hebben gestemd, per individuele vennootschap en per stempunt. In het verslag geven institutionele beleggers inzicht in de kernpunten van de dialogen die zij met vennootschappen hebben gevoerd.

7.6. Categorieën voorstellen aandeelhoudersvergaderingen

TABEL 7.6.1

Categorie	Toelichting
Aandelen gerelateerd	O.a. uitgifte aandelen, speciale rechten, share classes
Audit gerelateerd	O.a. benoeming accountants, accountant fees
Beleggingsfondsen	Bepalingen omtrent beleggingsfondsen
Beloning	O.a. beloningsbeleid, beloning zelf, say on pay enz
Benoemingen	O.a. benoeming RvB, RvC
Bestuurders gerelateerd	O.a. benoeming commissies, beloning commissies, aanpassen termijn bestuurders, enz
Corporate Governance	O.a. aanpassen aandeelhoudersrechten, stembepalingen
Duurzaamheid	O.a. duurzaamheidsonderwerpen zoals rapportages, verantwoordelijkheid. Met name aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van duurzaamheid bevat zowel klimaat als sociaal mix.
Klimaat	Say on Climate en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van klimaat
Niet-routinematig	O.a. proxy contest kosten, speciale rapporten, additionele allocatie
Overig	
Geen research	Agendapunten waar geen onderliggende documentatie voor aanwezig is vanuit de onderneming
Overname gerelateerd	O.a. Aanpassen statuten tegen overname, supermajority vote instellen, control shares
Routine	O.a. AGM bepalingen, dividend, belasting
Sociaal	O.a. goedkeuring donaties goede doelen, politieke donaties en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van Sociaal
Statuten gerelateerd	O.a. aanpassen van de statuten
Strategische transacties	O.a. fusie overeenkomst, verkoop van assets

7.7. Toelichting Implementatie ESG Due Diligence

Als ondertekenaar van het IMVB-convenant voor pensiofondsen maakt Huisarts & Pensioen een gepaste, zorgvuldige inschatting (due diligence) van de risico's in relatie tot bedrijven waarin wordt belegd. Er wordt met name gekeken of deze bedrijven zich houden aan maatschappelijk verantwoord ondernemingsgedrag (responsible business conduct). Periodiek voert Huisarts & Pensioen een screening uit op de bedrijven in haar beleggingsportefeuille om te onderzoeken of zij zich schuldig maken aan het schenden van internationale normen of dat er sprake is van potentiële schending daarvan. De ESG due diligence screening die Huisarts & Pensioen uitvoert is er op gericht om de negatieve impact op duurzaamheidsfactoren (dus negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen) te identificeren en analyseren.

ESG due diligence cyclus²⁶

Stap 1 – Integreer maatschappelijk verantwoord ondernemen in beleid en managementsystemen

Als belegger onderschrijft Huisarts & Pensioen de ESG due diligence-stappen conform het OESO-richtsnoer.²⁷ Wij streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) lange termijn waardecreatie en identificeren en beoordelen aan de hand van een ESG due diligence screening de daadwerkelijke en potentiële negatieve impact in de beleggingsportefeuille. Deze ESG due diligence screening wordt uitgevoerd door Achmea Investment Management op basis van informatie van ESG-dataprovider ISS ESG.

Stap 2 – Identificeer en beoordeel negatieve gevolgen; en Stap 6 – Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee

Bij het screenen van onze beleggingsportefeuille (aandelen en bedrijfsobligaties) worden (potentiële) negatieve impacts op samenleving en milieu geïdentificeerd. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. De uitkomsten van deze ESG due diligence screening worden

²⁶ Handreiking Prioriteiten Stellen in ESG Due Diligence. Zie: <https://www.imvoconvenanten.nl/-/media/imvo/files/verzekeringsector/prioriteiten-stellen-in-ESG-due-diligence.pdf?la=nl&hash=C837DAE4C2D99A1E9B788C6BDC475569>

²⁷ <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>: "Responsible business conduct for institutional investors"

gecategoriseerd naar thematische aandachtgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving of het milieu. De onderneming krijgt bij de beoordeling een kwalificatie van rood, oranje of groen op basis van de informatie van ISS ESG. Deze kwalificatie wordt vervolgens gebruikt bij de prioritering bij de thematisch aandachtgebieden. Naast gezondheid en klimaat zijn de thematisch aandachtgebieden voor Huisarts & Pensioen gerelateerd aan mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie. Ondernemingen die zich niet houden aan deze normen worden als (potentieel) risicovol beschouwd voor de samenleving of het milieu. Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, verlangen wij dat zij herstelmaatregelen uitvoeren en/of benadeelden compensatie bieden c.q. daaraan bijdragen (Stap 6). Dit is een integraal onderdeel van het engagement proces. Zie ook stap 3.

Stap 3 – Stop, voorkom of beperk negatieve gevolgen

Wanneer ondernemingen in onze beleggingsportefeuille (potentieel) negatieve impact veroorzaken of dreigen te veroorzaken gebruiken wij onze invloed om deze negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren en indien nodig om herstelmaatregelen en/of compensatie mogelijk te maken. Dit doen wij via engagement, waar nodig en mogelijk oefenen we extra invloed uit door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Stap 4 – Monitor praktische toepassingen en resultaten

De voortgang en impact van ons engagementbeleid ten aanzien van de geïdentificeerde negatieve impact wordt gemonitord via een halfjaarlijkse rapportage.

Stap 5 – Communiceer hoe gevolgen worden aangepakt

In het MVB Halfjaarverslag legt Huisarts & Pensioen verantwoording af over de maatregelen die worden genomen om de (potentiële) negatieve impact op samenleving en milieu die in dit proces zijn geïdentificeerd te mitigeren. Dit gebeurt via de toelichting op de MVB-instrumenten zoals engagement, stemmen en uitsluiten.

Colofon

Deze halfjaarrapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is een uitgave van Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V. is statutair gevestigd en houdt kantoor in Zeist (Handelsregister nr. 18059537). Achmea IM is als beheerder van beleggingsinstellingen, zoals bedoeld in artikel 2:65a Wft, geregistreerd bij de Autoriteit Financiële Markten ("AFM") in Amsterdam (AFM registratie 15001209).

Disclaimer bij het uitsluitingsproces

Uitsluitingslijsten worden jaarlijks of tweejaarlijks opgesteld. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van ESG-informatie van onafhankelijke dataleveranciers zoals ISS ESG en MSCI ESG-Research. Om tot een uitsluitingslijst te komen worden de door ons gebruikte marktbrede benchmarks gescreend op naleving dan wel overtreding van de ESG-normen zoals opgenomen in het MVB-beleid. Voldoet een land of ondernemingen op basis van de beschikbare ESG-informatie niet aan onze ESG-normen, dan komt deze in aanmerking voor uitsluiting van het beleggingsuniversum van de Achmea IM beleggingsfondsen. Zowel interne als externe portefeuille beheerders worden gevraagd te controleren of er posities in deze landen of ondernemingen in hun beleggingsportefeuilles voorkomen. Indien dit het geval is, worden zij gevraagd deze binnen een redelijke termijn te verkopen. Mutaties in de beleggingsportefeuilles, door bijvoorbeeld corporate actions, beleggingen buiten de reguliere benchmark of wijzigingen in de benchmark, worden tussentijds niet aan de uitsluitingslijsten getoetst. Ook wordt de beschikbare ESG-informatie niet getoetst op volledigheid. Hierdoor is het mogelijk dat er wordt belegd in landen en ondernemingen die op de uitsluitingslijst staan of die conform de in het MVB-beleid opgenomen ESG-normen, uitgesloten hadden moeten worden. Op het eerst volgende moment van het opstellen van de uitsluitingslijst wordt het proces, zoals hierboven geschetst weer gevolgd. Achmea IM kan geen garanties geven over de volledigheid en juistheid bij de vaststelling en implementatie van de uitsluitingenlijsten. Wij aanvaarden daarvoor geen aansprakelijkheid.